

Rhan C - Gweinyddu'r bleidlais

Etholiadau Senedd y DU ym Mhrydain
Fawr: canllawiau i Swyddogion
Canlyniadau (Gweithredol)

Yn y canllawiau hyn, rydym yn defnyddio 'rhaid' wrth gyfeirio at ofyniad cyfreithiol penodol. Rydym yn defnyddio 'dylai' ar gyfer eitemau sy'n arfer a argymhellir yn ein barn ni, ond nad ydynt yn ofynion cyfreithiol.

Cyfieithiadau a fformatau eraill

Mae ein canllawiau a'n hadnoddau ar gyfer yr etholiadau hyn hefyd ar gael yn Saesneg.

I gael gwybodaeth am sut i gael y cyhoeddiad hwn mewn iaith arall, neu mewn print bras neu Braille, cysylltwch â'r Comisiwn Etholiadol:

Ffôn: 020 7271 0500

E-bost: publications@electoralcommission.org.uk

Diweddariadau i'r ddogfen hon

Diweddarwyd	Disgrifiad o'r newid
Ebrill 2017	Wedi diweddaru i gynnwys cyfeirnodau at reoliadau diwygio sy'n effeithio'r ffurflenni a hysbysiadau rhagnodedig i gynorthwyo Swyddogion Canlyniadau a gweinyddwyr etholiadol gael mynediad at beth sydd ei angen i'w cynhyrchu (Ôl-nodiadau cyfeirnod cyfreithiol Error! Bookmark not defined., Error! Bookmark not defined., Error! Bookmark not defined., Error! Bookmark not defined., Error! Bookmark not defined. a Error! Bookmark not defined.)
Rhagfyr 2017	Diweddarwyd i ychwanegu: <ul style="list-style-type: none"><li data-bbox="655 745 1326 925">• Gwybodaeth gan Arfer Proffesiynol Awdurdodedig y Coleg Heddlua ar gynnal trefn a rhwystro dylanwad diangen tu allan i orsafoedd pleidleisio (blwch o dan baragraff 2.6). <li data-bbox="655 931 1302 1037">• Eglurhad y dylai'r pecyn enwebu gynnwys copi o'r cod ymddygiad i ymgyrchwyr (paragraff 2.15). <li data-bbox="655 1043 1238 1115">• Testun i esbonio'r rheswm dros gadw papurau enwebu (paragraff 3.38) <li data-bbox="655 1122 1350 1261">• Eglurhad y gall ymgeiswyr a'u hasiantiaid etholiad benodi asiantiaid i arsylwi sesiynau agor pleidleisiau post, y bleidlais a'r dilysu a'r cyfri (paragraff 4.18). <li data-bbox="655 1267 1238 1373">• Cyngor ymarferol ar gyfer staff gorsaf bleidleisio lle drwgdybir personadu (paragraffau 6.38 a 6.39).
Tachwedd 2018	Diweddarwyd i gynnwys ystyriaethau Rheoliadau Diogelu Data Cyffredinol yr UE (GDPR) a Deddf Diogelu Data 2018

Cynnwys

1	Anfon a derbyn yr writ ac amseriad yr etholiad	1
2	Ymgysylltu â phleidiau gwleidyddol, ymgeiswyr ac asiantiaid	3
	Briffiadau	4
	Rhoi gwybodaeth am y broses etholiadol	5
	Rhoi gwybodaeth am wariant etholiad	7
	Rhoi gwybodaeth am gael gafael ar y gofrestr neu'r cofrestrau etholiadol ..	8
	Anghenion mynediad i ymgeiswyr	9
3	Y broses enwebu	10
	Ffurflenni enwebu	10
	Mae'r Comisiwn wedi llunio set o bapurau enwebu, sy'n cynnwys yr holl ffurflenni hyn y gallwch eu rhoi i ymgeiswyr.Gwiriadau anffurfiol	10
	Cyflwyno papurau enwebu	11
	Adeg cyflwyno	11
	Man cyflwyno	12
	Pwy all gyflwyno papurau enwebu?	13
	Sut y dylai papurau enwebu gael eu cyflwyno?	13
	Cyflwyno ffurflenni enwebu lluosog.....	14
	Gofynion enwebu.....	15
	Ffurflen enwebu	16
	Defnyddio enwau pleidiau, disgrifiadau pleidiau ac arwyddluniau pleidiau	19
	Cais am arwyddlun plaid.....	22
	Ffurflen cyfeiriad cartref	23
	Cydsyniad ymgeisydd i'r enwebiad.....	24
	Ernes	25
	Beth i'w wneud ar ôl gwneud eich penderfyniad ffurfiol	27
	Gwallau mewn rhifau etholwyr	28
	Gwallau sillafu ym manylion ymgeiswyr.....	28
	Gwallau mewn cyfeiriad cartref.....	28
	Amserlen ar gyfer gwrthwynebiadau.....	28
	Penderfyniadau ynglŷn â gwrthwynebiadau	29
	Gwrthwynebu ar sail y ffaith bod ymgeisydd yn y carchar am flwyddyn neu fwy	30
	Ar ôl i'r enwebiadau gau	30
	Dychwelyd ernes	31
	Etholiadau diwrthwynebiad	31

Marwolaeth ymgeisydd	31
Marwolaeth ymgeisydd annibynnol.....	31
Marwolaeth ymgeisydd plaid	32
Marwolaeth Llefarydd Tŷ'r Cyffredin	32
Etholiad newydd	32
4 Asiantiaid yn yr etholiad	33
Is-asiantiaid	34
Agor pleidleisiau post.....	35
Y bleidlais	36
Y broses gyfrif.....	36
5 Paratoi hysbysiadau, cardiau pleidleisio a phapurau pleidleisio	38
Paratoi a chyhoeddi hysbysiadau	38
Cyfieithu a fformatau hysbysiadau.....	39
Hysbysiad etholiad.....	42
Hysbysiad ynghylch lleoliad gorsafoedd pleidleisio	42
Paratoi cardiau pleidleisio.....	43
Dosbarthu cardiau pleidleisio.....	45
Paratoi papurau pleidleisio	46
Lliw'r papur pleidleisio.....	47
Y 'marc swyddogol'	47
Rhifau papurau pleidleisio a'r marc adnabod unigryw	48
Manylion ymgeiswyr	48
Y ffurf ar gyfer cefn y papur pleidleisio.....	48
Argraffu papurau pleidleisio	49
Diogelwch papurau pleidleisio	51
6 Pleidleisio mewn gorsaf bleidleisio	52
Trefnu gorsafoedd pleidleisio.....	52
Cyfarpar a deunyddiau gorsafoedd pleidleisio.....	53
Dyrannu papurau pleidleisio	55
Cofrestrau gorsafoedd pleidleisio a rhestrau pleidleiswyr absennol	56
Rhestrau rhifau cyfatebol.....	57
Pecynnau ar gyfer papurau pleidleisio drwy'r post a ddsberthir i orsafoedd pleidleisio.....	57
Cofnodlyfr gorsafoedd pleidleisio.....	58
Hysbysiadau gorsafoedd pleidleisio	59
Defnyddio Cymraeg neu Saesneg mewn gorsafoedd pleidleisio.....	59

1 Anfon a derbyn yr writ ac amseriad yr etholiad

Rhoi a derbyn y gwrit

1.1 Caiff yr writ sy'n ei gwneud yn ofynnol i etholiad Senedd y DU gael ei rhedeg yn eich etholaeth ei hanfon ar ôl i Senedd y DU gael ei diddymu.

Is-etholiad Senedd y DU

Mae'r broses ar gyfer derbyn yr writ yr un peth mewn is-etholiad Seneddol ag yw mewn etholiad cyffredinol.

Fodd bynnag, mae pryd yr anfonir yr writ ar gyfer is-etholiad yn dibynnu ar pryd y ceir cynnig yn Nhŷ'r Cyffredin i anfon yr writ. O dan rai amgylchiadau, gall writ hefyd gael ei hanfon yn ystod y toriad Seneddol.

1.2 Anfonir yr writ at y Swyddog Canlyniadau oni fydd wedi eich penodi chi (y Swyddog Canlyniadau (Gweithredol)) neu rywun arall yn ddirprwy iddo. Anfonir yr writ at y Swyddog Canlyniadau yn ôl ei deitl, yn hytrach na'i enw.¹

1.3 Mae Clerc y Goron yn cadw rhestr o Swyddogion Canlyniadau yr anfonir yr writ atynt. Os byddwch chi, fel Swyddog Canlyniadau (Gweithredol), wedi cael eich penodi gan y Swyddog Canlyniadau i dderbyn yr writ, rhaid i'r Swyddog Canlyniadau hysbysu Clerc y Goron ar [ffurflen benodedig](#).²

1.4 Caiff yr writ ei dosbarthu gan y Post Brenhinol fel arfer ac unwaith y'i hanfonir bydd eich cyswllt lleol o fewn y Post Brenhinol yn cysylltu â'r Swyddog Canlyniadau neu'r Swyddog Canlyniadau (Gweithredol) i drefnu ei dosbarthu. Mae'n hanfodol bod Clerc y Goron a'r Post Brenhinol yn cael gwybod am unrhyw newidiadau i gyfeiriad yr unigolyn a fydd yn derbyn yr writ ar unwaith.

1.5 Waeth pwy sy'n derbyn yr writ, rhaid cwblhau derbynneb a ddarperir gan y Post Brenhinol. Bydd yn nodi'r dyddiad y caiff ei derbyn ac enw'r swyddog sy'n ei derbyn. Dylid cymryd copiâu o'r writ a chadw'r copi gwreiddiol yn ddiogel.³

Amseriad yr etholiad

1.6 Mae'r dyddiad y derbynnir yr writ yn effeithio ar amserlen etholiad Senedd y DU. Rhaid i'r hysbysiad etholiad gael ei gyhoeddi erbyn 4pm fan bellaf ar yr ail ddiwrnod ar ôl derbyn yr writ.⁴ Bydd y cyfnod ar gyfer cyflwyno papurau enwebu yn dechrau o'r diwrnod ar ôl cyhoeddi hysbysiad etholiad.

Is-etholiad Senedd y DU

Mae derbyn yr writ hefyd yn ysgogi'r amserlen is-etholiad, ond mae'r amserlen hon yn fwy hyblyg na'r amserlen mewn etholiad cyffredinol. Y rheswm dros hyn yw, mewn is-etholiad, mae gan y Swyddog Canlyniadau (Gweithredol) fwy o ddisgresiwn o ran hyd y cyfnod enwebu, sydd hefyd yn effeithio ar y diwrnod pleidleisio.

Rhaid i chi bennu dyddiad y bleidlais a hyd y cyfnod enwebu. Rhaid i'r diwrnod pleidleisio fod rhwng 17 a 19 diwrnod gwaith ar ôl y diwrnod olaf y cyflwynir papurau enwebu. Ni all y terfyn amser ar gyfer derbyn papurau enwebu fod yn gynt na thri diwrnod gwaith ar ôl cyhoeddi'r hysbysiad etholiad ac mae'n rhaid iddo fod o fewn saith diwrnod gwaith i dderbyn yr writ.⁵

O fewn terfynau'r amserlen, dylech geisio rhoi cymaint o amser â phosibl i ymgeiswyr gyflwyno eu papurau enwebu.

Os oes gennych is-etholiad, dylech gysylltu â thîm lleol y Comisiwn a fydd yn gallu eich helpu drwy fwrw golwg dros amserlen yr etholiad.

Rydym wedi llunio [amserlen dempled](#) sy'n cynnwys yr holl ddyddiadau cau perthnasol ar gyfer etholiad Senedd y DU, yn ogystal â thempled ar wahân [ar gyfer amserlen is-etholiad Senedd y DU](#).

Ceir gwybodaeth am ardystio a dychwelyd yr writ ar ôl datgan y canlyniad yn [Rhan F - Ar ôl datgan y canlyniad](#).

2 Ymgysylltu â phleidiau gwleidyddol, ymgeiswyr ac asiantiaid

2.1 Fel Swyddog Canlyniadau (Gweithredol), rydych yn gyfrifol am bob agwedd ar y broses enwebu mewn etholiad Senedd y DU.⁶

Mae gwybodaeth fanylach am rolau a chyfrifoldebau'r Swyddog Canlyniadau (Gweithredol) ar gael yn [Rhan A – Rolau a chyfrifoldebau](#).

2.2 Bydd angen i chi ymgysylltu â phleidiau gwleidyddol, ymgeiswyr ac asiantiaid a dylai eich cynllun prosiect gynnwys manylion am sut y byddwch yn ymgysylltu â nhw ac yn cyflawni'r broses enwebu.

2.3 Efallai y bydd nifer sylweddol o bleidiau gwleidyddol, ymgeiswyr ac asiantiaid newydd neu lai profiadol, sy'n llai cyfarwydd ag arferion a phrosesau sefyll etholiad ac y bydd angen eich cymorth arnynt i allu cymryd rhan yn effeithiol. Felly, mae'n bwysig eich bod yn ymgysylltu â phleidiau, ymgeiswyr ac asiantiaid cymaint â phosibl fel eu bod yn cael yr holl wybodaeth sydd ei hangen arnynt i sefyll etholiad a bod ganddynt hyder bod y broses enwebu yn cael ei rheoli'n dda.

2.4 Er enghraifft, rhaid i bob ymgeisydd wybod yr hyn sydd angen iddo ei wneud er mwyn sefyll etholiad, beth yw'r terfynau gwariant, sut y gall gael gafael ar y gofrestr etholiadol a beth yw'r cyfyngiadau o ran defnyddio'r gofrestr, gan gynnwys ystyriaethau diogelu data. Un anhawster sy'n wynebu Swyddogion Canlyniadau yw nad yw'r sawl sy'n bwriadu sefyll etholiad bob amser yn cysylltu â staff etholiadau cyn cyflwyno eu papurau enwebu. Felly, bydd angen i chi ystyried sut y byddwch yn codi ymwybyddiaeth a hyrwyddo argaeledd gwybodaeth a sesiynau briffio i bob ymgeisydd ac asiant cyn iddynt gwblhau a chyflwyno eu papurau enwebu i chi.

Er mwyn gallu sicrhau'r canlyniad a nodwyd yn [safon perfformiad 2](#), dylech sicrhau bod gwybodaeth am y broses etholiadol a gwariant ar gael yn hawdd i ymgeiswyr ac asiantiaid, gan gynnwys drwy sicrhau y rhoddir canllawiau ysgrifenedig iddynt. Er mwyn dangos bod modd sicrhau'r canlyniad bydd angen i chi roi canllawiau ysgrifenedig ar waith i'w rhoi i ymgeiswyr.

Briffiadau

2.5 Dylech sicrhau y cynigir sesiwn friffio ar y prosesau penodol sy'n berthnasol i'r etholiad y maent yn ei sefyll, gan gynnwys trefniadau lleol, i ymgeiswyr ac asiantiaid etholiad. Dylai'r sesiynau briffio ddarparu ar gyfer y ffaith nad yw rhai pobl o bosibl yn gwybod llawer, os o gwbl, am reolau na gweithdrefnau etholiad neu nad ydynt wedi ymwneud ag etholiadau ers peth amser.

2.6 Dylai pob sesiwn friffio amlygu pwysigrwydd dilyn rheolau'r etholiad.

2.7 Yn arbennig, dylech roi sesiwn friffio ar y broses enwebu gan gynnwys terfynau amser, rheolau cyflwyno, defnyddio enwau cyffredin, cwblhau papurau enwebu, defnyddio enwau pleidiau, disgrifiadau ac arwyddluniau, a'r dulliau o dalu'r ernes.

Mae'r [Arfer Proffesiynol Awdurdodedig y Coleg Heddlu](#) wedi cynhyrchu canllawiau ar [gynnal trefn a rhwystro dylanwad diangen tu allan i orsafoedd pleidleisio](#). Crëwyd y ddogfen hon i helpu'r heddlu i feddwl sut i ymdrin orau â heddlu gorsafoedd pleidleisio ac mae'n cynnig peth camau ymarferol i'w helpu i leihau tebygrwydd bod problemau'n codi ac i ddelio gydag unrhyw rai sy'n codi. Er ei fod wedi ei anelu at y pwynt cyswllt unigol (SPOC), gallai fod o ddefnydd i chi hefyd, yn enwedig wrth gyfathrebu gydag ymgeiswyr ac asiantiaid o ran safonau ymddygiad a ddisgwylir gan gefnogwyr yn ardal y man pleidleisio. Dylid ei ddarllen ar y cyd gydag adran 3 [Cod ymddygiad ymgyrchwyr: cofrestru etholiadol, pleidleisio post, pleidleisio drwy ddirprwy a gorsafoedd pleidleisio](#).

2.8 Er y dylech wahodd pob darpar ymgeisydd i sesiwn friffio cyn y cyfnod enwebu neu ar ddechrau'r cyfnod enwebu, gallech ddewis cynnal sesiwn friffio ychwanegol ar ôl i'r rhestr o ymgeiswyr sy'n sefyll etholiad gael ei chadarnhau ar ôl i'r broses enwebu gau.

2.9 Dylai eich sesiwn neu sesiynau briffio hefyd amlygu unrhyw drefniadau diogelwch sydd wedi cael eu rhoi ar waith mewn ymgynghoriad â'r heddlu. Efallai y byddwch am wahodd eich pwynt cyswllt unigol yn yr heddlu i fynychu unrhyw sesiynau briffio, neu ddarparu deunydd ysgrifenedig y gallwch ei roi i ymgeiswyr ac asiantiaid.

2.10 Gwnaethom lunio cyflwyniad [templod ar gyfer ymgeiswyr ac asiantiaid](#), sydd ar gael ar ein gwefan ac y gallech fod am ei ddefnyddio fel sail i friffio ymgeiswyr ac asiantiaid yn eich ardal.

Is-etholiadau Senedd y DU

Yn achos is-etholiadau, bydd angen i'r sleidiau ar wariant (sleidiau 32 a 33) gael eu diwygio er mwyn adlewyrchu'r cyfnod a reoleiddir a'r terfynau gwariant gwahanol sy'n gymwys i is-etholiadau.

Y terfyn gwariant ar gyfer ymgeiswyr yn ystod y cyfnod a reoleiddir mewn is-etholiad Seneddol yn y DU yw **£100,000**.

Mae'r cyfnod a reoleiddir yn dechrau ar y diwrnod ar ôl i'r ymgeisydd ddod yn ymgeisydd yn swyddogol, ac yn dod i ben ar y dyddiad pleidleisio.⁷

Bydd person yn dod yn ymgeisydd yn swyddogol mewn is-etholiad Senedd y DU ar yr adeg y daeth y sedd yn wag os ar neu cyn y dyddiad hwn ei fod eisoes wedi datgan ei fod yn bwriadu sefyll fel ymgeisydd yn yr etholiad (neu fod rhywun arall wedi datgan bod y person yn bwriadu bod yn ymgeisydd).

Os, ar ôl y dyddiad hwn, ei fod ef neu eraill yn datgan y bydd yn ymgeisydd yn yr etholiad, bydd yn dod yn ymgeisydd ar y dyddiad y gwneir y cyfryw ddatganiad, neu ar y dyddiad y cyflwyna ei bapurau enwebu, p'un bynnag sydd gyntaf.

I gael rhagor o wybodaeth, gweler hefyd [Ran 3: Gwariant a rhoddion](#), o ganllawiau'r Comisiwn ar gyfer ymgeiswyr ac asiantiaid yn is-etholiadau

Er mwyn gallu sicrhau'r canlyniad a nodwyd yn [safon perfformiad 2](#),

bydd angen i chi sicrhau bod gwybodaeth am y broses etholiadol a gwariant etholiadol ar gael yn hawdd i ymgeiswyr ac asiantiaid. Er mwyn dangos bod modd sicrhau'r canlyniad bydd angen i chi drefnu sesiynau briffio a pharatoi adnoddau briffio.

Rhoi gwybodaeth am y broses etholiadol

2.11 Dylech sicrhau y caiff ymgeiswyr ac asiantiaid etholiad ganllawiau ysgrifenedig ar y broses etholiadol, gan gynnwys trefniadau lleol. Dylai'r wybodaeth gael ei rhoi mewn da bryd er mwyn galluogi ymgeiswyr ac asiantiaid i weithredu arni.

2.12 Diben darparu canllawiau ysgrifenedig yw sicrhau bod pleidiau, ymgeiswyr ac asiantiaid yn gallu cael gafael ar ganllawiau awdurdodol a chynhwysfawr er gwybodaeth unrhyw bryd er mwyn sicrhau bod ganddynt yr holl wybodaeth sydd ei hangen arnynt i gymryd rhan mewn etholiad. Nid oes rhaid i ganllawiau ysgrifenedig o'r fath gael eu llunio ar ffurf copi caled bob tro – mewn rhai achosion gall fod yn briodol rhoi dolen i ymgeiswyr ac asiantiaid lle gallant ddod o hyd i'r wybodaeth berthnasol ar-lein – a mater i'r Swyddog Canlyniadau (Gweithredol) ym mhob achos fydd sicrhau y gall ymgeiswyr gael gafael ar y wybodaeth sydd ei hangen arnynt yn hawdd a gwneud beth bynnag sydd ei angen i hwyluso hyn.

2.13 Fel rhan o'ch cynlluniau ar gyfer ymgysylltu â phleidiau, ymgeiswyr ac asiantiaid a'u helpu i gymryd rhan yn yr etholiad, bydd angen i chi benderfynu sut y caiff gwybodaeth am drefniadau lleol ei darparu i ymgeiswyr.

2.14 Bydd trefniadau lleol yn cynnwys gwybodaeth am y dyddiadau, yr amseroedd a'r lleoliadau ar gyfer y prosesau etholiadol allweddol, gan gynnwys y canlynol:

- dosbarthu ac agor pleidleisiau post
- y bleidlais
- dilysu a chyfrif pleidleisiau

2.15 Pa ddull bynnag a ddefnyddiwyd ar gyfer rhannu'r wybodaeth, dylech sicrhau y gall ymgeiswyr ac asiantiaid gael gafael ar yr holl wybodaeth sydd ei hangen arnynt yn hawdd er mwyn iddynt allu cymryd rhan yn yr etholiad.

Er mwyn gallu sicrhau'r canlyniad a nodwyd yn [safon perfformiad 2](#), bydd angen i chi sicrhau bod gwybodaeth am y broses etholiadol ar gael yn hawdd i ymgeiswyr ac asiantiaid.

Er mwyn dangos bod modd sicrhau'r canlyniad bydd angen i chi roi gwybodaeth ysgrifenedig i ymgeiswyr ac asiantiaid.

2.16 Dylech baratoi pecyn enwebu ar gyfer unrhyw un sy'n mynegi diddordeb mewn sefyll etholiad.

2.17 Dylai'r pecyn enwebu ar gyfer ymgeiswyr gynnwys y canlynol:

- ffurflen enwebu
- ffurflen cyfeiriad cartref
- ffurflen cydsynio i'r enwebu
- ffurflen i ymgeiswyr roi hysbysiad o benodiad asiant etholiad
- ffurflenni i ymgeiswyr neu eu hasiant etholiadol i roi hysbysiad o benodiad asiantiaid pleidleisio, asiantiaid pleidleisiau post ac asiantiaid cyfrif
- tystysgrif awdurdodi er mwyn caniatáu i ymgeisydd sefyll ar ran plaid wleidyddol gofrestredig
- ffurflen fel y gall ymgeisydd plaid wleidyddol ofyn am ddefnyddio arwyddlun
- manylion am sut y dylai'r ernes gael ei thalu, gan gynnwys gwybodaeth am ddulliau o dalu a dderbynnir
- canllawiau ysgrifenedig i ymgeiswyr ac asiantiaid yn cwmpasu agweddau allweddol ar y broses etholiadol, gan gynnwys cymhwyso ac anghymhwyso ar gyfer etholiad, y broses enwebu, beth y dylid ac na ddylid ei wneud wrth ymgyrchu, cael gafael ar drafodion etholiadol a'r hyn sy'n digwydd ar ôl i'r canlyniad gael ei gyhoeddi
- manylion am unrhyw drefniadau lleol, megis y trefniadau ar gyfer agor pleidleisiau post, yr etholiad a'r cyfrif

- copi o'r [Cod ymddygiad i ymgyrchwyr ym Mhrydain](#) Fawr sy'n gosod beth sydd a beth sydd ddim yn ymddygiad derbyniol mewn gorsafoedd pleidleisio ac yn y gymuned
- manylion am sut i gael copi o'r gofrestr etholiadol a rhestrau'r pleidleiswyr absennol, a ffurflenni i wneud y fath geisiadau ynghyd â gwybodaeth am ble i anfon y ffurflenni cais hyn. Dylech amlygu bod y wybodaeth yn y gofrestr a'r rhestrau pleidleisio absennol i'w ddefnyddio yn unol â rheoliadau Cynrychiolaeth y Bobl 2001 ac yn unol â deddfwriaeth diogelu data.
- y ffigurau perthnasol ar gyfer yr etholaeth fel y nodir ym mharagraff **2.19** isod
- unrhyw wybodaeth berthnasol arall

Mae canllawiau'r Comisiwn ar gyfer ymgeiswyr ac asiantiaid mewn etholiad cyffredinol Senedd y DU ar ein gwefan yn:

<http://www.electoralcommission.org.uk/cymru/i-am-a/candidate-or-agent/uk-parliamentary-general-election-great-britain>

Mae canllawiau'r Comisiwn ar gyfer ymgeiswyr ac asiantiaid mewn is-etholiad Senedd y DU ar ein gwefan yn:

<http://www.electoralcommission.org.uk/cymru/i-am-a/candidate-or-agent/uk-parliamentary-by-elections-great-britain>

2.18 Rydym hefyd wedi llunio [set o bapurau enwebu](#) y gallwch eu cynnwys yn eich pecynnau enwebu, sy'n cynnwys y papurau enwebu gofynnol yn ogystal â thystysgrif awdurdodi, ffurflen cais am arwyddlun a ffurflen hysbysiad o benodiad asiant etholiad.

Rhoi gwybodaeth am wariant etholiad

2.19 Yn ôl y gyfraith, mae'n ofynnol i ymgeiswyr ddilyn rheolau penodol o ran faint y gallant ei wario, pwy y gallant dderbyn rhoddion ganddynt, a'r hyn y mae'n rhaid iddynt ei gofnodi ar ôl yr etholiad.

2.20 Dylech sicrhau bod ymgeiswyr ac asiantiaid etholiad yn cael gwybodaeth am gyfrifo'r terfyn gwariant⁸ (gan gynnwys y ffigur etholaeth a p'un a bod yr etholaeth yn etholaeth sirol neu fwrdeistref), ffurflenni gwariant a datganiadau er mwyn eu galluogi i fodloni gofynion adrodd.

Mae mwy o wybodaeth ar y ddau fath o etholaeth ar gael ym Mhennod 3 [Rhan A: rôl a chyfrifoldebau ein canllawiau i Swyddog Canlyniadau \(Gweithredol\)](#).

2.21 Mewn etholiad cyffredinol, bydd angen i ymgeiswyr wybod cyfanswm nifer yr etholwyr ar gofrestr Senedd y DU ar gyfer yr etholaeth ar y diwrnod olaf ar gyfer cyhoeddi hysbysiad o etholiad (h.y. ar yr ail ddiwrnod ar ôl derbyn yr writ), ac eithrio unrhyw atendriadau na fyddant yn 18 mlwydd oed ar neu cyn y diwrnod pleidleisio.

2.22 Os nad chi yw'r Swyddog Cofrestru Etholiadol hefyd neu fod eich etholaeth yn croesi ffiniau awdurdodau lleol, dylech gydweithio â'r Swyddog(ion) Cofrestru Etholiadol perthnasol fel y gallwch roi ffigur etholaeth cywir i ymgeiswyr a fydd yn eu galluogi i gyfrifo eu terfynau gwariant. Mae'n bwysig bod ymgeiswyr yn cael y ffigurau etholaeth cywir fel eu bod yn gwybod faint y gallant ei wario.

2.23 Mae'r Comisiwn wedi llunio canllawiau ar gyfer ymgeiswyr ac asiantiaid ar [wariant a rhoddion yn etholiadau cyffredinol Senedd y DU](#). Mae [cyflwyniad templed ar gyfer ymgeiswyr ac asiantiaid](#) a luniwyd gennym ar gyfer etholiad cyffredinol Mai 2015 ar gael ar ein gwefan ac efallai y byddwch am ei ddefnyddio fel sail i friffio ymgeiswyr ac asiantiaid yn eich ardal. Gallwch ddefnyddio'r adnoddau hyn i roi gwybodaeth i ymgeiswyr ac asiantiaid am ffurflenni gwariant a datganiadau er mwyn eu galluogi i fodloni eu gofynion adrodd.

Is-etholiadau Senedd y DU

Yn achos is-etholiadau, bydd angen i'r sleidiau ym [mriffiad templed](#) Mai 2015 ar wariant (sleidiau 32 a 33) gael eu diwygio er mwyn adlewyrchu'r cyfnod a reoleiddir a'r terfyn gwario gwahanol sy'n gymwys i is-etholiadau. I gael rhagor o wybodaeth, gweler y blwch o dan baragraff **2.8** uchod. Mae canllawiau ar wahân ar wariant a rhoddion ar gael i ymgeiswyr ac asiantiaid yn is-etholiadau Senedd y DU. Gweler [Rhan 3: Gwariant a rhoddion](#), o ganllawiau'r Comisiwn ar gyfer ymgeiswyr ac asiantiaid yn is-etholiadau Senedd y DU.

Er mwyn gallu sicrhau'r canlyniad a nodwyd yn [safon perfformiad 2](#), bydd angen i chi sicrhau bod gwybodaeth am wariant etholiadol ar gael yn hawdd i ymgeiswyr ac asiantiaid.

Er mwyn dangos bod modd sicrhau'r canlyniad bydd angen i chi roi gwybodaeth ysgrifenedig i ymgeiswyr ac asiantiaid.

Rhoi gwybodaeth am gael gafael ar y gofrestr neu'r cofrestrau etholiadol

2.24 Mae'n ofynnol i'r Swyddog Cofrestru Etholiadol roi'r cyfryw gopïau o'r gofrestr etholiadol i chi fel sy'n ofynnol ar gyfer y gwahanol agweddau ar yr etholiad.⁹

2.25 Os nad chi yw'r Swyddog Cofrestru Etholiadol hefyd neu fod eich etholaeth yn croesi ffiniau awdurdodau lleol, dylech gydweithio â'r Swyddog(ion) Cofrestru Etholiadol perthnasol fel y gallwch gael unrhyw ddiweddariadau i'r gofrestr neu'r cofrestrau etholiadol mewn modd amserol.

2.26 Y gofrestr fydd ei hangen ar ymgeiswyr er mwyn cael rhifau etholwyr llofnodwyr ar ffurflenni enwebu yw'r gofrestr sydd mewn grym ar y diwrnod olaf y cyhoeddir yr hysbysiad etholiad. Mae hyn yn golygu mai'r gofrestr

berthnasol fydd y gofrestr sydd mewn grym ar yr ail ddiwrnod ar ôl i'r writ gael ei derbyn.¹⁰

2.27 Os nad chi yw'r Swyddog Cofrestru Etholiadol hefyd dylech gael copïau ganddo yn fuan ar ôl cyhoeddi'r gofrestr honno. Byddwch hefyd yn cael unrhyw ddiwygiadau pellach y gellir eu gwneud i'r gofrestr honno, gan gynnwys drwy'r hysbysiadau newid etholiad a gyhoeddir gan y Swyddog Cofrestru Etholiadol.

2.28 Er mai Swyddog Cofrestru Etholiadol pob ardal awdurdod lleol sydd â'r cyfrifoldeb cyfreithiol am dderbyn a darparu cofrestrau i ymgeiswyr, os mai chi yw Swyddog Canlyniadau (Gweithredol) etholaeth sy'n croesi ffiniau awdurdodau lleol, dylai fod gennych gynlluniau ar waith ar gyfer rheoli neu gydgyssylltu ceisiadau a darparu copïau o'r cofrestrau i ymgeiswyr er mwyn sicrhau y gall pob ymgeisydd gael gafael ar gofrestrau mewn modd amserol a hawdd.

2.29 Er enghraifft, gallwch ystyried darparu'r cofrestrau'n ganolog i holl ymgeiswyr Senedd y DU ar ran pob Swyddog Cofrestru Etholiadol, a chynnwys ffurflen gais yn y pecyn enwebu ar gyfer pob ardal awdurdod lleol sy'n rhan o'r etholaeth. Mantais y dull gweithredu hwn yw y gallai weithredu fel mai dim ond un ffurflen gais ar gyfer yr holl ardaloedd awdurdod lleol y bydd angen i ymgeiswyr neu asiantiaid etholiad ei chwblhau ac y byddant yn cael eu cofrestrau o un man, yn hytrach na gorfod cysylltu â phob Swyddog Cofrestru Etholiadol ar wahân gyda cheisiadau unigol. Fodd bynnag, byddai hefyd angen i chi ystyried y trefniadau ymarferol o ran cyfuno'r cofrestrau, ac yn enwedig y diweddariadau i'r gofrestr, a thrafod â'r Swyddogion Cofrestru Etholiadol a chytuno ar sut y gellid dwyn ynghyd y gwahanol gofrestrau a'r diweddariadau iddynt i'w darparu'n amserol, gan gynnwys sut y byddai hyn yn gweithio ar gyfer copïau argraffedig a chopïau data. Mae'n rhaid i'r cofrestrau gael eu darparu ar ffurf data oni ofynnir yn benodol am gopi argraffedig.

Ceir gwybodaeth fanwl am fynediad a chyflenwi'r gofrestr etholiadol lawn a rhestrau o bleidleiswyr absennol i ymgeiswyr, pleidiau gwleidyddol cofrestredig (a all ofyn am gopi ar unrhyw adeg) ac eraill yn [Rhan 4: Cynnal y gofrestr drwy gydol y flwyddyn](#) o'n canllawiau i Swyddogion Cofrestru Etholiadol.

2.30 Mae'r Comisiwn wedi llunio ffurflenni cais [templod cofrestr etholiadol a rhestrau o bleidleiswyr absennol](#) y gall ymgeiswyr eu defnyddio.

Anghenion mynediad i ymgeiswyr

2.31 Dylech gofio bod gan ymgeiswyr ac asiantiaid o bosibl anghenion mynediad penodol, ac felly efallai y bydd angen unrhyw wybodaeth neu ganllawiau arnynt a luniwyd ar ffurf print bras neu fformat arall, megis Braille neu sain, neu mewn iaith heblaw Cymraeg neu Saesneg.

3 Y broses enwebu

3.1 Rhydd y bennod hon ganllawiau cynhwysfawr ar weinyddu'r broses enwebu.

3.2 Fodd bynnag, dim ond ar gyfer yr ymgeisydd y mae cwestiynau ynghylch cymhwysedd neu anghymhwysedd ac ni ddylech roi cyngor ar faterion o'r fath. Yn y lle cyntaf, dylid cyfeirio'r ymgeisydd at ganllawiau'r Comisiwn ar gyfer ymgeiswyr ac asiantiaid yn [etholiadau cyffredinol Senedd y DU](#) ac [is-etholiadau Senedd y DU](#) fel sy'n briodol.

Ffurflenni enwebu

3.3 Os oes ganddo unrhyw bryderon pellach, dylid ei gynghori i geisio ei gyngor cyfreithiol ei hun. Dim ond os byddwch, erbyn diwedd y cyfnod enwebu (4pm ar y 19eg diwrnod gwaith cyn y bleidlais ar gyfer etholiad cyffredinol Senedd y DU neu 4pm ar y dyddiad a bennwyd gennychⁱ ar gyfer is-etholiad Senedd y DU), wedi derbyn ernes o £500 a'r ffurflenni canlynol wedi eu llenwi yr ystyrir bod ymgeisydd wedi ei enwebu'n ddilys:¹¹

- y ffurflen enwebu (fel y'i pennir)
- ffurflen cyfeiriad cartref
- cydsyniad i enwebu

3.4 Er mwyn sefyll ar ran plaid wleidyddol gofrestredig, rhaid bod y blaid wedi'i chofrestru ar gofrestr o bleidiau gwleidyddol y Comisiwn yn <http://search.electoralcommission.org.uk/cymraeg> a bod wedi'i rhestru'n blaid y caniateir iddi gyflwyno ymgeiswyr yn y rhan o'r DU y mae'n sefyll ynddi.

3.5 Rhaid i'r ymgeisydd hefyd gyflwyno tystysgrif awdurdodi, sy'n rhoi awdurdod i ddefnyddio enw'r blaid ar y papur pleidleisio (fel y'i pennir), a gall hefyd gynnwys cais i ddefnyddio un o arwyddluniau cofrestredig y blaid.¹²

3.6 Nid oes yn rhaid i ymgeiswyr ddefnyddio'r ffurflen enwebu a luniwyd ac a ddarparwyd gennych chi, ar yr amod bod eu ffurflenni enwebu fel y'u pennir.

3.7 Dim ond yn Saesneg neu, yng Nghymru, yn Gymraeg a/neu Saesneg, y gellir llunio papurau enwebu, ac nid mewn unrhyw ieithoedd na fformatau amgen. Fodd bynnag, mae'n ofynnol i chi yn ôl y gyfraith baratoi papurau enwebu i'w llofnodi os bydd rhywun yn gwneud cais am hynny.¹³ Mae hyn yn golygu darparu'r holl ddogfennau sy'n ofynnol ar gyfer enwebu a'u cwblhau gyda'r holl wybodaeth a roddir i chi fel mai dim ond y llofnodion gofynnol y mae'n rhaid eu hychwanegu.

ⁱ heb fod yn gynt na thri diwrnod gwaith ar ôl cyhoeddi'r hysbysiad etholiad ac mae'n rhaid iddo fod o fewn saith diwrnod gwaith i dderbyn yr writ.

3.8 Mae'r Comisiwn wedi llunio [set o bapurau enwebu](#), sy'n cynnwys yr holl ffurflenni hyn y gallwch eu rhoi i ymgeiswyr. Mae ein set ni o bapurau enwebu wedi eu diweddarau i gynnwys negeseuon diogelu data wedi'u gwella, a dylech sicrhau eich bod yn defnyddio'r fersiwn mwyaf diweddar.

Gwiriadau anffurfiol

3.9 Dylech sicrhau bod cyfle'n codi i bapurau enwebu ymgeiswyr gael eu gwirio'n anffurfiol cyn eu cyflwyno'n ffurfiol.

3.10 Dylid rhoi cyfle cyfartal i bob ymgeisydd ac asiant allu cael gwiriad anffurfiol. Cynllunnir gwiriadau anffurfiol i helpu ymgeiswyr ac asiantiaid i gymryd rhan effeithiol yn y broses etholiadol fel na fydd unrhyw wallau a wneir ganddynt wrth gwblhau'r gwaith papur yn golygu na chaiff etholwyr gyfle i bleidleisio dros yr ymgeisydd hwnnw, os yw hynny'n bosibl. Dylech ystyried sut rydych yn mynd i reoli'r broses hon, er enghraifft drwy roi system apwyntiadau ar waith.

3.11 Wrth gynnal gwiriad anffurfiol dylid nodi'n glir bod y papurau enwebu yn cael eu hystyried yn anffurfiol. Ar ddiwedd y gwiriad anffurfiol, dylech gynnig dychwelyd y papurau enwebu os oes problem wedi ei nodi. Os na nodwyd unrhyw broblemau, dylech gynnig eu derbyn yn ffurfiol.

Er mwyn gallu sicrhau'r canlyniad a nodwyd yn [safon perfformiad 2](#), bydd angen i chi sicrhau bod cyfle'n codi i bapurau enwebu ymgeiswyr gael eu gwirio'n anffurfiol cyn eu cyflwyno'n ffurfiol.

Er mwyn dangos bod modd sicrhau'r canlyniad, bydd angen i chi roi trefniadau ar waith i wirio papurau enwebu ymgeiswyr ac asiantiaid yn anffurfiol cyn iddynt gael eu cyflwyno'n ffurfiol.

Cyflwyno papurau enwebu

Adeg cyflwyno

3.12 Gellir cyflwyno papurau enwebu i chi rhwng 10am a 4pm o'r diwrnod ar ôl cyhoeddi'r hysbysiad etholiad.¹⁴

3.13 Bydd y cyfnod enwebu ar gyfer etholiad cyffredinol Senedd y DU yn cau am 4pm ar yr 19eg diwrnod gwaith cyn yr etholiad. Ni ellir symud nac ymestyn y terfyn amser hwn am unrhyw reswm.

Is-etholiadau Senedd y DU

Yn achos is-etholiad Senedd y DU, chi sy'n pennu'r dyddiad y daw'r cyfnod enwebu i ben, o fewn cyfyngiadau'r amserlen statudol. Ni ddylai'r dyddiad a bennir fod yn gynt na thri diwrnod gwaith ar ôl cyhoeddi'r hysbysiad etholiad ac mae'n rhaid iddo fod o fewn saith diwrnod gwaith i dderbyn yr writ. Unwaith y bydd wedi'i bennu, ni ellir symud nac ymestyn y terfyn amser hwn am

unrhyw reswm. Dylai'r dyddiad a ddewisir gennych roi cymaint o amser â phosibl i ymgeiswyr gyflwyno eu papurau enwebu.

3.14 Pennir bod y papurau enwebu wedi eu cyflwyno pan fyddant wedi eu cyflwyno, yn bersonol pan fydd hynny'n ofynnol, yn y lle a nodir yn yr hysbysiad etholiad.

3.15 Nid oes angen trefnu apwyntiad i gyflwyno papurau enwebu. Fodd bynnag, dylech ystyried sut rydych yn mynd i reoli'r nifer bosibl o enwebiadau a ddaw i law yn ystod y cyfnod byr iawn ar gyfer enwebiadau Senedd y DU. Gallai hyn gynnwys cynnig apwyntiadau ar gyfer gwiriadau anffurfiol a chyflwyno'r papurau enwebu yn ffurfiol.

3.16 Cyfrifoldeb yr ymgeisydd yw sicrhau bod ei bapurau enwebu yn cael eu cyflwyno yn y ffordd gywir ac ar amser. Os na chyflwynwyd set gyflawn o bapurau enwebu a'r ernes erbyn yr amser hwnnw, nid yw'r enwebiad wedi ei wneud sy'n golygu na allwch ddyfarnu bod yr enwebiad yn ddilys nac yn annilys.

Man cyflwyno

3.17 Mae'r gyfraith yn ei gwneud yn ofynnol i gyflwyno papurau enwebu yn y lleoliad a nodwyd gennych chi ar yr hysbysiad etholiad. Bydd yn rhaid i'r lleoliad a ddewiswch fod:¹⁵

- yn yr etholaeth, neu
- yn yr ardal gofrestru sy'n cynnwys yr etholaeth, neu
- yn achos etholaeth sir – mewn dosbarth neu sir neu fwrdeistref sirol yng Nghymru sy'n cyd-ffinio â'r etholaeth neu'r ardal gofrestru

3.18 Diffinnir yr ardal gofrestru fel ardal dwy etholaeth neu fwy sydd â'r un swyddog cofrestru.¹⁶

3.19 Yn yr Alban rhaid i'r lleoliad fod¹⁷

- yn yr etholaeth, neu
- yn yr ardal llywodraeth leol (neu, os oes mwy nag un, unrhyw un o'r ardaloedd llywodraeth leol) lle lleolir yr etholaeth, neu
- mewn unrhyw ardal llywodraeth leol sy'n cyd-ffinio â'r ardal llywodraeth leol (neu ardaloedd llywodraeth leol) lle lleolir yr etholaeth

3.20 Dylai'r cyfeiriad a roddir ar gyfer cyflwyno papurau enwebu fod yn fanwl gywir, a dylai gynnwys unrhyw enw neu rif ystafell. Bydd hyn yn osgoi unrhyw amheuaeth os caiff enwebiadau eu cyflwyno'n agos at y terfyn amser.

3.21 Dylech ddarparu arwyddion clir o fynedfa'r adeilad i'r ystafell a neilltuwyd ar gyfer cyflwyno'r papurau. Dylai'r ffordd hon, neu ffordd amgen wedi ei harwyddo'n briodol, fod yn hollol hygyrch.

3.22 Rhaid i chi neu ddirprwy penodedig fod yn bresennol drwy gydol y cyfnod ar gyfer enwebiadau a dim ond chi a'ch staff ddylai ddelio ag enwebiadau.¹⁸ Dylech roi manylion i staff awdurdod lleol eraill, megis staff derbynfa, am beth i'w wneud os bydd rhywun yn ceisio rhoi papur enwebu iddynt, gan nodi'n glir na ddylent ddelio â phapurau enwebu ac na ddylid cynnig eu derbyn ond yn hytrach eu cyfeirio atoch chi.

Pwy all gyflwyno papurau enwebu?

3.23 Dim ond nifer gyfyngedig o bobl a gaiff gyflwyno'r ffurflen enwebu a'r ffurflen cyfeiriad cartref. Dim ond y bobl ganlynol a gaiff gyflwyno'r ffurflen enwebu a'r ffurflen cyfeiriad cartref i chi:¹⁹

- yr ymgeisydd
- y cynigydd neu'r eilydd fel y mae'n ymddangos ar y ffurflen enwebu
- asiant etholiad yr ymgeisydd, ar yr amod eich bod wedi derbyn hysbysiad o'i benodiad. Gellir cyflwyno'r hysbysiad o benodiad yr asiant etholiad ar yr un pryd â'r ffurflen enwebu a'r ffurflen cyfeiriad cartref.

3.24 Nid oes unrhyw gyfyngiadau o ran pwy a all gyflwyno'r caniatâd i enwebu, y dystysgrif awdurdodi a'r ffurflen gwneud cais am arwyddlun.

Sut y dylai papurau enwebu gael eu cyflwyno?

3.25 Rhaid i'r ffurflen enwebu, y ffurflen cyfeiriad cartref a'r caniatâd i enwebu gael eu cyflwyno'n bersonol. Ni ellir eu postio, ffacsio, e-bostio na defnyddio unrhyw gyfrwng electronig arall. Yr unig eithriad yw pan fo ymgeisydd dramor ac yn yr achos hwnnw, caiff anfon ei gydsyniad i'r enwebiad drwy gyfrwng electronig.²⁰

3.26 Gellir cyflwyno'r dystysgrif awdurdodi a'r ffurflen gwneud cais am arwyddlun yn bersonol neu drwy'r post, ond ni ellir eu ffacsio, e-bostio na defnyddio unrhyw gyfrwng electronig arall. Rhaid cyflwyno **fersiwn wreiddiol** pob dogfen a gwblhawyd.²¹ Byddai tystysgrif awdurdodi, er enghraifft, a anfonwyd fel atodiad e-bost i'w hargraffu, yn 'gopi o ddogfen' ac nid y ddogfen wreiddiol. Mae angen dull o awdurdodi er mwyn gwneud tystysgrif yn dystysgrif. Bydd hyn, yn ymarferol yn y rhan fwyaf o achosion, ar ffurf llofnod er mwyn ardystio bod y ffeithiau a nodwyd yn wir. Fodd bynnag, gallai fod ar ffurf sêl. Pa bynnag ddull awdurdodi a ddefnyddir, rhaid mai'r ddogfen wreiddiol yw'r un a dderbyniwch, yn hytrach na chopi o ddogfen.

3.27 Dylech gymryd camau i gyfleu'r gofynion sy'n ymwneud â chyflwyno papurau enwebu i'r holl ddarpar ymgeiswyr ac asiantiaid, a sicrhau y caiff y gofynion hyn eu hamlygu mewn unrhyw bapurau briffio lleol neu ganllawiau a gaiff eu llunio gennych.

3.28 Unwaith y bydd papur enwebu wedi'i gyflwyno'n ffurfiol, ni ellir gwneud unrhyw newidiadau iddo (yn dibynnu ar eich pŵer i gywiro mân wallau). Ar adeg cyflwyno'r papurau yn ffurfiol dylech felly arnodi'r papur gyda'r dyddiad a'r amser cyflwyno, fel bod gennych gofnod o pryd y cyflwynwyd y papur yn ffurfiol. Os bydd ymgeisydd yn penderfynu wedi hynny ei fod am wneud

unrhyw newidiadau, er enghraifft i'r disgrifiad, yr unig ffordd y gellir gwneud hyn yw drwy dynnu ei ymgeisyddiaeth yn ôl a chyflwyno papurau enwebu newydd o fewn yr amserlen statudol. Yn yr un modd, nid oes unrhyw ddarpariaeth sy'n caniatáu i lofnodwr dynnu ei lofnod yn ôl o bapur enwebu unwaith y bydd wedi'i gyflwyno.

Cyflwyno ffurflenni enwebu lluosog

3.29 Nid oes unrhyw derfyn ar nifer y ffurflenni enwebu y gellir eu cyflwyno ar gyfer yr un ymgeisydd. Os caiff ymgeisydd ei enwebu'n ddilys drwy fwy nag un ffurflen, dylai'r ymgeisydd ddewis pa un o'r ffurflenni enwebu dilys (y ffurflen enwebu 'ddethol') y dylid ei defnyddio er mwyn i'r manylion gael eu hychwanegu at y datganiad ynghylch y personau a enwebwyd a'r papur pleidleisio. Os na all yr ymgeisydd wneud hyn neu os nad yw'n gwneud hyn, yna mae'n rhaid i chi ddewis pa un o'r ffurflenni a gaiff ei defnyddio.²²

3.30 Fodd bynnag, caiff yr ymgeisydd wneud cais i gynigwyr, eilyddion a llofnodwyr eraill ar gyfer hyd at ddwy ffurflen enwebu ddilys arall gael eu hychwanegu at y datganiad ynghylch y personau a enwebwyd. Felly dylai'r datganiad gynnwys lle ar gyfer hyd at 30 o lofnodwyr lle gofynnir am hynny.

3.31 Os cyflwynir mwy nag un ffurflen enwebu ac mae un o'r papurau enwebu'n annilys, caiff y ffurflen honno ei heithrio o'r rhai y gall yr ymgeisydd neu chi eu dewis. Cyhyd â bod o leiaf un ffurflen enwebu yn ddilys, gellir enwebu'r ymgeisydd yn ddilys.

3.32 Pan fydd etholwr yn llofnodi unrhyw ffurflen enwebu a gyflwynwyd, hyd yn oed os nad hon yw'r ffurflen enwebu ddethol, caiff ei atal rhag llofnodi ffurflen enwebu arall a bydd unrhyw enwebiad a gyflwynir yn ddiweddarach sy'n cynnwys ei lofnod fel llofnodwr yn annilys.²³

Presenoldeb wrth gyflwyno papurau enwebu

3.33 Dim ond rhai pobl a gaiff fod yn bresennol ar adeg cyflwyno papurau enwebu ac archwilio a gwrthwynebu dilysrwydd ffurflen enwebu neu ffurflen cyfeiriad cartref. Gweler paragraff **3.137** below i gael rhagor o wybodaeth am ddelio â gwrthwynebiadau.

3.34 Ar ôl i ymgeisydd gyflwyno ei bapurau enwebu a'i ernes a bod ganddo enwebiad dilys, bydd hawl ganddo fod yn bresennol pan gaiff papurau enwebu ymgeiswyr eraill eu cyflwyno a gwrthwynebu. Yn ogystal â'r ymgeisydd, bydd yr unigolion canlynol hefyd yn gallu bod yn bresennol a gwrthwynebu.²⁴

- ei asiant etholiad
- ei gynigydd neu eilydd, fel y'i nodir ar y ffurflen enwebu

3.35 Os yw ymgeisydd yn asiant etholiad i'w hun, gall benodi rhywun arall i fynychu cyflwyno papurau enwebu a gwrthwynebu ar ei rhan. Os bydd ymgeisydd wedi cyflwyno mwy nag un ffurflen enwebu, dim ond y cynigydd a'r eilydd o'r ffurflen enwebu a ddewiswyd ganddo a gaiff fod yn bresennol. Os na ddewiswyd un, y cynigydd a'r eilydd o'r ffurflen enwebu a gyflwynwyd gyntaf a gaiff wneud hynny.

3.36 Ni chaiff unrhyw un arall archwilio papurau enwebu ar unrhyw adeg.

3.37 Caiff cynrychiolwyr y Comisiwn Etholiadol ac un unigolyn arall a ddewisir gan ymgeisydd a enwebwyd yn ddilys fod yn bresennol ar adeg cyflwyno papurau enwebu, ond ni chânt archwilio na gwrthwynebu papurau enwebu.

3.38 Dylech egluro i unigolion sy'n archwilio ffurflen cyfeiriad cartref sy'n gofyn i gyfeiriad cartref yr ymgeisydd beidio â chael ei gyhoeddi mai dim ond yr unigolyn sy'n archwilio ddylai ddefnyddio'r ffurflen er mwyn:

- gwrthwynebu'r enwebiad
- cyflwyno deiseb etholiadol
- gwneud cwyn i'r heddlu bod unigolyn wedi gwneud datganiad anwir

ac y gall unrhyw ddefnydd arall dorri Deddf Diogelu Data 1998 ac felly y gallai rhywun sy'n defnyddio'r wybodaeth at unrhyw ddiben arall gael ei erlyn.

3.39 Dylech gadw'r papurau enwebu yn ddiogel a gadael i'r unigolion y rhoddwyd caniatâd iddynt archwilio'r ffurflenni enwebu a chyfeiriad cartref wneud hynny hyd at y terfyn amser ar gyfer gwrthwynebu'r papurau enwebu.²⁵

3.40 Pan fydd y terfyn amser ar gyfer gwrthwynebu wedi mynd heibio, dylech storio'r papurau enwebu'n ddiogel am flwyddyn ar ôl yr etholiad oherwydd y terfyn amser ar gyfer erlyn yn achos deiseb etholiadol. Mae'n rhaid dinistrio'r ffurflen cyfeiriad cartref ar ôl 21 diwrnod.²⁶

Gofynion enwebu

3.41 Mae'r adran hon yn cynnwys esboniad o'r hyn y mae'n rhaid ei gynnwys ar y papurau enwebu a gyflwynir gan neu ar ran yr ymgeisydd. Bwriedir iddi eich helpu i adolygu ac yn y pen draw benderfynu ar ddilysrwydd y papurau enwebu.

3.42 Dylech atgoffa unrhyw unigolyn sy'n cyflwyno'r papurau enwebu hefyd fod gwneud datganiad ffug ar bapurau enwebu, a hynny'n fwiadol, yn drosedd. Os yw'r ffurflen enwebu yn cynnwys enw a ddefnyddir yn gyffredin, dylech gyfeirio at y ffaith bod y drosedd hefyd yn gymwys os yw ymgeisydd wedi rhoi enw a ddefnyddir yn gyffredin nad ydynt mewn gwirionedd yn ei ddefnyddio'n gyffredin. Cewch rybuddio ymgeiswyr mai'r gosb am ddatganiad anwir yw naill ai dirwy anghyfyngedig yng Nghymru a Lloegr, £10,000 yn yr Alban a/neu hyd at flwyddyn o garchar.²⁷

Ffurflen enwebu

Enwau ymgeiswyr

3.43 Mae'n rhaid i enwau llawn yr ymgeisydd, yn ôl y gyfraith, gael eu rhestru ar y ffurflen enwebu, gyda'i gyfenw yn gyntaf wedyn ei holl enwau eraill yn llawn.²⁸

3.44 Nid oes lle ar y ffurflen enwebu ar gyfer rhagddodiaid nac ôl-ddodiaid a dylid dweud wrth ymgeiswyr na chânt ddefnyddio rhagddodiaid fel Mr, Mrs, Dr na Cyngh. fel rhan o'u henw llawn. Mae'r un peth yn wir am ôl-ddodiaid. Os caiff rhagddodiad neu ôl-ddodiad ei ddefnyddio fel rhan o'r enw gwirioneddol ni fyddai'r ffurflen enwebu yn annilys o ganlyniad i hynny, ond ni ddylid trosglwyddo'r rhagddodiad na'r ôl-ddodiad i'r datganiad ynghylch y personau a enwebwyd. Os bydd ymgeisydd wedi cyflwyno ffurflen enwebu gyda rhagddodiad neu ôl-ddodiad fel rhan o'i enw gwirioneddol, dylech hysbysu'r ymgeisydd a'i asiant na fydd yn ymddangos ar y datganiad ynghylch y personau a enwebwyd neu'r papur pleidleisio, ond nad yw hyn wedi effeithio ar ei enwebiad fel ymgeisydd.

3.45 Fodd bynnag, os oes gan ymgeisydd deitl, gall ddefnyddio hwn fel ei enw llawn. Er enghraifft, os mai enw gwirioneddol yr ymgeisydd yw Joseph Smith, ond mai ei deitl etifeddol yw Joseph Avon, gall ddefnyddio'r enw Joseph Avon fel ei enw llawn.

Enwau a ddefnyddir yn gyffredin

3.46 Pan fydd ymgeisydd yn defnyddio enw gwahanol i'w enw gwirioneddol yn fynych, gall ofyn am gael defnyddio ei enw(au) cyffredin yn lle ei enw gwirioneddol.²⁹

3.47 Gall ymgeisydd ofyn am gael defnyddio enw cyntaf a/neu gyfenw cyffredin. Er enghraifft, efallai mai 'Andy' yw'r enw cryno a ddefnyddir ar ei gyfer, yn lle ei enw llawn cyntaf sef 'Andrew'. Os felly, gall ysgrifennu 'Andy' yn y blwch enw cyntaf cyffredin ar y ffurflen enwebu os byddai'n well ganddo fod yr enw hwnnw'n ymddangos ar y papur pleidleisio.

3.48 Caiff ymgeisydd hefyd ddefnyddio blaenlythrennau fel rhan o'i enw cyffredin os cânt eu defnyddio'n fynych mewn perthynas ag ef.

3.49 Fodd bynnag, ni chaiff ymgeisydd ddefnyddio ei enw cyntaf fel enw cyffredin fel mai dim ond ei enw cyntaf a'i gyfenw sy'n ymddangos ar bapur pleidleisio, a thrwy hynny ddileu ei enw canol. Mae'r ddeddfwriaeth yn nodi'n glir bod enw cyffredin yn un sy'n wahanol i unrhyw enw cyntaf neu gyfenw arall. Mae hyn yn golygu na all enw cyntaf ar ei ffurf wreiddiol gael ei ddefnyddio fel enw cyffredin. Os bydd ymgeisydd yn dymuno defnyddio enw cyntaf a/neu gyfenw cyffredin yna rhaid iddynt fod yn wahanol i'w enw llawn fel y mae'n ymddangos ar y ffurflen enwebu. Er enghraifft, yn achos Andrew John Smith, ni allai ddefnyddio Andrew Smith fel ei enw cyffredin, er y gallai ddefnyddio Andy Smith (os mai Andy oedd ei enw cyffredin).

3.50 Nid eich cyfrifoldeb chi yw penderfynu a yw'r enw cyffredin a roddwyd yn 'enw' y mae'r ymgeisydd yn ei ddefnyddio'n gyffredin na ph'un a yw'n bodloni'r gofyniad cyfreithiol i fod yn wahanol i unrhyw enw arall a all fod ganddo. Mae'r gyfraith yn ei gwneud yn ofynnol i chi dderbyn beth bynnag y bydd ymgeisydd wedi'i nodi yn y blwch enw cyffredin ar ei olwg a'i dderbyn fel enw cyffredin yr ymgeisydd.

3.51 Yn ôl y gyfraith, yr unig seiliau sydd gennych ar gyfer gwrthod enw a ddefnyddir yn gyffredin yw'r rhai canlynol:³⁰

- mae'n debygol y gall ei ddefnydd gamarwain neu ddrysu etholwyr, neu
- mae'n aflan neu'n sarhaus

3.52 Yn ystod y cam archwilio anffurfiol, os cewch eich cyflwyno â ffurflen enwebu sydd wedi'i chwblhau mewn modd sy'n ymddangos i chi nad yw'r enw a ddefnyddir yn gyffredin yn wahanol i unrhyw enwau cyntaf neu gyfenwau eraill sydd gan yr ymgeisydd, dylech dynnu sylw'r ymgeisydd at ddiffiniad cyfreithiol enw a ddefnyddir yn gyffredin a nodi ei bod yn drosedd gwneud datganiad anwir yn fwriadol ar ffurflen enwebu. Dylech hefyd nodi os na chaiff ffurflen enwebu ei chwblhau yn unol â'r gyfraith, y bydd yr ymgeisydd yn wynebu risg o gael ei herio os caiff ei ethol.

3.53 Cyfrifoldeb yr ymgeisydd yw sicrhau ei fod wedi cwblhau ei ffurflen yn unol â'r gyfraith a bod yn fodlon bod yr enw cyffredin a roddwyd yn enw a ddefnyddir yn gyffredin ganddo mewn gwirionedd.

3.54 Wrth roi cyngor anffurfiol, efallai yr hoffech dynnu sylw'r ymgeisydd at ein canllawiau ar gyfer ymgeiswyr ac asiantiaid ar enwau a ddefnyddir yn gyffredin.

3.55 Mae'r tabl isod yn cynnwys nifer o enghreifftiau o gyfuniadau amrywiol o enwau a ddefnyddir yn gyffredin a sut y byddai hyn yn effeithio ar ymddangosiad enw'r ymgeisydd ar y datganiad ynghylch y personau a enwebwyd, yr hysbysiad pleidleisio a'r papur pleidleisio:

Cyfenw gwirioneddol yr ymgeisydd	Enwau eraill yr ymgeisydd yn llawn	Enwau cyntaf a ddefnyddir yn gyffredin	Cyfenw a ddefnyddir yn gyffredin	Enw i'w nodi ar y datganiad ynghylch y personau a enwebwyd	Enw i'w nodi ar y papurau pleidleisio
Etholwr	Ann	Elsie	Pleidleisiwr	Pleidleisiwr, Elsie	PLEIDLEISIWR, Elsie
Etholwr	Ann	[Gwag]	Pleidleisiwr	Pleidleisiwr, Ann	PLEIDLEISIWR, Ann
Etholwr	Ann	Elsie	[Gwag]	Etholwr, Elsie	ETHOLWR, Elsie

3.56 Os caiff y blwch ar gyfer enwau cyntaf a ddefnyddir yn gyffredin neu gyfenw a ddefnyddir yn gyffredin ei adael yn wag, yna bydd enwau cyntaf neu gyfenw gwirioneddol yr ymgeisydd, yn dibynnu ar ba flwch ar gyfer enwau a

ddefnyddir yn gyffredin a adawyd yn wag, yn mynd ar y datganiad ynghylch y personau a enwebwyd ac ar y papur pleidleisio.

3.57 Dylech gynghori'r ymgeisydd bod y defnydd o enwau cyffredin ond yn gymwys i'r datganiad ynghylch y personau a enwebwyd a'r papur pleidleisio. Dylai enw gwirioneddol yr ymgeisydd ymddangos ar unrhyw ddogfennau y mae'n ofynnol iddynt ddangos enw'r ymgeisydd, fel yr argraffnod a ffurflenni gwariant yr ymgeisydd.

3.58 Os byddwch yn gwrthod defnyddio enw a ddefnyddir yn gyffredin, ni fydd hyn yn effeithio ar ddilysrwydd y papur. Yn hytrach, effaith hyn fydd y bydd enw llawn yr ymgeisydd yn ymddangos ar y datganiad ynghylch y personau a enwebwyd a'r papur pleidleisio. Dylid egluro hyn i ymgeiswyr ac asiantiaid ac mae'n rhaid i chi ysgrifennu at yr ymgeisydd yn nodi'r rhesymau dros wrthod caniatáu i'r enw a ddefnyddir yn gyffredin gael ei ddefnyddio.

Llofnodwyr

3.59 Mae'n rhaid i ffurflenni enwebu gynnwys arwydd o gefnogaeth i'r ymgeisydd gan 10 o etholwyr cofrestredig ar gofrestr Senedd y DU yn yr etholaeth. Gelwir y rhain yn llofnodwyr - y ddau gyntaf yw'r cynigydd a'r eilydd, tra bod wyth etholwr arall yn cefnogi'r enwebiad.³¹

3.60 Yn ôl y gyfraith mae'n rhaid i bob llofnodwr lofnodi'r ffurflen enwebu yn y man priodol a rhaid i'w rif etholiadol gael ei roi yn y bylchau a ddarperir wrth ymyl ei lofnod, ynghyd â llythrennau adnabod y dosbarth etholiadol.

3.61 Nid oes rhaid i lofnodwr roi ei enw ar ffurflen enwebu Senedd y DU.

3.62 Mae'n rhaid i chi wrthod enwebiad os na lofnodwyd y ffurflen enwebu yn ôl y gofyn.³² Mae'n hanfodol y defnyddir y fersiwn gywir o'r gofrestr er mwyn sicrhau bod y llofnodwyr yn ddilys. Rhaid i lofnodwyr ymddangos ar y gofrestr etholiadol Seneddol sydd mewn grym ar y diwrnod olaf ar gyfer cyhoeddi hysbysiad etholiad (h.y. ar yr ail ddiwrnod ar ôl derbyn yr writ).

3.63 Ni ddylai etholwr lofnodi mwy nag un ffurflen enwebu yn yr etholiad Seneddol. Os bydd yn gwneud hynny, bydd ei lofnod ond yn ddilys ar y papur cyntaf a anfonir atoch, hyd yn oed os nad hwn oedd y papur cyntaf a lofnodwyd.³³

3.64 Dylai fod gennych system gadarn ar waith er mwyn sicrhau na fydd unrhyw etholwr yn lofnodi mwy nag un ffurflen enwebu. Dylid defnyddio copi caled o'r gofrestr a dylid defnyddio'r system rheoli etholiadol er mwyn lleihau'r risg o fethu â nodi llofnodwr sydd wedi lofnodi mwy nag un ffurflen, a sicrhau bod y copi caled o'r gofrestr yn cael ei marcio â llaw pan gaiff enwebiadau eu cyflwyno'n ffurfiol.

3.65 Pan fydd ffurflen enwebu wedi'i chyflwyno'n ffurfiol, hyd yn oed os caiff ei phennu'n annilys yn hwyrach, bydd llofnodion yn dal i gyfrif tuag at yr un ffurflen y caiff y llofnodwr ei lofnodi.

3.66 Os caiff etholwr ei dynnu oddi ar y gofrestr yn ddiweddarach neu os bydd farw cyn yr etholiad (neu yn wir cyn i'r enwebiad gael ei gyflwyno hyd yn oed), bydd ei lofnod yn ddilys o hyd ac nid effeithir ar yr enwebiad.

3.67 Gall unigolyn a ddangosir ar y gofrestr fel rhywun sydd o dan 18 oed pan wneir yr enwebiad ond llofnodi ffurflen enwebu os bydd yn 18 oed ar neu cyn y diwrnod pleidleisio.

3.68 Gan fod yn rhaid i chi dderbyn y ffurflen enwebu ar ei golwg, mae'n rhaid i chi dderbyn mai llofnod yr unigolyn a restrwyd ar y gofrestr o dan y rhif etholiadol perthnasol yw'r llofnod ar y ffurflen enwebu, hyd yn oed os yw'r llofnod yn awgrymu enw arall. Gallwch dynnu sylw'r unigolyn sy'n cyflwyno'r papur at hyn os ydych yn pryderu, ond, mae'n rhaid i chi dderbyn y rhif etholiadol a'r llofnod ar eu golwg. Os bydd gennych bryderon o hyd ar ôl codi'r mater, dylech hysbysu eich pwynt cyswllt unigol.

3.69 Dim ond y 10 llofnodwr cyntaf ar unrhyw bapur enwebu y gellir eu hystyried. Os caiff mwy o lofnodwyr eu cynnwys, ni ddylid ystyried unrhyw enwau dilynol o gwbl. Os bydd un o'r 10 llofnodwr cyntaf yn annilys, waeth p'un a ychwanegwyd mwy o lofnodwyr i'r ffurflen enwebu ai peidio, mae'n rhaid ystyried bod yr enwebiad yn annilys o hyd.

3.70 Yn achlysurol gwneir camgymeriad gyda'r llofnodwyr ar ffurflen enwebu, a gellir croesi allan un neu fwy o'r enwau ar y ffurflen. Os caiff y llofnod a'r rhif etholiadol ar gyfer llofnodwr eu croesi allan yn glir, dylech ei anwybyddu a'i drin fel pe na bai'r rhes yn ymddangos o gwbl. Os gofynnir i chi, dylech gynghori y dylai unrhyw beth sydd wedi'i groesi allan fod yn glir, ac yn ddelfrydol, wedi'i lofnodi â llythrennau cyntaf enw. Ni ddylech groesi allan unrhyw gofnod. Os oedd y cofnod a oedd wedi'i groesi allan yn gofnod gan gynigydd neu eilydd, yna dylid nodi'r cynigydd neu'r eilydd newydd. Lle y bydd cofnod wedi'i groesi allan, mae'n rhaid i'r deg llofnodwr cyntaf ac eithrio'r cofnod hwnnw fod yn ddilys o hyd er mwyn i'r enwebiad fod yn ddilys.

3.71 Ni all llofnodwyr dynnu llofnodion ar ffurflenni enwebu yn ôl, unwaith y byddant wedi'u rhoi. Os bydd llofnodwr yn cysylltu â chi i ddweud ei fod yn dymuno tynnu ei lofnod yn ôl, dylech ei hysbysu na chaniateir hyn yn ôl y gyfraith a bod y llofnod yn ddilys o hyd.

Defnyddio enwau pleidiau, disgrifiadau pleidiau ac arwyddluniau pleidiau

3.72 Ym mhob achos, er mwyn gallu defnyddio manylion adnabod plaid (h.y. enw, disgrifiad ac arwyddlun) rhaid bod y plaid wedi'i chofrestru ar [gofrestr y Comisiwn o bleidiau gwleidyddol](#) a bod wedi'i rhestru'n plaid y caniateir iddi gyflwyno ymgeiswyr yn y rhan honno o'r DU y mae'r ymgeisydd yn sefyll ynddi.

3.73 Gall pleidiau gwleidyddol gofrestru hyd at 12 disgrifiad³⁴ a fersiynnau Cymraeg y disgrifidaau hynny.

3.74 Rhaid i chi sicrhau bod enw'r blaid neu'r disgrifiad a roddwyd ar y ffurflen enwebu wedi'i gofrestru ar [gofrestr y Comisiwn o bleidiau gwleidyddol](#) a'i fod yn cyfateb iddynt yn llwyr.³⁵ Os nad yw'n cyfateb, rhaid i chi wrthod yr enwebiad hwnnw.³⁶ Hyd yn oed os yw plaid gofrestredig yn adnabyddus, mae'n hanfodol edrych ar y gofrestr o bleidiau gwleidyddol i gael union fanylion y blaid fel y'u cofrestrwyd gyda'r Comisiwn.

3.75 Yng Nghymru, gall ymgeisydd ddefnyddio'r fersiwn Saesneg, y fersiwn Gymraeg neu'r ddwy fersiwn o enw'r blaid neu ddisgrifiad cyhyd â'u bod wedi'u cofrestru gyda'r Comisiwn. Rhestrir cyfieithiadau o enwau pleidiau ar y wefan o dan 'enw arall' a rhestrir cyfieithiadau o ddisgrifiadau i'r dde o'r disgrifiad o dan 'cyfieithiad(au)'. Os nad yw'r blaid wedi cofrestru cyfieithiad, ni ellir defnyddio cyfieithiad o enw'r blaid neu ddisgrifiad.

3.76 At ddibenion cynnal llwybr archwilio clir ac yn achos unrhyw heriau yn y dyfodol, dylech argraffu copi o'r rhan berthnasol o [gofrestr y Comisiwn o bleidiau gwleidyddol](#) sy'n dangos y disgrifiadau ac enw'r blaid pan wnaed y penderfyniad.

3.77 Gall pleidiau gwleidyddol gofrestru hyd at dri arwyddlun hefyd³⁷.

3.78 Bydd ffeil Zip o ddelweddau arwyddluniau ar gael ar ein gwefan. Fodd bynnag, er bod y ffeil Zip yn adnodd a all gael ei ddefnyddio gan eich argraffydd i baratoi papurau pleidleisio pan fydd y cyfnod enwebu wedi cau, y wybodaeth ar [gofrestr y Comisiwn o bleidiau gwleidyddol](#) a ddylai gael ei defnyddio i gadarnhau pa arwyddlun i'w argraffu ar y papurau pleidleisio

Ychwanegiadau, addasiadau, dileadau a newidiadau mewn perthynas ag enwau, disgrifiadau ac arwyddluniau plaid ar y gofrestr o bleidiau gwleidyddol

3.79 Mae'r ddeddfwriaeth yn darparu y gellir dileu unrhyw ddisgrifiadau cofrestredig neu gyflwyno disgrifiadau newydd yn lle hen rai hyd at a chan gynnwys y diwrnod cyn dyddiad gwirioneddol cyhoeddi'r hysbysiad etholiad ar gyfer unrhyw etholiad penodol (noder nad hwn yw'r diwrnod olaf ar gyfer cyhoeddi'r hysbysiad etholiad ond yn hytrach y diwrnod cyhoeddi ei hun)³⁸. Ar ôl hynny, nid yw unrhyw newidiadau i ddisgrifiadau pleidiau neu achosion o ddileu unrhyw ddisgrifiadau pleidiau yn berthnasol ar gyfer yr etholiad hwnnw.³⁹

3.80 Er enghraifft, os byddwch yn penderfynu cyhoeddi eich hysbysiad etholiad cyn y diwrnod olaf ar gyfer cyhoeddi'r hysbysiad yn ôl y gyfraith, mae'n bosibl y gellir cyflwyno enwebiad sy'n cynnwys disgrifiad plaid gofrestredig nad yw'n ymddangos mwyach ar y gofrestr o bleidiau gwleidyddol. Os cafodd y disgrifiad ei ddileu ar ôl i chi gyhoeddi eich hysbysiad etholiad ond cyn y diwrnod olaf ar gyfer cyhoeddi hysbysiad etholiad, nid yw'r broses o ddileu yn berthnasol i'ch etholiad ac mae'r 'hen' ddisgrifiad yn ddilys o hyd. Mewn unrhyw amgylchiadau o'r fath gallwch holi [tîm lleol y Comisiwn](#) a yw'r disgrifiad a gyflwynwyd o'r blaid yn gymwys ar gyfer eich etholiad.

3.81 Dylech hefyd nodi y gall pleidiau gwleidyddol newid enw ac arwyddluniau cofrestredig eu plaid, ac ychwanegu unrhyw ddisgrifiad newydd os oeddent wedi cofrestru llai na 12 yn flaenorol, unrhyw bryd tan yr ail ddiwrnod gwaith cyn i'r cyfnod enwebu gau.⁴⁰

3.82 Pan fydd ymgeisydd yn ceisio cyflwyno papur enwebu sy'n cynnwys disgrifiad nad yw wedi'i gofrestru eto, dylech hysbysu'r ymgeisydd i beidio â chyflwyno'r papur yn ffurfiol, ond i'w dynnu'n ôl a'i gyflwyno unwaith y bydd y disgrifiad wedi'i gofrestru'n llwyddiannus.

3.83 Os bydd ymgeisydd yn cyflwyno ei ffurflen enwebu gyda disgrifiad nad yw wedi'i gofrestru eto, mae'n rhaid i chi nodi bod yr enwebiad yn annilys ar y sail, pan wnaed y penderfyniad, nad oedd y disgrifiad a roddwyd yn cyfateb i unrhyw ddisgrifiad a gofrestrwyd gyda'r Comisiwn. Efallai y byddwch am gysylltu â'r Comisiwn i gael cadarnhad nad yw disgrifiad wedi'i gofrestru eto cyn gwneud eich penderfyniad. Gallwch wneud hyn drwy gysylltu â [thîm lleol y Comisiwn](#).

Pa ddisgrifiadau y gellir eu defnyddio?

3.84 Mae'r ddeddfwriaeth yn fanwl gywir ynghylch y defnydd o ddisgrifiadau. Caiff ymgeisydd ond ddefnyddio un o'r disgrifiadau canlynol:⁴¹

- y gair 'Annibynnol' a/neu 'Independent'
- enw cofrestredig plaid wleidyddol gofrestredig
- un o'r disgrifiadau y mae'r plaid wedi'i gofrestru gyda'r Comisiwn

3.85 Os bydd ymgeisydd am ddefnyddio enw plaid neu ddisgrifiad, rhaid iddo gael ei awdurdodi gan Swyddog Enwebu'r plaid (neu rywun a awdurdodwyd i weithredu ar ei ran).⁴² Os bydd y disgrifiad ar y ffurflen enwebu yn cyfateb i ddisgrifiad ar ein cofrestr o bleidiau gwleidyddol neu os yw'n enw plaid gofrestredig, dylid cyflwyno tystysgrif awdurdodi, a lofnodwyd gan neu ar ran Swyddog Enwebu'r plaid, cyn y terfyn amser ar gyfer cyflwyno papurau enwebu.

3.86 Os bydd ymgeisydd yn sefyll ar ran mwy nag un plaid wleidyddol, rhaid i'r ymgeisydd gyflwyno tystysgrif awdurdodi a ddsbarthwyd gan bob un o Swyddogion Enwebu'r pleidiau (neu unigolion a awdurdodwyd i weithredu ar ei ran) erbyn y terfyn amser ar gyfer cyflwyno papurau enwebu.⁴³

3.87 Rhestrir disgrifiadau ar y cyd ar gofrestr y Comisiwn o bleidiau gwleidyddol ar y dudalen gofrestru ar gyfer y pleidiau perthnasol yn yr adran disgrifiadau, ac ym mhob achos caiff y disgrifiad ei ddilyn gan y geiriau '(Disgrifiad ar y Cyd gyda'r plaid xx)'. Enghraifft o hyn fyddai 'Ymgeisydd y Blaid Sgwâr a'r Blaid Gron (Disgrifiad ar y Cyd gyda'r Blaid Gron)', a gaiff ei restru ar dudalen y Blaid Sgwâr. Noder bod y geiriau mewn cromfachau at ddibenion esboniadol yn unig ac nad ydynt yn ffurfio rhan o'r disgrifiad.

3.88 Gallwch weld pwy yw Swyddog Enwebu plaid benodol drwy gyfeirio at [gofrestr y Comisiwn o bleidiau gwleidyddol](#). Fodd bynnag, cyhyd â bod yr unigolyn sydd wedi llofnodi'r dystysgrif yn honni ei fod wedi'i awdurdodi i

wneud hyn gan y Swyddog Enwebu cofrestredig, dylid derbyn y dystysgrif ar ei golwg.

3.89 Yn ymarferol, gall ymgeiswyr sy'n sefyll ar ran plaid wleidyddol weithiau ddarparu, ar y cyd â'u papurau enwebu, ddogfen sy'n dangos y dirprwyir pwerau i awdurdodi'r defnydd o enw neu ddisgrifiad plaid i rywun arall (a elwir weithiau'n 'dystysgrif Swyddog Enwebu Lleol' neu 'dystysgrif Dirprwy Swyddog Enwebu' gan y pleidiau).

3.90 Nid oes angen i'r ddogfen hon gael ei chyflwyno fel rhan o enwebiad. Nid papur enwebu mohoni ac felly nid oes ei hangen. Fel y cyfryw, os caiff ei chyflwyno, gellir cyflwyno copi ohoni.

3.91 Gall Swyddog Enwebu sefyll fel ymgeisydd. Os digwydd hyn, gall yr ymgeisydd, fel Swyddog Enwebu, awdurdodi ei ddisgrifiad ei hun. Gall unigolyn a awdurdodwyd gan y Swyddog Enwebu i lofnodi tystysgrif awdurdodi hefyd fod yn ymgeisydd a llofnodi tystysgrif ar gyfer ei enwebiad ei hun.

3.92 Gall tystysgrif awdurdodi alluogi'r ymgeisydd i wneud y canlynol:

- defnyddio union enw'r blaid fel y'i cofrestrwyd â'r Comisiwn
- defnyddio un o ddisgrifiadau cofrestredig y blaid, neu
- dewis naill ai enw'r blaid neu un o ddisgrifiadau cofrestredig y blaid

Caiff Llefarydd presennol Tŷ'r Cyffredin ddefnyddio'r disgrifiad 'The Speaker seeking re-election' a/neu 'Y Llefarydd sy'n ceisio ei ailethol'. Nid oes angen i'r defnydd o'r disgrifiad hwn o dan yr amgylchiadau hyn gael ei ategu gan dystysgrif awdurdodi nac unrhyw dystiolaeth ddogfennol. Ni all unrhyw ymgeisydd o'r fath ofyn am arwyddlun plaid, ac felly ni all unrhyw arwyddlun o unrhyw fath gael ei argraffu ar y papur pleidleisio wrth ymyl ei enw. Er y caiff Llefarydd presennol Tŷ'r Cyffredin ddefnyddio'r disgrifiad 'The Speaker seeking re-election' a/neu 'Y Llefarydd sy'n ceisio ei ailethol', nid oes rhaid iddo wneud hynny, ac os felly byddai'r paragraffau blaenorol ar ddisgrifiad a thystysgrif awdurdodi'r ymgeisydd yn gymwys iddo fel unrhyw ymgeisydd arall.

Cais am arwyddlun plaid

3.93 Os gwneir cais, gall ymgeisydd plaid gofrestredig ddewis cael arwyddlun cofrestredig o'r blaid y mae'n ei chynrychioli ar y papur pleidleisio. Er mwyn bod yn gymwys, mae'n rhaid bod ymgeisydd wedi defnyddio enw plaid neu ddisgrifiad heblaw am 'Independent' a/neu 'Annibynnol'.⁴⁴

3.94 Gall ymgeiswyr sy'n sefyll ar ran mwy nag un blaid sy'n defnyddio disgrifiad ar y cyd ddewis defnyddio arwyddlun cofrestredig un o'r pleidiau sydd wedi awdurdodi'r defnydd o'r disgrifiad. Nid oes darpariaeth ar gyfer cofrestru arwyddluniau ar y cyd gyda'r Comisiwn.

3.95 Mae'n rhaid i'r ymgeisydd, nid yr asiant etholiad na'r Swyddog Enwebu, wneud y cais yn ysgrifenedig erbyn y terfyn amser ar gyfer cyflwyno enwebiadau fan bellaf.⁴⁵ Os oes gan y blaid fwy nag un arwyddlun cofrestredig, dylai'r ymgeisydd nodi pa un y mae am ei ddefnyddio.⁴⁶ Os nad yw'r ymgeisydd yn nodi arwyddlun, neu os bydd y blaid gofrestrdig yn newid yr arwyddlun ar ôl i'r papurau enwebu gael eu cyflwyno ond cyn i enwebiadau gau, dylech geisio cysylltu â'r ymgeisydd a gofyn iddo ddewis arwyddlun. Dylech hefyd ddweud wrtho os na fydd yn dewis arwyddlun penodol cyn i enwebiadau gau, na fyddwch yn gallu argraffu arwyddlun wrth ymyl ei enw ar y papur pleidleisio.

3.96 Gall yr ymgeisydd ddarparu copi eglurder uchel o'r arwyddlun i'w ddefnyddio wrth argraffu papurau pleidleisio, neu gall ofyn i chi lawrlwytho'r arwyddlun o wefan y Comisiwn. Rhaid i chi sicrhau y caiff pa gopi bynnag a ddefnyddir ar yr un ffurf â'r arwyddlun cofrestredig.

3.97 Y cyfarwyddiadau ar gyfer argraffu sy'n pennu maint mwyaf arwyddlun ar y papur pleidleisio. Wrth ychwanegu arwyddlun plaid ar bapur pleidleisio, ni ddylid newid siâp yr arwyddlun. Rhaid i chi sicrhau bod yr arwyddlun ar yr un ffurf â'r arwyddlun cofrestredig - er enghraifft, peidiwch ag ymestyn arwyddluniau yn siapiau sgwâr os nad ydynt wedi'u cofrestru fel delweddu sgwâr ar ein gwefan, oherwydd byddai hyn yn newid eu hymddangosiad.

Ffurflen cyfeiriad cartref

3.98 Mae hefyd yn ofynnol i ymgeiswyr gwblhau ffurflen cyfeiriad cartref, y mae'n rhaid iddi gael ei chyflwyno yn bersonol gan y sawl a all gyflwyno'r ffurflen enwebu ac erbyn i'r enwebiadau gau. Nid yw'r ffurflen wedi'i phennu ond nodir y wybodaeth sydd ei hangen yn ôl y gyfraith.⁴⁷

3.99 Ar y ffurflen cyfeiriad cartref, rhaid i'r ymgeisydd nodi ei enw a chyfeiriad ei gartref. Nid oes angen i'r cyfeiriad fod yn yr etholaeth lle mae'r ymgeisydd yn bwriadu sefyll.

3.100 Y cyfeiriad cartref:

- rhaid ei gwblhau'n llawn
- ni ddylai gynnwys talfyriadau
- rhaid mai eich cyfeiriad cartref cyfredol ydyw
- ni ddylai fod yn gyfeiriad busnes (oni fydd yr ymgeisydd yn rhedeg busnes o'i gartref)

3.101 Os bydd unrhyw ran o fanylion y cyfeiriad cartref yn anghywir neu wedi'i hepgor, ni fydd yr enwebiad yn annilys yn awtomatig os yw'r disgrifiad o'r lle yn un a ddeallir yn gyffredin (gweler hefyd baragraff **3.136 below**).

3.102 Os bydd yn dewis, gall ymgeisydd lofnodi datganiad ar y ffurflen cyfeiriad cartref yn nodi ei fod yn gofyn i gyfeiriad ei gartref beidio â chael ei gyhoeddi ar y datganiad ynghylch y personau a enwebwyd neu'r papur pleidleisio.

3.103 Yn yr achos hwn, bydd y ffurflen cyfeiriad cartref yn cynnwys y canlynol, yn ogystal â'r enw llawn a chyfeiriad y cartref:⁴⁸

- datganiad, wedi'i lofnodi gan yr ymgeisydd, sy'n nodi nad yw am i gyfeiriad ei gartref fod ar gael i'r cyhoedd
- etholaeth Senedd y DU neu, os yw'n byw y tu allan i'r DU, y wlad lle lleolir cyfeiriad y cartref

3.104 Os na fydd yr ymgeisydd am i'w gyfeiriad cartref ymddangos ar y datganiad ynghylch y personau a enwebwyd a'r papur pleidleisio, rhaid nodi'r etholaeth lle lleolir ei gartref neu, os yw'n byw y tu allan i'r DU, y wlad lle mae'n byw yn lle hynny.

3.105 Mae'r Comisiwn wedi creu ffurflen cyfeiriad cartref fel rhan o'i [set o bapurau enwebu](#) y gallwch ei rhoi i ymgeiswyr ac asiantiaid.

3.106 Gall y ffurflen cyfeiriad cartref gael ei harchwilio gan y bobl hynny a gaiff fod yn bresennol pan gyflwynir papurau enwebu (fel y nodir ym mharagraff **3.34**) ynghyd â'r ffurflen enwebu.

3.107 Erbyn i'r enwebiadau gau, os bydd mwy nag un ymgeisydd a enwebwyd yn ddilys wedi gofyn i'w gyfeiriad cartref beidio â chael ei gyhoeddi, rhaid i chi ystyried os bydd gan ddau neu fwy ohonynt yr un enw neu enw tebyg sy'n debygol o achosi dryswch. Os byddwch yn ystyried mai dyma yw'r achos, gallwch ychwanegu'r cyfryw fanylion o'u cyfeiriad cartref neu ffurflen enwebu fel sy'n briodol yn eich barn chi er mwyn lleihau'r tebygrwydd o ddrwsch.

3.108 Cyn i chi benderfynu pa fanylion y dylid eu cynnwys, rhaid i chi ymgynghori â'r ymgeisydd/ymgeiswyr dan sylw, os yw'n ymarferol i chi wneud hynny. Yna rhaid i chi eu hysbysu'n ysgrifenedig am y wybodaeth ychwanegol a gyhoeddir.

Cydsyniad ymgeisydd i'r enwebiad

3.109 Rhaid i ymgeiswyr hefyd ganiatáu i'w henwebiad yn ffurfiol a chyflwyno eu caniatâd erbyn y terfyn amser ar gyfer cyflwyno papurau enwebu. Nid yw'r ffurflen cydsynio i'r enwebu wedi'i phennu, ond mae'r cynnwys gofynnol wedi'i nodi mewn cyfraith.⁴⁹

3.110 Rhaid i'r ffurflen gynnwys:

- dyddiad geni'r ymgeisydd
- datganiad ei fod yn ymwybodol o ddarpariaethau Deddf Anghymhwysu Tŷ'r Cyffredin 1975
- datganiad nad ydyw, hyd eithaf ei wybodaeth, wedi'i anghymhwysu rhag bod yn aelod o Dŷ'r Cyffredin
- datganiad nad yw'n ymgeisydd mewn etholiad ar gyfer unrhyw etholaeth Senedd y DU arall ar yr un diwrnod pleidleisio

3.111 Ni chaiff ymgeiswyr lofnodi eu ffurflenni cydsynio yn gynharach nag un mis calendr cyn y terfyn amser ar gyfer cyflwyno eu papurau enwebu.

3.112 Rhaid i rywun arall dystio'r cydsyniad, ond nid oes unrhyw gyfyngiadau o ran pwy all dystio'r cydsyniad i'r enwebiad.

3.113 Mae eithriad i'r gofyniad bod yn rhaid i'r cydsyniad gael ei gyflwyno'n ysgrifenedig ac yn bersonol. Os byddwch yn fodlon nad yw'n rhesymol ymarferol i ymgeisydd roi cydsyniad yn ysgrifenedig, am nad yw yn y DU, gallwch drin cydsyniad a gyflwynir gan ymgeisydd drwy delegram neu ddull cyfathrebu tebyg fel e-bost, ffacs neu ddogfen wedi'i sganio a anfonir yn electronig, fel cydsyniad ysgrifenedig. Tybir bod y cydsyniad wedi'i roi ar y dyddiad y caiff ei anfon, ac nid oes angen i neb ei ardystio.

Ernes

3.114 Er mwyn cael ei enwebu'n ddilys, rhaid i ymgeisydd neu rywun sy'n gweithredu ar ran yr ymgeisydd roi ernes o £500 i chi. Rhaid i'r swm hwn gael ei dalu erbyn i'r enwebiadau gau.⁵⁰

3.115 Os caiff yr ernes ei roi i chi gan rywun sy'n gweithredu ar ran yr ymgeisydd, rhaid i'r unigolyn sy'n cyflwyno'r ernes roi ei enw a'i gyfeiriad i chi, oni fydd wedi darparu'r wybodaeth hon eisoes fel rhan o'i hysbysiad o benodiad fel asiant etholiad.

3.116 Mae gennych rywfaint o ddisgresiwn ynghylch sut y byddwch yn derbyn taliad yr ernes. Rhaid i'r taliad gael ei dderbyn pan gaiff ei wneud gan dendr cyfreithiol (arian parod mewn punnoedd Prydeinig yn unig) neu ddrafft bancwr y DU. Gallwch wrthod derbyn drafft bancwr os nad ydych yn gwybod p'un a yw'r tynnwr yn cynnal busnes fel bancwr yn y Deyrnas Unedig.

3.117 Gallwch ddewis derbyn cyllid drwy siec cymdeithas adeiladu, cerdyn debyd neu gredyd neu drosglwyddo cyllid yn electronig os oes cyfleusterau ar gael i chi, er nad yw'n ofynnol i chi wneud hynny. Dylech dderbyn sieciau cymdeithas adeiladu os yw'n cynnal busnes yn y Deyrnas Unedig. Dylech hefyd dderbyn taliadau bancwr sef gorchmynion a gyhoeddir gan fanc, sy'n gwarantu taliad i'r derbynnydd. Os byddwch yn penderfynu derbyn unrhyw rai o'r dulliau hyn dylech eu rhestru ar yr hysbysiad etholiad ac egluro unrhyw ofynion sydd gennych yn y pecyn enwebu.

3.118 Os oes ffi ynghlwm wrth ddull o dalu, gallwch ei throsglwyddo i'r ymgeisydd. Os felly, dylech nodi hyn yn glir ar yr hysbysiad etholiad a'r pecyn enwebu.

Penderfynu ar y ffurflen enwebu a'r ffurflen cyfeiriad cartref

3.119 Tybir bod ymgeisydd sy'n cyflwyno papurau enwebu sydd wedi'u cwblhau erbyn y terfyn amser gofynnol wedi'i enwebu oni phenderfynwch fod y ffurflen enwebu yn annilys (neu fod yr ymgeisydd yn marw neu'n tynnu'n ôl).

3.120 Ceir cyfraith achosion sy'n egluro na ddylai Swyddogion Canlyniadau archwilio nac ymchwilio i unrhyw ymgeisydd ac nad yw eu dyletswydd yn mynd y tu hwnt i sicrhau bod y papur enwebu yn gywir yn ôl pob golwg. Fel Swyddog Canlyniadau Dros Dro, ni ddylech, er enghraifft, archwilio p'un a yw enw a roddwyd ar ffurflen enwebu yn ddilys. Bydd hefyd angen i chi ddiystyru unrhyw wybodaeth bersonol a all fod gennych eisoes am yr ymgeisydd. Bydd angen gwneud unrhyw benderfyniadau ar sail y ffurflen ei hun.

3.121 Mewn amgylchiadau prin iawn, mae eithriad, sydd hefyd yn seiliedig ar gyfraith achosion, i'r egwyddor o dderbyn papurau enwebu ar eu golwg. Efallai y bydd sefyllfa'n codi pan fydd enwebiad ymgeisydd yn gelwydd ffug - er enghraifft, os yw ymgeisydd wedi rhoi enw neu gyfeiriad sy'n amlwg yn ffug, fel 'Mickey Mouse, Disneyland'. Mewn achos felly, rhaid pennu bod y ffurflen enwebu yn annilys gan nad yw manylion yr ymgeisydd fel sydd eu hangen yn ôl y gyfraith⁵¹. Wrth ystyried yr enw, dylid ystyried yn bennaf a yw'r "enw" ar y ffurflen enwebu yn ymddangos yn "amlwg yn ffug" ar wyneb y papur. Os nad yw'n ymddangos bod yr "enw" yn ddilys a'i fod yn ymddangos fel datganiad neu slogan, er enghraifft, cewch ystyried ei fod yn "amlwg yn ffug". Byddai unrhyw gasgliad yn cael ei ategu o ystyried y cyd-destun ehangach. Er enghraifft, a yw'n ymddangos mai slogan gwleidyddol yw'r enw mewn ymateb i ddigwyddiadau gwleidyddol cyfoes, yn hytrach nag enw rhywun go iawn? O dan yr amgylchiadau hynny, byddai llys yn debygol o ddod i'r casgliad bod enwau o'r fath yn "amlwg yn ffug" ac y dylai'r ffurflen enwebu gael ei gwrthod.

3.122 Hefyd, mae'r gyfraith achosion hefyd yn nodi y bydd ymgeiswyr sy'n rhoi disgrifiadau aflan, hiliol neu sy'n ysgogi trosedd yn cyflwyno manylion nad ydynt yn unol â'r gyfraith. Y rheswm dros hyn yw eu bod yn mynd yn groes i'r gyfraith a/neu yn anochel yn cynnwys y Swyddog Canlyniadau mewn achos o dorri'r gyfraith.

3.123 Rhaid i chi benderfynu ar ddilysrwydd ffurflen enwebu a'r ffurflen cyfeiriad cartref cyn gynted ag sy'n ymarferol ar ôl iddynt gael eu cyflwyno'n ffurfiol. Gorau po gyntaf y gwnewch y penderfyniad ffurfiol, oherwydd bydd mwy o siawns y bydd ymgeiswyr hynny sydd wedi gwneud camgymeriad ac y mae eu henwebiad wedi'i wrthod yn gallu cyflwyno papurau newydd cyn i'r enwebiadau gau.

3.124 Yn ôl y gyfraith, yr unig sail sydd gennych dros benderfynu bod ffurflen enwebu etholaethol yn annilys yw:⁵²

- nad yw manylion yr ymgeisydd neu'r rhai sy'n llofnodi'r ffurflen enwebu yn cyfateb i'r hyn sy'n ofynnol yn ôl y gyfraith, neu
- na lofnodwyd y papur fel sy'n ofynnol, neu
- fod yr unigolyn wedi'i wahardd o dan Ddeddf Cynrychiolaeth y Bobl 1981

3.125 Mae'r disgrifiad a roddir ar y ffurflen enwebu yn rhan o 'fanylion yr ymgeisydd'. Felly, os na fydd y blaid yn ymddangos ar gofrestr y Comisiwn o bleidiau gwleidyddol fel plaid a all ymladd etholiadau yn eich rhan chi o'r wlad, neu nad yw enw neu ddisgrifiad y blaid a ddefnyddir ar y ffurflen enwebu yn

cyfateb yn union i'r enw neu'r disgrifiad a gofrestrwyd â'r Comisiwn, rhaid i'r ffurflen enwebu gael ei gwrthod. Yn yr un modd, os nad awdurdodwyd defnyddio enw neu ddisgrifiad y blaid drwy gyflwyno tystysgrif awdurdodi wedi'i llofnodi gan neu ar ran Swyddog Enwebu'r blaid, neu os yw'n awdurdodi'n benodol enw neu ddisgrifiad penodol nad yw'n cyfateb i enw/disgrifiad y blaid ar y ffurflen enwebu, rhaid pennu fod y ffurflen enwebu yn annilys.⁵³

3.126 Rhaid i chi bennu nad yw'r ffurflen cyfeiriad cartref yn cydymffurfio â'r gofynion cyfreithiol os⁵⁴:

- nad yw'n nodi enw llawn yr ymgeisydd
- nad yw'n nodi cyfeiriad cartref yr ymgeisydd yn llawn

3.127 Rydym wedi llunio [rhestr wirio enwebiadau](#) ar gyfer Swyddogion Canlyniadau (Gweithredol) sy'n nodi'r hyn y bydd angen i chi ei ystyried a phethau penodol i gadw llygad amdanynt pan fyddwch yn penderfynu ar enwebiad.

3.128 Os na fyddwch wedi cael yr ernes o £500 sy'n ofynnol neu unrhyw bapurau enwebu gofynnol erbyn y terfyn amser ar gyfer cyflwyno papurau enwebu, ni fydd yr ymgeisydd wedi'i enwebu'n ddilys. Yna ni fydd angen gwneud penderfyniad ffurfiol, ac ni ddylai ei enw ymddangos ar y datganiad ynghylch y personau a enwebwyd.⁵⁵

Beth i'w wneud ar ôl gwneud eich penderfyniad ffurfiol

3.129 Unwaith y byddwch wedi gwneud penderfyniad bod papur enwebu yn ddilys, ni ellir ei herio yn ystod yr etholiad, er y gellir ei herio ar ôl yr etholiad ar ffurf deiseb etholiadol.

3.130 Fodd bynnag, os byddwch wedi gwneud penderfyniad ffurfiol ond, o ganlyniad i wrthwynebiad, yn penderfynu wedyn y dylai'r ffurflen enwebu fod wedi'i phennu'n annilys mewn gwirionedd, cewch wneud penderfyniad pellach i'r perwyl hwn (gweler paragraff 3.138 am ragor o ganllawiau ar beth i'w wneud yn y sefyllfa hon).

3.131 Os penderfynir bod ffurflen enwebu yn annilys, mae'n rhaid i chi nodi hynny ar y ffurflen enwebu, nodi'r rhesymau dros ei gwrthod a'i llofnodi. Os penderfynir bod ffurflen enwebu'n annilys, mae'n bwysig cymryd camau i gysylltu â'r ymgeisydd a'r asiant cyn gynted â phosibl fel y gall gael y cyfle pan fo hynny'n bosibl i gyflwyno ffurflen enwebu arall cyn i enwebiadau gau.⁵⁶

Cywiro mân wallau

3.132 Caniateir i chi gywiro mân wallau a wneir ar ffurflen enwebu neu ffurflen cyfeiriad cartref unrhyw bryd cyn i chi gyhoeddi'r datganiad ynghylch y personau a enwebwyd. Mae hyn yn cynnwys cywiro gwallau mewn perthynas â rhif etholiadol unigolyn a gwallau amlwg wrth sillafu manylion ymgeisydd.

Dylech geisio cysylltu â'r ymgeisydd neu'r asiant cyn diwygio unrhyw fân wallau.

3.133 Rhaid i chi ystyried canllawiau'r Comisiwn ar gywiro mân wallau. ⁵⁷

Gwallau mewn rhifau etholwyr

3.134 Pan fydd rhif etholwr wedi'i nodi'n anghywir, gallwch ei ddiwygio os ydych yn fodlon bod gwall wedi'i wneud. Fodd bynnag, pan fydd y rhif etholwr wedi'i hepgor yn llwyr, nid yw hyn yn cyfrif fel gwall, a dylid gwrthod y ffurflen enwebu ar y sail nad yw'r rhif wedi'i gyflwyno ac felly nad yw'r manylion fel sy'n ofynnol.

Gwallau sillafu ym manylion ymgeiswyr

3.135 Gall fod yn anoddach delio â gwallau sillafu 'amlwg', oherwydd efallai na fydd rhywbeth sy'n amlwg i un person yn amlwg i rywun arall. Dylid bod yn ofalus wrth arfer y pŵer hwn.

Gwallau mewn cyfeiriad cartref

3.136 Pan na fydd cyfeiriad cartref yn hollol gywir efallai y bydd angen ei gywiro. Yn ôl y gyfraith, nid yw gwallau mewn cyfeiriad cartref yn effeithio ar weithrediad llawn ffurflen enwebu, cyhyd ag y gellir deall y cyfeiriad yn gyffredin.

Gwrthwynebu enwebiadau

3.137 Gall rhai pobl wrthwynebu dilysrwydd ffurflen enwebu neu ffurflen cyfeiriad cartref (gweler paragraffau **3.31**). Gellir gwrthwynebu ar y diwrnod olaf ar gyfer cyflwyno papurau enwebu yn ystod eu horiau dosbarthu ac am un awr ar ôl hynny (h.y. hyd at 5pm)⁵⁸.

3.138 O dan un amgylchiad eithriadol, lle bo'r gwrthwynebiad ar sail y ffaith bod ymgeisydd wedi'i anghymhwysu am ei fod yn y carchar a chanddo ddedfryd o flwyddyn neu fwy, gellir gwrthwynebu rhwng 10am a 4pm ar y diwrnod gwaith nesaf ar ôl y terfyn amser ar gyfer cyflwyno papurau enwebu.

Amserlen ar gyfer gwrthwynebiadau

3.139 Bydd y cyfnod a ganiateir i wneud gwrthwynebiad arferol yn dibynnu ar pryd y cyflwynir y papurau enwebu.⁵⁹

Enwebiadau a wneir hyd at 4pm ar y diwrnod cyn y terfyn amser ar gyfer cyflwyno papurau enwebu.

3.140 Rhaid gwrthwynebu unrhyw ffurflen enwebu neu ffurflen cyfeiriad cartref a gyflwynir hyd at ac yn cynnwys 4pm ar y diwrnod cyn y diwrnod olaf ar gyfer cyflwyno papurau enwebu rhwng 10am a hanner dydd ar y diwrnod olaf ar gyfer cyflwyno papurau enwebu.

Enwebiadau a wneir ar ôl 4pm ar y diwrnod cyn y terfyn amser ar gyfer cyflwyno papurau enwebu

3.141 Rhaid gwrthwynebu unrhyw ffurflen enwebu a gyflwynir ar ôl 4pm ar y diwrnod cyn y terfyn amser ar gyfer cyflwyno papurau enwebu rhwng 10am a 5pm ar y diwrnod olaf ar gyfer cyflwyno papurau enwebu. Rhaid gwrthwynebu ar adeg cyflwyno'r enwebiad neu'n syth wedyn.

Gwrthwynebu ar sail y ffaith bod ymgeisydd yn y carchar am flwyddyn neu fwy⁶⁰

3.142 Os byddwch yn ystyried y gall ymgeisydd fod wedi'i anghymhwysu am ei fod yn y carchar a chanddo ddedfryd o flwyddyn neu fwy, rhaid i chi gyhoeddi hysbysiad i wahodd gwrthwynebiadau ar y sail honno (gweler paragraffau **3.142-3.143** isod). Gellir gwneud unrhyw wrthwynebiad o'r fath rhwng 10am a 4pm ar y diwrnod gwaith nesaf ar ôl y terfyn amser ar gyfer cyflwyno papurau enwebu.

Penderfyniadau ynglŷn â gwrthwynebiadau

3.143 Cewch benderfynu bod enwebiad yn annilys am y rhesymau canlynol:⁶¹

- nid yw manylion yr ymgeisydd neu lofnodwyr yn unol â'r gyfraith
- ni lofnodwyd y ffurflen fel sy'n ofynnol
- mae'r ymgeisydd wedi'i anghymhwysu am ei fod yn y carchar a chanddo ddedfryd o flwyddyn neu fwy

3.144 Dylech ystyried unrhyw wrthwynebiad sy'n dod i law yn ystod y cyfnod a ganiateir ar gyfer gwrthwynebu. Ni ddylech gynnal unrhyw ymchwiliad na chlywed unrhyw sylwadau sy'n cefnogi neu'n herio unrhyw ffaith neu ddatganiad a roddir ar y ffurflen enwebu neu'r ffurflen cyfeiriad cartref. Rhaid i chi benderfynu ar unrhyw wrthwynebiad cyn gynted ag y bo'n ymarferol ar ôl iddo gael ei wneud ac, ym mhob achos, rhaid i chi wneud hynny o fewn 24 awr i'r enwebiadau gau.⁶²

3.145 Dylech gyfyngu'r broses wrthwynebu i'r ffurflen enwebu a'r ffurflen cyfeiriad cartref. Pan fyddwch, o ganlyniad i wrthwynebiad, yn penderfynu y dylai enwebiad rydych eisoës wedi penderfynu arno fod wedi'i bennu'n annilys, rhaid i chi ddangos ar y datganiad ynghylch y personau a enwebwyd unrhyw ymgeisydd nad wedi'i enwebu'n ddilys mwyach ynghyd â'r rheswm pam nad yw wedi'i enwebu mwyach, a dylech hysbysu'r ymgeisydd fel sy'n briodol.⁶³

3.146 Bydd eich penderfyniad bod enwebiad yn ddilys yn derfynol ac ni ellir ei herio yn ystod yr etholiad. Dim ond drwy ddeiseb etholiadol y gellir herio'r penderfyniad ar ôl etholiad.⁶⁴

Gwrthwynebu ar sail y ffaith bod ymgeisydd yn y carchar am flwyddyn neu fwy

3.147 Os ymddengys i chi y gall fod ymgeisydd wedi'i anghymhwysu rhag sefyll etholiad o dan Ddeddf Cynrychiolaeth y Bobl 1981 (h.y. am ei fod yn y carchar a chanddo ddedfryd o flwyddyn neu fwy, cyn gynted ag y bo'n ymarferol ar ôl i'r enwebiadau gau, rhaid i chi gyhoeddi drafft o'r rhan o'r datganiad ynghylch y personau a enwebwyd sy'n dangos pobl sydd wedi'u henwebu. Caniateir cyfnod gwrthwynebu ychwanegol, o ran yr ymgeiswyr hynny, rhwng 10am a 4pm ar y diwrnod ar ôl y terfyn amser ar gyfer cyflwyno papurau enwebu.⁶⁵

3.148 Rhaid i'r datganiad drafft gynnwys y pennawd 'datganiad drafft ynghylch ymgeiswyr a enwebwyd' ynghyd â hysbysiad sy'n nodi y caiff unrhyw un sy'n dymuno gwrthwynebu enwebiad ymgeisydd ar y sail ei fod wedi'i anghymhwysu rhag sefyll etholiad o dan Ddeddf Cynrychiolaeth y Bobl 1981 wneud hynny rhwng 10am a 4pm yn y man a nodwyd gennych yn yr hysbysiad. Rhaid i'r hysbysiad hefyd nodi ar ba ddyddiad y gellir gwneud gwrthwynebiadau o'r fath.

Tynnu ymgeisyddiaeth yn ôl

3.149 Mae'n bosibl i ymgeisydd a enwebwyd yn ddilys dynnu ei ymgeisyddiaeth yn ôl. Er mwyn i hyn fod yn effeithiol, mae'n rhaid i'r ymgeisydd yn ôl y gyfraith, gyflwyno hysbysiad wedi'i lofnodi i chi, a dystiwyd gan un tyst, erbyn 4pm ar y diwrnod olaf ar gyfer cyflwyno papurau enwebu. Rhaid cyflwyno'r hysbysiad yn bersonol. Ni phennir yr hysbysiad tynnu enw yn ôl mewn deddfwriaeth. Rydym wedi llunio [templed o hysbysiad tynnu enw yn ôl](#) y gallech ei roi i unrhyw ymgeisydd sy'n gofyn am un.⁶⁶

3.150 Os nad yw'r ymgeisydd yn y DU, gall dynnu ei ymgeisyddiaeth yn ôl os cyflwynir hysbysiad tynnu enw yn ôl i chi wedi'i lofnodi gan y cynigydd ac wedi'i ategu gan ddatganiad ysgrifenedig yn nodi bod yr ymgeisydd dramor (wedi'i lofnodi hefyd y cynigydd), erbyn yr un terfyn amser. Os enwebwyd yr ymgeisydd gan fwy nag un ffurflen enwebu, rhaid i bob cynigydd lofnodi'r hysbysiad a'r datganiad. Os bydd unrhyw gynigydd y tu allan i'r DU, nid oes angen iddo lofnodi'r hysbysiad, ond rhaid i'r hysbysiad, yn ôl y gyfraith, gynnwys datganiad ei fod hefyd y tu allan i'r DU.

3.151 Rhaid i fanylion unrhyw ymgeiswyr sy'n parhau i fod wedi'u henwebu'n ddilys erbyn diwedd y cyfnod ar gyfer tynnu enwau'n ôl gael eu hargraffu ar y papurau pleidleisio. Os nad yw ymgeisydd wedi tynnu ei enw yn ôl erbyn y terfyn amser, bydd yn rhaid i'w enw gael ei gynnwys ar y papur pleidleisio.

Ar ôl i'r enwebiadau gau

3.152 Ar ôl i enwebiadau gau gofynnir i chi gyhoeddi datganiad ynghylch y personau a enwebwyd a hysbysiad pleidleisio.⁶⁷ Am fanylion yr hyn y dylai'r hysbysiadau hyn ei gynnwys, gweler **Pennod 5**.

Dychwelyd ernes

3.153 Rhaid i chi ddychwelyd ernes unrhyw ymgeisydd sydd wedi tynnu ei ymgeisyddiaeth yn ôl neu y mae ei enwebiad wedi cael ei wrthod. Rhaid i'r ernes gael ei dychwelyd at y person a'i cyflwynodd a chyn gynted ag y bo'n ymarferol ar ôl i'r datganiad ynghylch y personau a enwebwyd gael ei gyhoeddi.⁶⁸

Am ganllawiau ar ddychwelyd ernesau i ymgeiswyr a enwebwyd yn ddilys ar ôl etholiad, gweler [Rhan F - Ar ôl datgan y canlyniadau](#).

Etholiadau diwrthwynebiad

3.154 Os mai dim ond un enwebiad dilys sy'n dod i law, neu fod pob enwebiad dilys namyn un wedi'i dynnu'n ôl yn gywir erbyn y terfyn amser, ystyrir bod yr etholiad yn ddiwrthwynebiad. Os bydd yr etholiad yn ddiwrthwynebiad, cyn gynted ag y bo'n ymarferol, rhaid i chi gyhoeddi'r datganiad ynghylch y personau a enwebwyd. Rhaid iddo gynnwys datganiad yn nodi'r un ymgeisydd etholedig a enwebwyd yn ddilys.⁶⁹

3.155 Yna dylai'r writ gael ei dychwelyd gyda manylion yr ymgeisydd llwyddiannus. Nid oes angen bwrw pleidlais.

Marwolaeth ymgeisydd

3.156 Mae effaith marwolaeth ymgeisydd cyn i'r canlyniad gael ei ddatgan yn dibynnu ar b'un a oedd yr ymgeisydd dan sylw yn sefyll ar ran plaid wleidyddol gofrestredig ai peidio. Hefyd, yr adeg y cewch brawf o farwolaeth yr ymgeisydd yw'r ffactor perthnasol, nid union amser y farwolaeth.

Marwolaeth ymgeisydd annibynnol

3.157 Os bydd ymgeisydd annibynnol yn marw, bydd yr etholiad yn parhau yn ôl y drefn. Os bydd yr ymgeisydd a fu farw yn cael y nifer fwyaf o bleidleisiau, ni chaiff ei ethol a chaiff yr etholiad ei hailgynnal. Ni fydd angen unrhyw enwebiadau newydd: bydd yr holl ymgeiswyr gwreiddiol wedi'u henwebu o hyd ar gyfer yr etholiad newydd a chanlyniad yr etholiad hwnnw fydd yn pennu p'un a gaiff yr ernesau eu cadw neu eu had-dalu. Ni chaniateir unrhyw enwebiadau newydd ar gyfer yr etholiad a gaiff ei hailgynnal, ond caiff ymgeiswyr dynnu'n ôl.⁷⁰

3.158 Os nad yr ymgeisydd annibynnol a fu farw a gafodd y nifer fwyaf o bleidleisiau yn y bleidlais wreiddiol, yr ymgeisydd a gafodd y nifer fwyaf a gaiff ei ethol, ac nid effeithir ar yr etholiad. Os daeth yr ymgeisydd a fu farw yn gydradd gyntaf gyda'r un nifer o bleidleisiau ag unrhyw ymgeisydd arall, caiff yr ymgeisydd arall ei ethol.

3.159 Os mai dim ond dau unigolyn sy'n sefyll wedi'u henwebu a bod ymgeisydd annibynnol yn marw, caiff yr etholiad ei thrin fel etholiad diwrthwynebiad a chaiff yr ymgeisydd arall ei ethol.

3.160 O dan yr holl amgylchiadau, ad-delir ernes yr ymgeisydd a fu farw i'r sawl a'i gwnaeth. Os mai'r ymgeisydd a fu farw a wnaeth yr ernes, rhaid i'r ernes gael ei dychwelyd i'w gynrychiolydd personol.

Marwolaeth ymgeisydd plaid

3.161 Os cewch brawf a'ch bod yn fodlon cyn i'r canlyniad gael ei ddatgan fod ymgeisydd sy'n sefyll ar ran plaid wleidyddol (neu fel ymgeisydd ar y cyd sy'n sefyll ar ran dwy blaid neu fwy) wedi marw, caiff yr etholiad ei atal ar unwaith. Os bydd yn marw cyn i'r bleidlais agor, caiff ei dirymu. Os bydd y bleidlais wrthi'n mynd rhagddi neu'r pleidleisiau wrthi'n cael eu cyfrif, bydd y broses honno'n cael ei hatal. Cynhelir etholiad newydd.⁷¹

3.162 Ni fydd angen unrhyw enwebiadau newydd: bydd yr holl ymgeiswyr gwreiddiol wedi'u henwebu o hyd ar gyfer yr etholiad newydd a chanlyniad yr etholiad hwnnw fydd yn pennu p'un a gaiff yr ernesau eu cadw neu eu had-dalu. Ni chaniateir unrhyw enwebiadau newydd ar gyfer yr etholiad newydd, ac eithrio'r ffaith y gellir enwebu ymgeisydd newydd i sefyll ar ran plaid (neu bleidiau) yr ymgeisydd a fu farw. Caiff unrhyw ymgeiswyr presennol dynnu'n ôl cyn y terfyn amser ar gyfer tynnu'n ôl o'r etholiad newydd. Rhaid cyflwyno papurau enwebu'r ymgeisydd sy'n sefyll ar ran plaid (neu bleidiau) yr ymgeisydd a fu farw erbyn diwedd y cyfnod enwebu, yn unol â'r amserlen newydd.

Marwolaeth Llefarydd Tŷ'r Cyffredin

3.163 Os cewch brawf a'ch bod yn fodlon cyn i'r canlyniad gael ei ddatgan fod ymgeisydd a oedd yn Llefarydd Tŷ'r Cyffredin sy'n ceisio ei ail-ethol wedi marw, caiff yr etholiad ei atal ar unwaith. Os nad yw'r bleidlais wedi agor, caiff ei dirymu. Os bydd y bleidlais yn mynd rhagddi neu fod pleidleisiau wrthi'n cael eu cyfrif, bydd y broses honno'n cael ei hatal. Cynhelir etholiad newydd.⁷²

3.164 Os bydd y Llefarydd yn marw, caniateir enwebiadau newydd ar gyfer yr etholiad newydd, a rhaid i'r rhain gael eu cyflwyno yn y modd arferol ac erbyn y terfyn amser ar gyfer enwebiadau yn seiliedig ar yr amserlen newydd.

Etholiad newydd

3.165 Caiff yr amserlen ar gyfer unrhyw etholiad newydd ei pharatoi fel petai'r writ wedi'i derbyn saith diwrnod gwaith ar ôl i chi dderbyn prawf o'r farwolaeth. Rhaid i'r diwrnod pleidleisio newydd fod rhwng 21 a 27 diwrnod gwaith ar ôl i'r writ gael ei derbyn.⁷³

4 Asiantiaid yn yr etholiad

Asiantiaid etholiad

4.1 Rhaid i bob ymgeisydd gael asiant etholiad, a rhaid i chi gael eich hysbysu o'i benodiad cyn y terfyn amser ar gyfer cyflwyno hysbysiadau tynnu enw yn ôl, sef 4pm ar y diwrnod olaf ar gyfer cyflwyno papurau enwebu. Rydym wedi llunio ffurflen hysbysu ynghylch penodiad asiantiaid etholiad fel rhan o [set o bapurau enwebu](#).⁷⁴

4.2 Gall ymgeisydd benodi ei hun fel ei asiant etholiad. Hefyd, os na chaiff asiant ei benodi'n ffurfiol erbyn yr amser uchod, tybir bod yr ymgeisydd yn gweithredu fel ei asiant etholiad ei hun.⁷⁵

4.3 Tybir bod ymgeisydd yn gweithredu fel ei asiant ei hun hefyd os bydd yn dirymu penodiad ei asiant, neu os bydd yr asiant yn marw, ac na chaiff asiant newydd ei benodi ar ddiwrnod y farwolaeth neu'r diwrnod canlynol.⁷⁶

4.4 Os bydd ymgeisydd yn gweithredu fel ei asiant etholiad ei hun, waeth p'un a yw wedi dod yn asiant am na wnaeth benodi un neu am ei fod wedi rhoi hysbysiad ysgrifenedig i chi o'i benodiad ei hun, gall hefyd ddirymu ei benodiad ei hun a phenodi asiant newydd. Yn ôl y gyfraith, mae'n rhaid iddo eich hysbysu yn ysgrifenedig o unrhyw newidiadau o'r fath.⁷⁷

4.5 Rhaid i'r asiant etholiad gael swyddfa, a rhaid i'r hysbysiad o benodiad nodi cyfeiriad y swyddfa y gellir anfon pob cais, hysbysiad a dogfen iddi. Rhaid i gyfeiriad y swyddfa fod yn gyfeiriad y gellir anfon unrhyw hysbysiadau cyfreithiol iddo, ac felly rhaid iddo fod yn gyfeiriad ffisegol – ni ellir defnyddio blychau Swyddfa'r Post nac unrhyw flychau post tebyg.⁷⁸

4.6 Rhaid i leoliad y swyddfa fod:

- o fewn yr etholaeth seneddol lle mae'r ymgeisydd yn sefyll, neu
- o fewn etholaeth sy'n cyd-ffinio â'r etholaeth lle mae'r ymgeisydd yn sefyll, neu
- yng Nghymru, o fewn sir neu fwrdeistref sirol yng Nghymru sy'n rhan o'r etholaeth, neu'n cyd-ffinio â'r etholaeth, lle mae'r ymgeisydd yn sefyll, neu
- yn Llundain, o fewn un o fwrdeistrefi Llundain sy'n rhan o'r etholaeth, neu'n cyd-ffinio â'r etholaeth, lle mae'r ymgeisydd yn sefyll⁷⁹

4.7 Yn aml, cyfeiriad cartref yr asiant etholiad fydd cyfeiriad ei swyddfa, ond gallai hefyd fod yn gyfeiriad swyddfa leol y blaid wleidyddol neu swyddfa a sefydlwyd yn arbennig ar gyfer yr etholiad.

4.8 Pan fydd ymgeisydd yn gweithredu fel ei asiant etholiad ei hun am na wnaeth benodi unrhyw un arall, tybir mai'r cyfeiriad swyddfa yw'r cyfeiriad ar y datganiad ynghylch y personau a enwebwyd, h.y. yr un a roddwyd ar y ffurflen

cyfeiriad cartref. Os yw'r cyfeiriad hwnnw y tu allan i'r ardal gymwys berthnasol fel y'i diffinnir yn y pwyntiau bwled uchod, tybir mai'r cyfeiriad swyddfa yw cyfeiriad yr unigolyn a enwir yn y datganiad ynghylch y personau a enwebwyd fel cynigydd.⁸⁰

4.9 Os bydd ymgeisydd wedi nodi ar y ffurflen cyfeiriad cartref nad yw am i fanylion cyfeiriad ei gartref gael eu cyhoeddi, ond y bydd yn gweithredu fel ei asiant etholiad ei hun am na wnaeth benodi unrhyw un arall, rhaid i chi gyhoeddi ei gyfeiriad cartref ar yr hysbysiad o asiantiaid etholiad, er ei fod, fel ymgeisydd, wedi gofyn am iddo gael ei gadw'n breifat. Yr unig eithriad i hyn yw, os bydd cyfeiriad yr ymgeisydd y tu allan i'r ardal gymwys berthnasol fel y'i diffinnir yn y pwyntiau bwled uchod, lle tybir mai'r cyfeiriad swyddfa yw cyfeiriad yr unigolyn a enwir yn y datganiad ynghylch y personau a enwebwyd fel cynigydd.⁸¹

4.10 Os bydd yr ymgeisydd yn rhoi hysbysiad ysgrifenedig i chi o'i benodiad fel ei asiant etholiad ei hun, rhaid iddo roi cyfeiriad swyddfa o fewn yr ardal gymhwyso a ddiffinnir yn y pwyntiau bwled uchod.

4.11 Pan gewch eich hysbysu o enw a chyfeiriad asiant etholiad, rhaid i chi gyhoeddi hysbysiad yn nodi'r manylion hynny ac enw'r ymgeisydd cyn gynted â phosibl. Rhaid i'r hysbysiad gael ei ddiweddarau os dirymir penodiad asiant, neu os bydd asiant yn marw, a rhaid nodi manylion yr asiant newydd ar y fersiwn ddiwygiedig.⁸²

4.12 Dylai eich hysbysiad preifatrwydd ei gwneud hi'n amlwg bod gofyn cyfreithiol i chi gyhoeddi gwybodaeth enw a chyfeiriad asiant etholiadol yn yr hysbysiad o asiantiaid etholiadol. Bydd hefyd angen i chi ystyried p'un a ei fod yn briodol neu'n angenrheidiol i'r hysbysiad barhau i fod wedi'i gyhoeddi ar eich gwefan neu fan arall, tu hwnt i ddiwedd cyfnod deisebu ar gyfer yr etholiad hwnnw. Mae gan yr hysbysiad ddiben penodol, h.y. hysbysu pwy fydd yn asiant etholiadol ymgeisydd, felly unwaith i'r etholiad ddod i ben, a bod y cyfle i gwestiynu'r etholiad wedi dod i ben, does dim diben iddynt mwyach. Felly, dylech un ai dynnu'r hysbysiad, neu dynnu'r data personol sydd yn yr hysbysiad, unwaith i'r dyddiad cau deisebu ar gyfer yr etholiad fynd heibio.

[Mae ein hadnodd](#) ar Reoliadau Diogelu Data Cyffredinol yr UE a Deddf Diogelu Data 2018 yn cynnwys gofynion hysbysiad preifatrwydd ac ystyriaethau cadw dogfennau.

Is-asiantiaid

4.13 Gall asiant etholiad mewn etholaeth sirol benodi is-asiantiaid i weithredu ar ei ran. Ni ellir penodi unrhyw is-asiantiaid mewn etholaeth fwrdeistref.⁸³

4.14 Caiff asiantiaid etholiad mewn etholaeth sirol benodi is-asiantiaid ar gyfer rhannau penodol o'r etholaeth, ar yr amod nad yw'r rhannau hynny yn gorgyffwrdd. Gall yr asiant benderfynu ar sut i rannu'r etholaeth. ⁸⁴

4.15 Rhaid i swyddfa'r is-asiant fod yn yr ardal y mae wedi'i benodi i weithredu ynddi. ⁸⁵

4.16 Caiff is-asiant wneud unrhyw beth y caiff yr asiant etholiad ei wneud yn yr ardal lle y'i penodwyd. ⁸⁶

4.17 Rhaid i'r asiant etholiad roi hysbysiad ysgrifenedig i chi o enw, cyfeiriad a chyfeiriad swyddfa pob is-asiant a benodwyd ganddo a'r ardal lle y caiff weithredu erbyn yr ail ddiwrnod gwaith cyn yr etholiad. Dylech gynnwys ffurflen hysbysu ynghylch penodi is-asiantiaid yn eich pecynnau enwebu. Rydym wedi llunio ffurflen ar gyfer hysbysu ynghylch penodiad is-asiantiaid fel rhan o'n [set o bapurau enwebu](#) y gallech ei defnyddio at y diben hwn. ⁸⁷

4.18 Caiff yr asiant etholiad ddirymu penodiad is-asiant ar unrhyw adeg. Os bydd is-asiant yn marw neu os caiff ei benodiad ei ddirymu, gall yr asiant etholiad benodi is-asiant newydd drwy roi datganiad ysgrifenedig i chi sy'n nodi enw, cyfeiriad, cyfeiriad swyddfa ac ardal penodi'r is-asiant newydd. Pan fydd enw, cyfeiriad, cyfeiriad cartref ac ardal penodi is-asiant wedi'i ddatgan i chi, rhaid i chi gyhoeddi hysbysiad o'r manylion hyn. ⁸⁸

Asiantiaid eraill

4.19 Gall ymgeiswyr neu eu hasiant etholiadol, benodi asiantiaid i arsylwi ar y broses o agor pleidleisiau post, y bleidlais a'r broses ddilysu a chyfrif. Chi sy'n gyfrifol am dderbyn yr hysbysiadau o benodiad ar gyfer yr asiantiaid hyn. ⁸⁹

I gael rhagor o fanylion am rôl yr asiantiaid hyn, gweler [Rhan 5: Eich hawl i fynychu digwyddiadau etholiadol allweddol](#) yn ein canllawiau i ymgeiswyr ac asiantiaid yn etholiadau cyffredinol Senedd y DU, neu [Rhan 5: Eich hawl i fynychu digwyddiadau etholiadol allweddol](#) yn ein canllawiau i ymgeiswyr ac asiantiaid yn is-etholiadau Senedd y DU.

4.20 Rhaid i chi sicrhau y caiff pob asiant penodedig gopi o'r gofynion perthnasol ynglŷn â chyfrinachedd ar gyfer [agor pleidleisiau post](#), [y bleidlais](#) a'r [cyfrif](#), sydd wedi'u cyhoeddi ar ein gwefan. ⁹⁰

Agor pleidleisiau post

4.21 Yn ôl y gyfraith, caniateir i asiantiaid pleidleisio drwy'r post arsylwi ar y broses o agor blwch pleidleisio pleidleiswyr drwy'r post, agor pleidleisiau post a ddychwelwyd a chadarnhau llofnodion a dyddiadau geni a nodwyd ar ddatganiadau pleidleisio drwy'r post a ddychwelwyd. ⁹¹ Rhaid i chi gael hysbysiad ysgrifenedig o enw a chyfeiriad unrhyw asiantiaid pleidleisio drwy'r post cyn dechrau unrhyw sesiwn benodol y mae'r asiantiaid yn dymuno bod

yn bresennol ynddi. Mae'r Comisiwn wedi datblygu [ffurflen ar gyfer rhoi hysbysiad o benodiad asiant pleidleisio drwy'r post.](#)⁹²

4.22 Mae'n ofynnol i chi yn gyfreithiol roi o leiaf 48 awr o rybudd i ymgeiswyr o amser a lleoliad unrhyw sesiwn agor pleidleisiau drwy'r post a nifer yr asiantiaid y gall ymgeisydd eu penodi i fynychu pob sesiwn agor.⁹³

Y bleidlais

4.23 Mae gan asiantiaid pleidleisio yn ôl y gyfraith yr hawl i gael mynediad i orsafoedd pleidleisio at ddiben canfod achos o gam-bersonadu.⁹⁴ Gallant hefyd arsylwi ar y gweithdrefnau i'w dilyn y tu mewn i orsaf bleidleisio.

4.24 Rhaid i chi gael eich hysbysu yn ysgrifenedig o unrhyw asiantiaid pleidleisio a benodwyd o fewn pum niwrnod gwaith fan bellaf cyn yr etholiad er mwyn i'w penodiad fod yn weithredol ar gyfer yr etholiad. Mae'r Comisiwn wedi datblygu [ffurflen ar gyfer rhoi hysbysiad o benodiad asiantiaid pleidleisio.](#)⁹⁵

4.25 Nid oes cyfyngiad ar nifer yr asiantiaid pleidleisio a all gael eu penodi yn etholiad Senedd y DU.

4.26 Gall asiant pleidleisio gael ei benodi i orsaf bleidleisio neu orsafoedd pleidleisio penodol, neu bob gorsaf bleidleisio o fewn yr ardal etholiadol. Gellir penodi'r un asiantiaid pleidleisio i fod yn bresennol mewn mwy nag un orsaf bleidleisio. Fodd bynnag, yn ôl y gyfraith, dim ond un asiant pleidleisio y gellir caniatáu iddo gael mynediad i orsaf bleidleisio ar yr un pryd ar ran yr un ymgyrchydd.⁹⁶

Y broses gyfrif

4.27 Gall asiantiaid cyfrif gael eu penodi i arsylwi ar y prosesau dilysu a chyfrif.⁹⁷

4.28 Rhaid i chi gael eich hysbysu yn ysgrifenedig o benodiad asiantiaid cyfrif o fewn pum niwrnod gwaith fan bellaf cyn yr etholiad er mwyn i'w penodiad fod yn weithredol ar gyfer y dilysu a'r cyfrif.⁹⁸ Mae'r Comisiwn wedi datblygu [ffurflen ar gyfer rhoi hysbysiad o benodiad asiant cyfrif.](#)

4.29 Mae'n ofynnol i chi yn gyfreithiol roi hysbysiad ysgrifenedig i asiantiaid cyfrif a benodwyd o'r amser a'r lleoliad lle y bydd y prosesau dilysu a chyfrif yn dechrau cael eu cynnal.⁹⁹

4.30 Yn ôl y gyfraith, caniateir i chi gyfyngu ar nifer yr asiantiaid cyfrif. Rhaid i'r nifer y caiff pob ymgeisydd eu penodi fod yr un peth ac, oni bai bod amgylchiadau arbennig, ni chânt fod yn llai na'r nifer a geir drwy rannu nifer y cynorthwywyr cyfrif (h.y. y staff hynny a gyflogir i gyfrif y papurau pleidleisio) â nifer yr ymgeiswyr.¹⁰⁰

4.31 Wrth benderfynu ar uchafswm yr asiantiaid cyfrif, dylai pob ymgeisydd, hyd y gellir, gael caniatâd i benodi digon o asiantiaid cyfrif fel y gellir craffu'n

llawn ac yn briodol ar y prosesau dilysu a chyfrif. Fodd bynnag, dylech ystyried unrhyw oblygiadau o ran iechyd a diogelwch, gan gynnwys rheoliadau tân ar gyfer y lleoliad dilysu a chyfrif pleidleisiau, wrth benderfynu ar uchafswm yr asiantiaid cyfrif.

I gael manylion ynglŷn â phwy a all fod yn bresennol yn ystod prosesau dilysu a chyfrif, gweler [Rhan E: Dilysu a chyfrif y pleidleisiau.](#)

5 Paratoi hysbysiadau, cardiau pleidleisio a phapurau pleidleisio

Paratoi a chyhoeddi hysbysiadau

5.1 Yn ôl y gyfraith, rhaid i chi gyhoeddi hysbysiadau drwy eu gosod mewn manau amlwg yn yr ardal etholiadol. Dylai hyn gynnwys swyddfeydd awdurdodau lleol, hysbysfyrddau, llyfrgelloedd ac adeiladau cyhoeddus eraill. Gellir rhoi'r hysbysiad mewn unrhyw ffordd arall sy'n addas yn eich barn chi.¹⁰¹

5.2 Dylech sicrhau eich bod yn cyfeirio at y fersiwn gywir o unrhyw ffurflenni penodedig fel y'u cynhwysir yn y fersiynau mwyaf diweddar o'r ddeddfwriaeth berthnasol. Am fanylion y ddeddfwriaeth berthnasol gweler [Rhan A o'n canllawiau ar gyfer Swyddogion Canlyniadau \(Gweithredol\)](#).

5.3 Er mwyn sicrhau y gall pleidleiswyr gael y wybodaeth sydd ei hangen arnynt, mewn fformat hygyrch ac mewn pryd er mwyn iddynt bleidleisio, dylech sicrhau bod gwybodaeth am yr etholiad, gan gynnwys yr hysbysiad etholiad a'r hysbysiad pleidleisio, ar gael yn hawdd i bleidleiswyr, megis drwy wefan yr awdurdod lleol.

5.4 Os ydych yn darparu gwybodaeth ar eich gwefan, dylech sicrhau ei bod yn hygyrch i bob pleidleisiwr. Er enghraifft, os ydych yn darparu gwybodaeth ar ffurf PDF, dylech fod yn ymwybodol os na chaiff camau penodol eu dilyn wrth greu PDF efallai na fydd yn cyd-fynd â darllenwyr sgriniau a thechnolegau cynorthwyol eraill. Mae Llywodraeth y DU wedi llunio [canllaw ar lunio PDFau hygyrch](#) i chi gyfeirio ato. Gallech hefyd siarad â swyddog cydraddoldebau eich awdurdod am gyngor.

5.5 Yn unol â deddfwriaeth diogelu data, bydd hefyd angen i chi ystyried p'un a ei fod yn briodol neu'n angenrheidiol i'r hysbysiadau barhau i fod wedi'i gyhoeddi ar eich gwefan neu fan arall, tu hwnt i ddiwedd cyfnod deisebu ar gyfer yr etholiad hwnnw. Lle bo gan yr hysbysiadau ddiben penodol, h.y. hysbysu pwy fydd yn ymgeisydd yn yr etholiad, unwaith i'r etholiad ddod i ben, a bod y cyfle i gwestiynu'r etholiad wedi dod i ben, does dim diebn iddynt mwyach. Felly, dylech un ai dynnu'r hysbysiadau, neu dynnu'r data personol sydd yn yr hysbysiad, unwaith i'r dyddiad cau deisebu ar gyfer yr etholiad fynd heibio.

5.6 Mae deddfwriaeth diogelu data yn caniatáu i ddata personol gael ei storio am gyfnodau hirach os bydd y data'n cael ei brosesu at ddibenion archifo'n unig, ym mudd y cyhoedd, neu at ddibenion gwyddonol, hanesyddol neu ystadegol ac yn ddibynnol ar roi camau diogelwch priodol ar waith. Ar

gyfer hysbysiadau canlyniadau etholiadol, er enghraifft, dylech gadw'r rhain ar eich gwefan gan eu bod o ddiddordeb i'r cyhoedd ac at ddibenion hanesyddol ac ystadegol.

Er mwyn gallu sicrhau'r canlyniad a nodwyd yn [safon perfformiad 1](#), bydd angen i chi sicrhau bod gwybodaeth am bleidleisio, gan gynnwys yr hysbysiad etholiad a'r hysbysiad pleidleisio, ar gael yn hawdd i bleidleiswyr, megis ar wefan yr awdurdod lleol. Er mwyn dangos y gellir cyflawni'r canlyniad, bydd angen i chi sicrhau y gellir cael gafael ar wybodaeth am bleidleisio yn hawdd drwy wefan yr awdurdod lleol.

Gweler [Rhan B – Cynllunio a threfnu](#) i gael canllawiau mwy cyffredinol ar gyfleu gwybodaeth i etholwyr.

5.7 Dylai prosesau gwirio cadarn fod ar waith er mwyn sicrhau nad oes unrhyw wallau yn yr hysbysiadau y mae'n ofynnol i chi eu cyhoeddi. Gallai gael cynlluniau prwaf ddarllen gwydn yn eu lle helpu canfod camgymeriadau ac osgoi unrhyw achosion o golli data cyn iddynt ddigwydd.

Er mwyn gallu sicrhau'r canlyniad a nodwyd yn [safon perfformiad 1](#), bydd angen i chi sicrhau bod prosesau cadarn ar waith gennych er mwyn sicrhau nad oes unrhyw wallau ar yr hysbysiad(au) etholiad. Er mwyn dangos bod modd sicrhau'r canlyniad, bydd angen i chi gael prosesau ar waith i brawfddarllen yr hysbysiad(au).

Cyfieithu a fformatau hysbysiadau

5.8 Mae'n ofynnol i chi sicrhau y caiff hysbysiadau eu cyfieithu neu eu darparu mewn fformat arall, lle y credwch ei bod yn briodol gwneud hynny. Cewch eu paratoi: ¹⁰²

- mewn Braille
- mewn ieithoedd heblaw Saesneg (neu yng Nghymru, Cymraeg a Saesneg)
- drwy ddefnyddio lluniau
- mewn fformat sain ¹⁰³
- gan ddefnyddio unrhyw ddull arall o sicrhau bod gwybodaeth yn hygyrch

5.9 Ni ellir paratoi'r ffurflen enwebu na'r papurau pleidleisio mewn unrhyw iaith na fformat arall. Fodd bynnag, rhaid i'r copi llaw a'r copi wedi'i chwyddo o'r papurau pleidleisio gynnwys y cyfarwyddiadau i bleidleiswyr wedi'u

hargraffu ar frig y papur, a gellir cyfieithu'r geiriau hyn i ieithoedd heblaw Cymraeg a Saesneg. ¹⁰⁴

Hysbysiad etholiad

Er mwyn gallu sicrhau'r canlyniad a nodwyd yn [safon perfformiad 1](#), bydd angen i chi sicrhau bod prosesau cadarn ar waith gennych er mwyn sicrhau nad oes unrhyw wallau ar yr hysbysiad(au) etholiad. Er mwyn dangos bod modd sicrhau'r canlyniad, bydd angen i chi gael prosesau ar waith i brawfddarllen yr hysbysiad(au).

5.10 Rhaid i chi gyhoeddi'r hysbysiad etholiad ar gyfer yr etholaeth erbyn 4pm ar yr ail ddiwrnod gwaith yn dilyn derbyn yr writ. Gall yr hysbysiad etholiad gael ei gyhoeddi ar yr un diwrnod ag y derbynnir yr writ a dylai gael ei gyhoeddi cyn gynted ag y bo'n ymarferol fel bod cymaint o amser â phosibl ar gyfer enwebiadau. ¹⁰⁵

5.11 Mae'n rhaid i'r hysbysiad etholiad gynnwys y canlynol: ¹⁰⁶

- ble a phryd y gellir cyflwyno'r papurau enwebu, a ble y gellir cael gafael ar bapurau enwebu
- dyddiad y bleidlais os caiff yr etholiad ei ymladd
- os byddwch wedi penderfynu derbyn taliadau electronig, y trefniadau ar gyfer talu ernesau yn electronig
- y dyddiad y mae'n rhaid i'r ceisiadau ar gyfer pleidleisiau absennol (yn cynnwys pleidleisiau argyfwng drwy ddirprwy) gyrraedd y Swyddog Cofrestru Etholiadol er mwyn iddynt fod yn weithredol ar gyfer yr etholiad.

5.12 Dylai'r hysbysiad o etholiad hefyd nodi erbyn pa ddyddiad y mae'n rhaid i geisiadau i gofrestru gyrraedd y Swyddog Cofrestru Etholiadol er mwyn iddynt fod yn effeithiol ar gyfer yr etholiad.

5.13 Dylai'r cyfeiriad a roddir ar gyfer cyflwyno papurau enwebu fod yn union gywir, a dylai gynnwys unrhyw rif ystafell. Bydd hyn yn osgoi unrhyw amheuaeth os caiff enwebiadau eu cyflwyno'n agos at y terfyn amser. Dylid hysbysu holl aelodau staff derbynfa'r adeilad ac adeiladau cysylltiedig eraill na ddylent dderbyn papurau enwebu.

5.14 Mae'r Comisiwn wedi datblygu [templed o hysbysiad etholiad](#) y gallwch ei ddefnyddio.

Datganiad ynghylch y personau a enwebwyd

5.15 Os nad oes unrhyw wrthwynebiad i bapurau enwebu, rhaid i chi gyhoeddi datganiad ynghylch y personau a enwebwyd ar gyfer yr etholaeth heb fod yn hwyrach na 5pm ar y diwrnod olaf ar gyfer cyflwyno papurau

enwebu. Os oes gwrthwynebiadau, rhaid ei gyhoeddi erbyn 4pm ar y diwrnod ar ôl y diwrnod olaf ar gyfer enwebiadau.¹⁰⁷

5.16 Rhaid i'r datganiad ynghylch y personau a enwebwyd ddangos, ar gyfer pob ymgeisydd a enwebir yn ddilys, yn ogystal â'r sawl sydd wedi tynnu ei enw yn ôl neu rydych wedi gwrthod ei enwebiad:¹⁰⁸

- eu henw
- eu cyfeiriad cartref (neu, os gofynnwyd am beidio â'i gyhoeddi, enw'r etholaeth neu'r wlad fel sy'n briodol)
- eu disgrifiad dewisol (os o gwbl)
- enwau'r llofnodwyr (hyd at 30, o'r 'ffurflen enwebu ddedhol' a hyd at ddau arall os cyflwynwyd sawl ffurflen enwebu)
- yn achos y sawl nad ydynt wedi'u henwebu mwyach, y rheswm dros hynny

Dylai eich hysbysiad preifatrwydd ei gwneud hi'n amlwg bod gofyn cyfreithiol i chi gyhoeddi gwybodaeth enw a chyfeiriad ymgeisydd yn yr hysbysiad o bersonau a enwebwyd.

[Mae ein hadnodd](#) ar Reoliadau Diogelu Data Cyffredinol yr UE a Deddf Diogelu Data 2018 yn cynnwys gofynion hysbysiad preifatrwydd ac ystyriaethau cadw dogfennau.

5.17 Rhaid i'r datganiad ynghylch y personau a enwebwyd gynnwys yr hysbysiad etholiad os ymleddir yr etholiad (gweler paragraff **5.19** isod).

5.18 Rhaid i enwau'r ymgeiswyr ar y datganiad gael eu rhestru yn nhrefn yr wyddor ar gyfer eu cyfenw¹⁰⁹; dyma sut y byddant hefyd yn ymddangos ar y papur pleidleisio¹¹⁰. Pan fydd gan ddau neu fwy o ymgeiswyr yr un cyfenw, yr enwau eraill yn nhrefn yr wyddor fydd yn penderfynu pa ymgeisydd a gaiff ei restru yn gyntaf.¹¹¹

5.19 Os bydd unigolyn wedi gofyn am i enw a ddefnyddir yn gyffredin gael ei ddefnyddio ar ei ffurflen enwebu, rhaid i'r enw a ddefnyddir yn gyffredin gael ei ddangos ar y datganiad yn hytrach na'i enw gwirioneddol.¹¹² Pan fydd ymgeisydd wedi gofyn am gael defnyddio cyfenw a ddefnyddir yn gyffredin, rhaid i safle'r ymgeisydd o ran trefn yr wyddor ar y datganiad ynghylch y personau a enwebwyd ac ar y papur pleidleisio gyfeirio at ei gyfenw a ddefnyddir yn gyffredin.

5.20 Fodd bynnag, os ydych wedi gwrthod y defnydd o unrhyw enw a ddefnyddir yn gyffredin gan eich bod o'r farn ei fod yn debygol o gamarwain neu ddrysus etholwyr, neu ei fod yn anwedus neu'n sarhaus, rhaid i'r enw gwirioneddol, yn ôl y gyfraith, gael ei gyhoeddi ar y datganiad ynghylch y personau a enwebwyd yn lle'r enw a ddefnyddir yn gyffredin.

5.21 Dylech gael prosesau gwirio cadarn ar waith er mwyn sicrhau nad oes unrhyw wallau yn y datganiad ynghylch y personau a enwebwyd.

Hysbysiad etholiad

5.22 Os oes dau neu fwy o ymgeiswyr ac y bydd ymladd, rhaid i chi gyhoeddi hysbysiad etholiad ar gyfer yr etholaeth, sy'n gorfod cael ei gynnwys gyda'r datganiad ynghylch y personau a enwebwyd, gan nodi'r diwrnod a'r oriau a bennwyd ar gyfer y bleidlais.¹¹³

5.23 Dylech roi copi o'r datganiad ynghylch y personau a enwebwyd gyda'r hysbysiad etholiad i bob ymgeisydd ac asiant etholiad cyn gynted ag y bo'n ymarferol ar ôl ei gyhoeddi.

Hysbysiad ynghylch lleoliad gorsafoedd pleidleisio

5.24 Chi, fel Swyddog Canlyniadau (Gweithredol), sy'n gyfrifol am gyhoeddi'r hysbysiad o leoliad gorsafoedd pleidleisio. Rhaid i chi roi hysbysiad o'r canlynol:¹¹⁴

- lleoliad pob gorsaf bleidleisio yn yr ardal
- disgrifiad o'r pleidleiswyr sydd â'r hawl i bleidleisio yno

5.25 Gall yr hysbysiad gael ei gyfuno â'r datganiad ynghylch y personau a enwebwyd ac, felly, hefyd yr hysbysiad etholiad. Rhaid ei gyflwyno erbyn i'r datganiad ynghylch y personau a enwebwyd/hysbysiad etholiad gael eu cyhoeddi, os na wrthwynebwyd unrhyw enwebiad; (erbyn 5pm ar y diwrnod olaf i ddanfôn papurau enwebu; os oes gwrthwynebiadau wedi eu cyflwyno: ar y diwrnod gwaith ar ôl y diwrnod olaf i ddanfôn papurau enwebu).¹¹⁵

Etholaethau trawsffiniol

Dylech gysylltu â'r Swyddogion Canlyniadau llywodraeth leol yn eich ardal er mwyn sicrhau bod gennych y wybodaeth berthnasol am etholiadau ac is-etholiadau mewn awdurdodau lleol eraill a lleoliad gorsafoedd pleidleisio i'ch galluogi i lunio'r hysbysiad o leoliad gorsafoedd pleidleisio.

5.26 Dylech weithredu prosesau gwirio cadarn er mwyn sicrhau nad oes unrhyw wallau yn yr hysbysiad o leoliad gorsafoedd pleidleisio.

5.27 Rhaid i chi roi copi o'r hysbysiad perthnasol ynghylch lleoliad gorsafoedd pleidleisio a disgrifiadau o bleidleiswyr sydd â'r hawl i bleidleisio yno i bob asiant etholiad cyn gynted ag y bo'n ymarferol ar ôl cyhoeddi'r hysbysiad, a dylech hefyd roi copi o'r hysbysiad perthnasol i bob asiant etholiadol.¹¹⁶ Dylech hefyd fod yn barod i sicrhau bod yr hysbysiadau hyn ar gael i unrhyw arsylwyr achrededig ar gais.

Paratoi cardiau pleidleisio

5.28 Rhaid i'r cardiau pleidleisio ddilyn y ffurf benodedig. Ar bob cerdyn pleidleisio, rhaid i chi sicrhau bod yr holl elfennau a nodir yn y rheolau etholiadol perthnasol ac a ddangosir ar flaen ac ar gefn y cardiau pleidleisio yn yr atodiad i Reoliadau Cynrychiolaeth y Bobl 2001 (fel y'u diwygiwyd).¹¹⁷

5.29 Bydd angen i chi anfon data'ch cerdyn pleidleisio at eich argraffwyr.

5.30 Os ydych yn gosod y gwaith o baratoi'r cardiau pleidleisio ar gcontract allanol, dylech sicrhau bod eich meddalwedd yn gallu llunio ffeil data y gall eich argraffwyr ei defnyddio i baratoi'r deunyddiau yn unol â'r fanyleb sydd ei hangen. Ar gam cynnar yn eich trafodaethau â chyflenwyr dylech nodi ym mha fformat y byddwch yn cyflenwi'r data ac ym mha fformat y byddant yn anfon unrhyw broflenni atoch, a dylai hyn gael ei nodi yn eich manyleb a'ch contract.

5.31 Os ydych yn anfon data cofrestru i gcontractwr i gynhyrchu cardiau pleidleisio ar gyfer yr etholiad, rydych yn defnyddio prosesydd. Fel rheolydd data, mae deddfwriaeth diogelu data yn rhoi rhwymedigaeth gyfreithiol wrth ddefnyddio prosesydd, i ffurfioli'r berthynas waith mewn contract, sy'n gosod:

- pwnc, natur a diben y prosesu;
- rhwymedigaethau a hawliau'r rheolwr data;
- hyd y prosesu; a
- y mathau o ddata personol a chategoriâu o bynciau data

5.32 Yn ogystal mae gofyn bod y contract yn gosod rhwymedigaethau penodol ar y prosesydd, yn cynnwys eu bod yn bodloni'r canlynol:

- cydymffurfio gyda'ch cyfarwyddiadau
- yn destun cyfrinachedd
- cadw data personol yn ddiogel a rhoi gwybod i chi am unrhyw doriad
- cynnal cofnodion ysgrifenedig o'r gweithgareddau prosesu y maent yn eu gwneud i chi
- defnyddio is-brosesydd gyda'ch caniatâd chi yn unig
- bod yn destun archwiliadau ac arolygiadau a rhoi gwybodaeth sydd ei angen arnoch i sicrhau eich bod yn cydymffurfio gyda gofynion diogelu data
- dileu neu ddychwelyd yr holl ddata personol atoch chi fel sy'n ofynnol ar ddiwedd y contract

5.33 Dylech sicrhau bod eich cytundeb yn cadarnhau'r canlynol yn benodol:

- dylid dinistrio data cofrestru y mae'r prosesydd yn ei ddal cyn gynted â phosibl ar ôl y diwrnod pleidleisio.
- ni ellir datgelu gwybodaeth o'r gofrestr etholiadol llawn ar unrhyw bryd, cadarnhau na fyddant yn datgelu data i unrhyw un nad oes â hawl iddo; a

- ar ôl yr etholiad, y byddant yn dychwelyd unrhyw ddisgiau a chopïau papur a ddarparwyd iddynt a dinistrio unrhyw gopïau electronig neu bapur o'r data yn unol â chanllawiau'r Comisiynydd Gwybodaeth.

5.34

5.35 Dylech brofi'r broses drwy anfon data enghreifftiol i'r argraffwyr cyn i'r data 'go iawn' gael eu cyflwyno. Bydd hyn hefyd yn ei gwneud yn bosibl i fersiwn cyn proflen gael ei datblygu, fel y bydd yn amlwg ble y dylai pob rhan o'r data ymddangos ar y cerdyn pleidleisio.

5.36 Dylech hefyd gydgysylltu â'ch enw cyswllt yn y Post Brenhinol ar gam cynnar er mwyn sicrhau bod gennych drwyddedau priodol ar waith a bod y cerdyn pleidleisio yn bodloni gofynion dosbarthu penodol.

5.37 Er mwyn sicrhau bod pleidleiswyr yn cael y wybodaeth sydd ei hangen arnynt dylech roi proses ar gyfer darllen proflenni cardiau pleidleisio ar waith, yn ogystal â threfniadau ar gyfer cadarnhau'r deunydd sy'n cael ei baratoi mewn gwirionedd, a fydd yn tynnu sylw os bydd unrhyw rai o'r proflenni a gymeradwywyd wedi cael eu newid drwy gamgymeriad.

5.38 Rydym wedi llunio [taflen ffeithiau prawfddarlen](#) y gallwch ei defnyddio i'ch helpu i sicrhau ansawdd y broses gyfan.

Er mwyn gallu sicrhau'r canlyniad a nodwyd yn [safon perfformiad 1](#), bydd angen i chi sicrhau bod prosesau cadarn ar waith gennych er mwyn sicrhau nad oes unrhyw wallau ar gardiau pleidleisio. Er mwyn dangos bod modd sicrhau'r canlyniad, bydd angen i chi roi prosesau ar waith i brawfddarllen y cardiau pleidleisio.

5.39 Rhaid i'r Swyddogion Cofrestru Etholiadol gyhoeddi dau hysbysiad newid etholiad interim cyn cyhoeddi'r hysbysiad newid etholiad terfynol ar y pumed diwrnod gwaith cyn yr etholiad. Mae'r hysbysiadau hyn yn helpu i sicrhau bod cardiau pleidleisio yn cael eu dosbarthu'n brydlon i'r etholwyr hynny sydd wedi gwneud cais i gofrestru yn agos i'r terfyn amser cofrestru.¹¹⁸

5.40 Rhaid i'r hysbysiad interim cyntaf o newid gael ei gyhoeddi ar ddyddiad cau enwebiadau, sef y pedwerydd diwrnod gwaith ar bymtheg cyn y bleidlais¹¹⁹. Rhaid i'r ail hysbysiad interim gael ei gyhoeddi rhwng y deunawfed a'r chweched diwrnod gwaith cyn y bleidlais (cynhwysol). Os nad chi yw'r Swyddog Cofrestru Etholiadol hefyd, dylech gysylltu ag ef er mwyn sicrhau y gall amseriad cyhoeddi'r ail hysbysiad interim ategu llunio eich ail set o gardiau pleidleisio.¹²⁰

5.41 Dylai diweddariad o'r data cofrestru sy'n deillio o bob un o'r hysbysiadau o newid gael ei anfon at eich argraffwyr mor fuan â phosibl er mwyn ei gwneud yn bosibl i gardiau pleidleisio gael eu paratoi ar gyfer etholwyr newydd.

Etholaethau trawsffiniol

Os ydych, fel Swyddog Canlyniadau (Gweithredol), yn gyfrifol am etholaeth sy'n croesi ffiniau awdurdodau lleol, bydd angen i chi weithio gydag awdurdodau lleol eraill er mwyn sicrhau y gallwch ddarparu'r data gan yr awdurdod arall/awdurdodau eraill i'r argraffwyr. Dylech hefyd gysylltu â hwy i gael y wybodaeth am etholwyr newydd cyn gynted â phosibl ar ôl i'r hysbysiadau interim o newid a'r hysbysiad etholiadol terfynol o newid gael eu cyhoeddi.

Ceir rhagor o wybodaeth am hysbysiadau interim yn [Rhan 4 – cynnal y gofrestr drwy gydol y flwyddyn](#) o ganllawiau'r Comisiwn i Swyddogion Cofrestru Etholiadol.

Ceir rhagor o fanylion ynglŷn â rheoli contractwyr a chyflenwyr yn [Rhan B – Cynllunio a threfnu. Ry'n ni hefyd wedi cynhyrchu rhestr wirio datblygu contrac i'ch cefnogi yn wich gwaith gyda chontractwyr/cyflenwyr.](#)

Dosbarthu cardiau pleidleisio

5.42 Yn unol â'r gyfraith rhaid i chi anfon cardiau pleidleisio cyn gynted ag y bo'n ymarferol ar ôl cyhoeddi'r hysbysiad etholiad. ¹²¹

5.43 Er mwyn sicrhau bod pleidleiswyr yn cael y wybodaeth sydd ei hangen arnynt ac o fewn amser iddynt fwrw eu pleidlais, dylech sicrhau y gall cardiau pleidleisio gael eu derbyn gan bleidleiswyr cyn gynted â phosibl, fel bod ganddynt gymaint o amser â phosibl i newid eu manylion cofrestru neu wneud cais am bleidlais absennol. Gallai hyn, er enghraifft, gynnwys cyhoeddi'r hysbysiad etholiad cyn gynted ag y derbynnir yr writ. Unwaith y caiff yr hysbysiad etholiad ei gyhoeddi, gellir dosbarthu'r cardiau pleidleisio.

5.44 Bydd angen i chi gynnal asesiad o'r dyddiad dosbarthu gorau ar gyfer cardiau pleidleisio a dylech ganolbwyntio ar ba bryd y gall etholwyr ddisgwyl cael cardiau pleidleisio.

Er mwyn gallu sicrhau'r canlyniad a nodwyd yn [safon perfformiad 1](#), bydd angen i chi sicrhau bod pleidleiswyr yn cael cardiau pleidleisio cyn gynted â phosibl fel bod ganddynt gymaint o amser â phosibl i weithredu ar y wybodaeth. Er mwyn dangos bod modd sicrhau'r canlyniad, bydd angen i chi nodi'r ffordd y dosberthir cardiau pleidleisio, gan gynnwys amcangyfrif o ba bryd y dosberthir cardiau pleidleisio.

5.45 Gellir dosbarthu cardiau pleidleisio yn bersonol, drwy'r post neu drwy ryw ddull arall a bennir gennych fel y dull mwyaf priodol. ¹²²

Dosbarthu yn bersonol

5.46 Os penderfynwch ddosbarthu cardiau pleidleisio yn bersonol dylech gynllunio sut y bydd hyn yn gweithio'n ymarferol. Dylech benodi digon o staff i sicrhau bod cardiau pleidleisio yn cael eu derbyn gan bleidleiswyr cyn gynted

â phosibl er mwyn sicrhau bod pleidleiswyr post yn cael cymaint o amser â phosibl i newid eu manylion cofrestru neu wneud cais am bleidlais absennol. Dylech nodi'n glir yn eich cyfarwyddiadau y diwrnod olaf y byddech yn disgwyl i bob cerdyn pleidleisio gael ei ddsbarthu.

5.47 Dylech sicrhau bod staff yn ymwybodol o ystyriaethau diogelu data, a dylech ystyried gofyn bod staff yn cadarnhau'n ysgrifenedig wrth eu recriwtio y byddant yn cydymffurfio â'ch polisi diogelu data.

5.48 Dylech hefyd roi trefniadau ar waith i fonitro'r broses ddsbarthu, gyda'r nod o sicrhau bod cardiau pleidleisio wedi cael eu dosbarthu drwy'r etholaeth gyfan ac yn unol â'r amserlen. Gall hyn gynnwys ei gwneud yn ofynnol i staff dosbarthu lenwi taflenni cofnodi a threfnu i oruchwylwyr gynnal hapwiriadau.

Dosbarthu drwy'r post

5.49 Gallwch ddefnyddio'r Post Brenhinol neu unrhyw gwmni dosbarthu masnachol arall i ddsbarthu'r cardiau pleidleisio. Os ydych yn dosbarthu cardiau pleidleisio drwy'r post, dylech gydgyssylltu â'ch darparwr gwasanaethau post i gytuno ar amserlen ar gyfer dosbarthu a chael unrhyw brawf postio a ddarperir gan y cwmni.

5.50 Dylech hefyd roi trefniadau ar waith i fonitro'r broses o ddsbarthu cardiau pleidleisio, gyda'r nod o sicrhau eu bod wedi cael eu dosbarthu drwy'r etholaeth gyfan ac yn unol â'r amserlen. Os oes modd, dylech roi trefniadau ar waith i olrhain y broses ddsbarthu er mwyn helpu i ymateb i unrhyw ymholiadau gan etholwyr.

5.51 Dylai'ch gwaith cynllunio wrth gefn ymdrin â sut y byddech yn dosbarthu unrhyw gardiau pleidleisio pe na bai'r Post Brenhinol neu'r cwmni dosbarthu masnachol a gontractiwyd gennych yn gallu dosbarthu'r cardiau pleidleisio, er enghraifft, oherwydd gweithredu diwydiannol.

5.52 Rhaid i gerdyn pleidleisio gael ei anfon i gyfeiriad cymwys yr etholwr neu, yn achos dirprwy, i gyfeiriad y dirprwy fel y'i dangosir yn y rhestr o ddirprwyon. ¹²³

5.53 Rhaid i gerdyn pleidleisio etholwr dienw gael ei anfon mewn prif amlen i gyfeiriad cymwys yr etholwr neu, os nodwyd cyfeiriad gwahanol ar ei gais cofrestru, rhaid anfon y cerdyn pleidleisio i'r cyfeiriad arall hwnnw. ¹²⁴

Paratoi papurau pleidleisio

5.54 Pennir ffurf papurau pleidleisio mewn deddfwriaeth ac mae gennych ddyletswydd gyfreithiol i ddilyn y cyfarwyddiadau hyn yn ofalus. Yn unol â'r gyfraith, rhaid i bapurau pleidleisio ar gyfer pleidleiswyr post ac at ddefnydd gorsafoddd pleidleisio fod ar yr un ffurf, ond gall y marc swyddogol fod yn wahanol os dymunir. ¹²⁵

5.55 Er nad oes modd cadarnhau cynnwys terfynol y papur pleidleisio nes bod y broses enwebu wedi cau, bydd angen i chi wneud penderfyniadau ynghylch elfennau canlynol y papur pleidleisio ar gam cynnar:

- lliw'r papurau pleidleisio
- y 'marc swyddogol'
- rhifau'r papur pleidleisio
- nod adnabod unigryw

Lliw'r papur pleidleisio

5.56 Ni phennir lliw papurau pleidleisio a'ch cyfrifoldeb chi yw penderfynu ar hyn.

5.57 Yn unol â'r gyfraith mae'n rhaid i liw papurau pleidleisio a gyflwynwyd fod yn wahanol i liw papurau pleidleisio cyffredin.¹²⁶

Etholaethau trawsffiniol

Dylech benderfynu ar gam cynnar yn y broses gynllunio ac mewn ymgynghoriad â'r Swyddog(ion) Canlyniadau llywodraeth leol yn eich etholaeth pa liw fydd papur pleidleisio Senedd y DU yn eich etholaeth. Wrth benderfynu ar liw'r papurau pleidleisio dylech ystyried materion hygrychedd o ran lliw a chyferbyniad. Mae adran 6 o ganllawiau dylunio arfer da'r Comisiwn [Making your mark](#) yn cynnwys cyngor ar ddewis lliwiau ar gyfer papurau pleidleisio.

Y 'marc swyddogol'

5.58 Yn ôl y gyfraith mae'n ofynnol ychwanegu marc diogelwch priodol – y 'marc swyddogol' – at y papur pleidleisio. Dylai'r marc fod yn unigryw ac nid oes rhaid iddo gynnwys tyllu wedi'i ychwanegu ar adeg dosbarthu'r papur pleidleisio, ond gellir defnyddio offer stampio o hyd er mwyn creu marciau swyddogol wedi'i dyllu. Gallai fod yn arwyddlun wedi'i argraffu neu farc neu ddyfais argraffu arbennig megis dyfrnod. Dylai fod modd ei weld ar flaen y papur pleidleisio fel y gellir ei weld heb orfod troi'r papur pleidleisio drosodd.¹²⁷

5.59 Yn unol â'r gyfraith, caiff y marc swyddogol fod fel a ganlyn¹²⁸:

- Yr un fath ar gyfer pob papur pleidleisio mewn etholiad neu gellir defnyddio marciau swyddogol gwahanol at ddibenion gwahanol yn yr un etholiad, er enghraifft, un ar gyfer pleidleisiau post a'r llall ar gyfer papurau pleidleisio mewn gorsafoedd pleidleisio.
- Ni all y marc swyddogol gael ei aildefnyddio am saith mlynedd ar gyfer etholiad Senedd y DU yn yr un etholaeth.

Rhifau papurau pleidleisio a'r marc adnabod unigryw

5.60 Dylai rhifau papurau pleidleisio redeg yn olynol, ond nid oes rhaid iddynt ddechrau yn '1'.

5.61 Gall y marc adnabod unigryw gynnwys llythrennau a rhifau a gall ailadrodd rhif y papur pleidleisio gyda rhagddodiad neu ôl-ddodiad. Hefyd, gall marc adnabod unigryw fod yn god bar ond nid oes rhaid iddo fod. Nid yw'r un peth â'r marc swyddogol.

5.62 O ran y marc adnabod¹²⁹:

- dylai fod yn unigryw i bob papur pleidleisio
- gellir ei aildefnyddio ar gyfer yr etholiad nesaf
- rhaid iddo gael ei argraffu ar gefn y papur pleidleisio

Manylion ymgeiswyr

5.63 Rhaid i enwau ymgeiswyr ymddangos ar y papur pleidleisio fel y'u rhestrir yn y datganiad ynghylch y personau a enwebwyd a rhaid i'w manylion ymddangos yn unol â'r cyfarwyddiadau ar gyfer argraffu.¹³⁰

5.64 Ym mhob achos, dylech ddefnyddio'r maint ffont mwyaf posibl. Er mwyn sicrhau cysondeb, dylid defnyddio'r un maint ffont ar gyfer pob ymgeisydd ar gyfer pob llinell gyfatebol.

5.65 Efallai y cewch gopi eglurder uchel o'r arwyddlun i'w ddefnyddio wrth argraffu papurau pleidleisio, neu efallai y bydd gofyn i chi lawrlwytho'r arwyddlun o wefan y Comisiwn. Dylech sicrhau bod pa gopi bynnag a ddefnyddir ar yr un ffurf â'r arwyddlun cofrestredig.

5.66 Dau gentimetr sgwâr yw'r maint mwyaf y gellir ei gael ar gyfer arwyddlun ar y papur pleidleisio¹³¹. Wrth ychwanegu arwyddlun plaid ar bapur pleidleisio, ni ddylid newid siâp yr arwyddlun. Dylech sicrhau bod yr arwyddlun ar yr un ffurf â'r arwyddlun cofrestredig - er enghraifft, peidiwch ag ymestyn arwyddluniau yn siapiau sgwâr os nad ydynt wedi'u cofrestru fel delweddu sgwâr ar ein gwefan, oherwydd byddai hyn yn newid eu hymddangosiad.

Y ffurf ar gyfer cefn y papur pleidleisio

5.67 Pennir y ffurf ar gyfer cefn y papur pleidleisio a rhaid i chi sicrhau bod y wybodaeth ofynnol yn cael ei chynnwys ar gefn y papur pleidleisio yn y fformat a nodwyd.¹³² Ni ddarperir ar gyfer rhoi unrhyw linellau na marciau eraill ar gefn y papur pleidleisio.

Argraffu papurau pleidleisio

5.68 Yn ôl y gyfraith, rhaid i'r papurau pleidleisio gael eu hargraffu yn unol â'r cyfarwyddiadau ar gyfer argraffu yn yr atodiad i reolau etholiadau. Dylech sicrhau eich bod yn cysylltu â'ch cyflenwr argraffu ar gam cynnar i gadarnhau maint mwyaf y papur pleidleisio y gallant ei argraffu a sicrhau, os bydd angen, fod ganddynt drefniadau wrth gefn os bydd angen papur pleidleisio mwy o faint. ¹³³

5.69 Os ydych yn anfon data i gontractwr i gynhyrchu papurau pleidleisio ar gyfer yr etholiad, rydych yn defnyddio prosesydd. Fel rheolydd data, mae deddfwriaeth diogelu data yn rhoi rhwymedigaeth gyfreithiol wrth ddefnyddio prosesydd, i ffurfioli'r berthynas waith mewn contract, sy'n gosod:

- pwnc, natur a diben y prosesu;
- rhwymedigaethau a hawliau'r rheolwr data;
- hyd y prosesu; a
- y mathau o ddata personol a chategoriâu o bynciau data

5.70 Yn ogystal mae gofyn bod y contract yn gosod rhwymedigaethau penodol ar y prosesydd, yn cynnwys eu bod yn bodloni'r canlynol:

- cydymffurfio gyda'ch cyfarwyddiadau
- yn destun cyfrinachedd
- cadw data personol yn ddiogel a rhoi gwybod i chi am unrhyw doriad
- cynnal cofnodion ysgrifenedig o'r gweithgareddau prosesu y maent yn eu gwneud i chi
- defnyddio is-brosesydd gyda'ch caniatâd chi yn unig
- bod yn destun archwiliadau ac arolygiadau a rhoi gwybodaeth sydd ei angen arnoch i sicrhau eich bod yn cydymffurfio gyda gofynion diogelu data

dileu neu ddychwelyd yr holl ddata personol atoch chi fel sy'n ofynnol ar ddiwedd y contract

5.71 Dylech roi prosesau prawfddarllen cadarn ar waith, yn ogystal â threfniadau ar gyfer cadarnhau'r papurau pleidleisio wrth iddynt gael eu hargraffu, a fydd yn tynnu sylw at unrhyw broflenni a gymeradwywyd sydd wedi cael eu newid drwy gamgymeriad. Gallai hyn gynnwys, er enghraifft, sicrhau bod proflenni yn cael eu gwirio ddwywaith gan o leiaf ddau berson.

Er mwyn gallu sicrhau'r canlyniad a nodwyd yn [safon perfformiad 1](#), bydd angen i chi sicrhau bod prosesau cadarn ar waith gennych er mwyn sicrhau nad oes unrhyw wallau ar yr hysbysiad etholiad. Er mwyn dangos y gellir cyflawni'r canlyniad, bydd angen i chi sicrhau bod gennych broses ar waith ar gyfer prawfddarllen papurau pleidleisio, yn ogystal â threfniadau ar gyfer gwirio'r papurau pleidleisio wrth iddynt gael eu

hargraffu, a fydd yn tynnu sylw at unrhyw broflenni a gymeradwywyd sydd wedi cael eu newid drwy gamgymeriad.

5.72 Pan fyddwch yn prawfddarllen papurau pleidleisio, dylech gadarnhau'r canlynol:

- bod pob ymgeisydd wedi ei gynnwys ar y papur pleidleisio gyda'i fanylion wedi'u dangos fel sy'n ofynnol yn ôl y gyfraith
- bod yr holl fanylion ar y papur pleidleisio wedi'u sillafu'n gywir
- bod pob arwyddlun y gofynnwyd yn ddilys amdano wedi ei gynnwys wrth ymyl enw'r ymgeisydd cywir a'i fod yn cyfateb i gofnod y blaid yng nghofrestr y Comisiwn
- bod pob disgrifiad o ymgeisydd wedi cael ei argraffu yn y llinell ar gyfer yr ymgeisydd cywir
- bod y cyfarwyddiadau pleidleisio ar frig y papur pleidleisio yn cyfateb i'r gofynion deddfwriaethol
- bod y papurau pleidleisio wedi cael eu torri i'r maint cywir
- bod y marc swyddogol wedi'i gynnwys

5.73 Ar ôl i chi dderbyn y papurau pleidleisio wedi'u hargraffu, dylech gynnal gwiriad olaf cyn i unrhyw bapurau pleidleisio gael eu dosbarthu naill ai mewn sesiwn dosbarthu pleidleisiau post neu eu darparu mewn gorsaf pleidleisio. Dylid gwneud hyn drwy wirio'r papur pleidleisio cyntaf a'r un olaf o leiaf ym mhob llyfr a thrwy gadarnhau bod rhifau papurau pleidleisio ym mhob llyfr neu becyn yn rhedeg yn olynol.

Ceir canllawiau cyffredinol ar reoli contractwyr a chyflenwyr ac ar fonitro eu gwaith yn [Rhan B – Cynllunio a threfnu](#). Ry'n ni hefyd wedi cynhyrchu rhestr wirio datblygu contractr i'ch cefnogi chi yn eich gwaith gyda chontractwyr/cyflenwyr.

Rydym wedi llunio [taflen ffeithiau prawfddarllen](#) y gallwch ei defnyddio i'ch helpu i sicrhau ansawdd y broses gyfan

5.74 Mae angen rhoi ystyriaeth ofalus i nifer y papurau pleidleisio y bydd angen eu hargraffu er mwyn caniatáu i chi ddyrannu nifer ddigonol o bapurau pleidleisio i orsafoedd pleidleisio a dosbarthu pecynnau pleidleisio drwy'r post. Dylech seilio nifer y papurau pleidleisio a gaiff eu hargraffu ar y nifer fwyaf o etholwyr cymwys fydd yn pleidleisio, sef 100%. Mae risgiau sylweddol ynghlwm wrth argraffu papurau pleidleisio yn seiliedig ar nifer lai o etholwyr yn pleidleisio. Er enghraifft, os bydd nifer y papurau pleidleisio yn dechrau mynd yn brin ar y diwrnod pleidleisio, bydd yn anoddach ar y cam hwnnw i argraffu rhagor o bapurau pleidleisio a'u hanfon i'r gorsafedd pleidleisio hynny lle mae prinder, mewn pryd.

5.75 Os penderfynwch, am unrhyw reswm, beidio ag argraffu papurau pleidleisio yn seiliedig ar y nifer fwyaf o etholwyr cymwys fydd yn pleidleisio, dylech asesu'r risgiau yn ofalus.

5.76 Fel rhan o'ch asesiad risg dylech ystyried:

- cyd-destun penodol yr etholiad hwn
- unrhyw amgylchiadau lleol penodol
- y nifer ragamcanol a fydd yn pleidleisio, gan ystyried y potensial ar gyfer ymgysylltu'n hwyr a diddordeb hwyr yn yr etholiadau. Fel gofyniad sylfaenol, dylech dybio na fydd y nifer sy'n pleidleisio yn llai na'r nifer a bleidleisiodd yn yr etholiad cyfatebol diwethaf
- unrhyw faterion lleol neu genedlaethol a all effeithio ar y nifer sy'n pleidleisio
- p'un a yw'n well cael stoc o bapurau pleidleisio ychwanegol sy'n barod i'w dosbarthu'n gyflym i orsafoedd pleidleisio, o ran eich gallu i ymateb i alw ychwanegol, ac yn fwy cost-effeithiol nag argraffu papurau pleidleisio ar y diwrnod pleidleisio.

5.77 Dylech gymryd camau hefyd i sicrhau y gellir argraffu papurau pleidleisio ychwanegol ar fyr rybudd os bydd angen a phenderfynu sut y byddai staff gorsafoedd pleidleisio yn cael eu briffio pe bai'r sefyllfa hon yn codi.

5.78 Ceir canllawiau ar ddyrannu papurau pleidleisio i orsafoedd pleidleisio ym mharagraff Error! Reference source not found. isod.

Diogelwch papurau pleidleisio

5.79 Ar ôl i'r marc swyddogol gael ei argraffu ar eich papurau pleidleisio, maent yn 'fyw' i bob diben. Ni waeth a ydych wedi gosod y gwaith argraffu ar gontract allanol neu a ydych yn argraffu'n fewnol, er mwyn sicrhau y gall fod gan bleidleiswyr hyder yn y broses, dylech sicrhau diogelwch papurau pleidleisio wrth iddynt gael eu paratoi a'u storio. Dylai eich trefniadau diogelwch atal pobl rhag gweld na defnyddio'r papurau pleidleisio heb awdurdod ar bob cam o'r broses baratoi a storio rhwng argraffu a'r bleidlais.

Er mwyn gallu sicrhau'r canlyniad a nodwyd yn [safon perfformiad 1](#), bydd angen i chi sicrhau bod papurau pleidleisio'n cael eu storio'n ddiogel bob amser. Er mwyn dangos y gellir cyflawni'r canlyniad, bydd angen i chi sicrhau bod trefniadau ar waith ar gyfer storio papurau pleidleisio yn ddiogel sy'n atal pobl rhag gweld na defnyddio'r papurau pleidleisio heb awdurdod ar bob cam o'r broses baratoi a storio rhwng argraffu a'r bleidlais.

6 Pleidleisio mewn gorsaf bleidleisio

6.1 Rydym wedi paratoi [llawlyfr i orsafoedd pleidleisio](#) sy'n ymdrin â'r gweithdrefnau pleidleisio'n fanwl a'r hyn y dylech ei ddisgwyl ar y diwrnod pleidleisio.

6.2 Nid yw'r canllawiau a geir yn y llawlyfr i orsafoedd pleidleisio wedi cael eu hatgynhyrchu yma. Yn lle hynny, mae'r rhan hon o'n canllawiau'n canolbwyntio ar y gwaith paratoi y bydd angen i chi ei wneud cyn y diwrnod pleidleisio.

Trefnu gorsafoedd pleidleisio

Ceir canllawiau ar nodi gorsafoedd pleidleisio addas yn [Rhan B – Cynllunio a threfnu](#).

6.3 Dylech gymryd pob cam angenrheidiol i sicrhau y caiff gorsafoedd pleidleisio eu gosod gan ystyried y pleidleisiwr. Yn benodol, dylid ystyried anghenion pleidleiswyr sydd ag anabledau gwahanol. Dylid hefyd ystyried y ffordd y caiff yr holl ddodrefn a chyfarpar angenrheidiol eu gosod, yn ogystal â ble y dylid arddangos hysbysiadau, ynghyd â gosod arwyddion y tu mewn i'r orsaf bleidleisio ac arwyddion allanol.

6.4 Dylech ddatblygu cynlluniau ar gyfer diwyg pob un o'r gorsafoedd pleidleisio y gellir eu defnyddio i helpu'r rhai sy'n gosod y gorsafoedd pleidleisio. Dylech ystyried y llif, gan gynnwys sut y bydd y pleidleisiwr yn symud drwy'r broses bleidleisio o'r adeg y daw i mewn i'r orsaf bleidleisio i'r adeg y bydd yn ei gadael.

6.5 Dylai pwy bynnag sy'n gyfrifol am osod gorsafoedd pleidleisio gael cyfarwyddyd ynglŷn â sut i wneud hynny a'r hyn a allai'r diwyg ei gyflawni

6.6 Os na ddisgwylir i staff gorsafoedd pleidleisio osod gorsafoedd pleidleisio, dylent gael eu cyfarwyddo i gadarnhau bod yr orsaf bleidleisio wedi'i gosod yn gywir, a dylent gyfeirio at unrhyw gynlluniau diwyg a baratowyd gennych a rhestr wirio gosod gorsaf bleidleisio yn llawlyfr y Comisiwn i orsafoedd pleidleisio wrth wneud hynny. Mae'r llawlyfr i orsafoedd pleidleisio hefyd yn ymdrin â lleoli cyfarpar ac arddangos hysbysiadau, ac yn rhoi enghreifftiau o ddiwyg ar gyfer ystafell lle mae un orsaf bleidleisio ac ystafell lle mae mwy nag un orsaf bleidleisio.

Er mwyn gallu cyflawni'r canlyniad a nodir yn [safon perfformiad 1](#), bydd angen i chi sicrhau yr ystyrir anghenion mynediad wrth gynllunio ar gyfer gorsafoedd pleidleisio a'u sefydlu a sicrhau bod staff gorsafoedd pleidleisio wedi'u hyfforddi i sefydlu gorsafoedd pleidleisio mewn ffordd sy'n ystyried anghenion pleidleiswyr. Er mwyn dangos y gellir cyflawni'r canlyniad, bydd angen i chi asesu anghenion mynediad, nodi unrhyw broblemau a chamau gweithredu a gymerwyd i'w datrys a darparu canllawiau/hyfforddiant i staff gorsafoedd pleidleisio.

Ceir rhagor o ganllawiau ar hyfforddi staff gorsafoedd pleidleisio yn [Rhan B – Cynllunio a threfnu](#).

6.7 Gellir defnyddio ymweliadau arolygwyr gorsafoedd pleidleisio i gadarnhau diwyg gorsaf bleidleisio a sicrhau bod yr holl hysbysiadau yn parhau i gael eu harddangos yn gywir drwy'r diwrnod pleidleisio cyfan.

Ceir rhagor o fanylion am rôl arolygwyr gorsafoedd pleidleisio yn [Rhan B – Cynllunio a threfnu](#).

Cyfarpar a deunyddiau gorsafoedd pleidleisio

6.8 Rhaid i chi ddarparu deunyddiau penodol ar gyfer gorsafoedd pleidleisio:

134

- blwch/blychau pleidleisio
- papurau pleidleisio (gan gynnwys papurau pleidleisio a gyflwynwyd)
- deunyddiau sy'n galluogi pleidleiswyr i farcio eu papurau pleidleisio (pensiliau yn ymarferol - efallai y dylech ddarparu llinyn er mwyn atodi'r pensiliau i'r bythau pleidleisio)
- rhan berthnasol o'r gofrestr
- y rhestrau o bleidleiswyr absennol - rhestrau o bleidleiswyr drwy'r post, dirprwyon pleidleiswyr a dirprwyon sy'n pleidleisio drwy'r post
- ffurflen i gofnodi manylion etholwyr sydd wedi cael papurau pleidleisio ar ôl i wall clercol gael ei gywiro (y gellir ei hatodi i gofrestr yr orsaf bleidleisio)
- y rhestr rhif cyfatebol
- fersiwn print mawr o'r papur pleidleisio
- copi llaw enghreifftiol wedi'i chwyddo o'r papur pleidleisio
- dyfais bleidleisio at ddefnydd pobl ddall neu bobl â golwg rhannol
- cyfrifon papurau pleidleisio
- datganiad gan gymdeithion pleidleiswyr ag anableddau
- rhestr o bleidleisiau a gyflwynwyd

- rhestr o bleidleisiau a farciwyd gan y Swyddog Llywyddu
- datganiad o nifer y pleidleisiau a farciwyd gan y Swyddog Llywyddu
- rhestr o bleidleiswyr ag anableddau a gynorthwywyd gan gymdeithion
- canllawiau ar hysbysiad pleidleiswyr
- hysbysiad cyfarwyddiadau i bleidleiswyr (i'w arddangos y tu mewn i'r bwth pleidleisio)
- sgriniau pleidleisio
- pecynnau, gyda seliau, i osod ynddynt yr eitemau a gaiff eu dychwelyd atoch, megis papurau pleidleisio drwy'r post a ddychwelir i'r orsaf bleidleisio, a deunydd pecynnu ar gyfer dogfennaeth yr etholiad ar ddiwedd y cyfnod pleidleisio.

6.9 At hynny dylech ddarparu'r canlynol:

- copi o'r gofynion ynglŷn â chyfrinachedd
- amlenni, gyda seliau, i osod ynddynt unrhyw bapurau pleidleisio a ddsbarthwyd ond nad yw'r etholwr wedi'u gosod yn y blwch pleidleisio
- ffurflen neu restr i gofnodi etholwyr a farciwyd yn bleidleiswyr drwy'r post ond sy'n honni nad ydynt wedi gwneud cais am bleidlais drwy'r post
- papur nodiadau at ddefnydd staff yr orsaf bleidleisio
- eitemau deunydd ysgrifennu fel sy'n ofynnol, e.e. clipiau papur, pinnau bawd, tac glynu, tâp selio
- sachau plastig ar gyfer dychwelyd deunydd ysgrifennu ac offer i'r lleoliad dilysu
- amlenni ar gyfer creu pecynnau

6.10 Dylech gadarnhau bod cyfarpar pob gorsaf bleidleisio yn addas at y diben a bod gennych ddigon ohono, yn enwedig os bydd niferoedd mawr yn pleidleisio.

6.11 Bydd angen i chi ystyried darparu blychau pleidleisio ychwanegol i Swyddogion Llywyddu gan na fydd un blwch yn ddigon efallai os bydd nifer fawr o bobl yn dewis pleidleisio. Rhaid i bob blwch pleidleisio i'w ddefnyddio mewn gorsafoedd pleidleisio gael ei selio gan staff gorsafoedd pleidleisio ar ddechrau'r bleidlais.

6.12 Dylech fod wedi paratoi cyfarpar a deunyddiau'ch gorsafoedd pleidleisio mewn da bryd cyn y diwrnod pleidleisio, naill ai i'w dosbarthu i orsafoedd pleidleisio neu i'w casglu gan Swyddogion Llywyddu.

6.13 Fel rhan o'ch gwerthusiad o addasrwydd eich gorsafoedd pleidleisio byddwch eisoes wedi ystyried materion hygyrchedd y tu mewn a'r tu allan i bob un o'ch gorsafoedd pleidleisio. Dylech sicrhau y caiff unrhyw gyfarpar ychwanegol yr ydych wedi'i nodi sy'n ofynnol er mwyn gwneud yr orsaf bleidleisio yn hygyrch ei ddsbarthu a'i osod mewn da bryd cyn i'r bleidlais agor.

6.14 Os oes dolen sain wedi'i gosod mewn gorsaf bleidleisio, dylid ei defnyddio lle bynnag y bo modd er mwyn gwneud y broses etholiadol yn

hygyrch i bleidleiswyr sydd â cholled clyw. Byddai angen rhoi hyfforddiant i staff gorsafoedd pleidleisio ynglŷn â sut i ddefnyddio'r rhain yn y sesiwn frifffio.

6.15 Rhaid i chi roi copi o'r [gofynion cyfrinachedd](#) perthnasol i bob aelod o staff gorsafoedd pleidleisio.¹³⁵

Dyrannu papurau pleidleisio

6.16 Rhaid i chi roi'r cyfryw nifer o bapurau pleidleisio ag sydd ei hangen, yn eich barn chi, i bob gorsaf bleidleisio. Os nad ydych yn dyrannu papurau pleidleisio ar gyfer 100% o'r etholwyr sydd â hawl i bleidleisio yn bersonol yn y gorsafoedd pleidleisio, bydd angen ystyried yn ofalus y nifer a fydd yn ofynnol ym mhob achos.¹³⁶

6.17 Fel rhan o'ch ystyriaeth, dylech ystyried nifer y bobl y mae disgwyl iddynt bleidleisio. Dylech dybio na fydd y nifer a fydd yn pleidleisio yn llai na'r nifer a bleidleisiodd yn y bleidlais gyfatebol ddiwethaf, ond o ystyried cyd-destun penodol yr etholiad hwn, mae'r nifer yn debygol o fod yn uwch.

6.18 Os penderfynwch, am unrhyw reswm, beidio â dyrannu papurau pleidleisio i orsafoedd pleidleisio yn seiliedig ar 100% o'r etholwyr cymwys yn pleidleisio, dylech sicrhau bod gennych gynlluniau ar waith i wneud yn siŵr y gellir rhoi papurau pleidleisio ychwanegol i unrhyw orsaf bleidleisio y bydd eu hangen arni mewn pryd a rhoi cyngor clir i Swyddogion Llywyddu ynghylch sut i gwblhau'r cyfrifon papurau pleidleisio er mwyn ystyried y dyraniad ychwanegol.

6.19 Wrth ddyrannu papurau pleidleisio i orsafoedd pleidleisio, sicrhewch fod y rhifau ar y papurau pleidleisio a ddyrennir i bob gorsaf bleidleisio yn rhedeg yn olynol er mwyn osgoi unrhyw broblemau wrth gwblhau'r rhestr rhif cyfatebol neu'r cyfrif papurau pleidleisio. Ceir canllawiau pellach ar argraffu papurau pleidleisio yn **pennod 5** uchod.

6.20 Rhaid i bapurau pleidleisio a gyflwynwyd hefyd gael eu darparu i Swyddogion Llywyddu. Dylai papurau pleidleisio a gyflwynwyd gael eu darparu i orsafoedd pleidleisio mewn amlen wedi'i seilio gyda chyfarwyddiadau sy'n nodi mai dim ond o dan amgylchiadau a bennir y dylid agor yr amlen a dosbarthu'r papurau pleidleisio ynddi, a dylid rhoi disgrifiad byr o'r amgylchiadau hynny. Gall hyn helpu i osgoi rhoi papurau pleidleisio a gyflwynwyd ar gam.¹³⁷

6.21 Dylech gymryd pob cam angenrheidiol i sicrhau bod staff pob gorsaf bleidleisio yn deall bod amgylchiadau cyfyngedig lle y gellir dosbarthu papurau pleidleisio a gyflwynwyd, a'u bod yn ymwybodol o'r amgylchiadau hyn a pha brosesau y bydd yn ofynnol iddynt eu dilyn wrth eu dosbarthu. Ymdrinnir â'r amgylchiadau lle y gellir dosbarthu papurau pleidleisio a gyflwynwyd a'r prosesau ar gyfer gwneud hynny yn llawlyfr y Comisiwn i orsafoedd pleidleisio.

Ceir rhagor o ganllawiau ar hyfforddi staff gorsafoedd pleidleisio yn [Rhan B – Cynllunio a threfnu](#).

Cofrestrau gorsafoedd pleidleisio a rhestrau pleidleiswyr absennol

6.22 Rhaid i chi ddarparu'r rhan briodol o'r gofrestr i bob Swyddog Llywyddu ar gyfer ei orsaf bleidleisio a rhestrau pleidleisio absennol priodol. Dylai staff gorsafoedd pleidleisio fod wedi cael hyfforddiant ar y marcwyr etholfraint amrywiol a fydd yn ymddangos ar y gofrestr.¹³⁸ Dylai staff gorsaf bleidleisio fod yn ymwybodol o bwysigrwydd diogelwch manylion personol pleidleiswyr ar y gofrestr etholiadol a'r rhestrau pleidleisio absennol.

6.23 Gall cofrestrau gorsafoedd pleidleisio gael eu hargraffu unwaith y bydd yr hysbysiad etholiad terfynol o newid wedi cael ei gyhoeddi, sef pum diwrnod gwaith cyn y diwrnod pleidleisio. Dylech sicrhau bod pob cofrestr gorsaf bleidleisio argraffedig wedi'i gwirio er mwyn sicrhau ei bod yn gyflawn, yn adlewyrchu unrhyw beth sydd wedi'i ychwanegu at y gofrestr neu ei ddileu ohoni yn ddiweddar, a bod yr argraffnodau etholfraint priodol ar waith. Dylech hefyd ofyn i'ch Swyddogion Llywyddu gadarnhau eu bod wedi cael y gofrestr gywir ar gyfer eu gorsaf bleidleisio a'i bod yn cynnwys y nifer ddisgwyliedig o etholwyr a ddyrannwyd i'w gorsaf bleidleisio.

6.24 Dylai gweithdrefnau gael eu rhoi ar waith i ymdrin ag unrhyw ddiwygiadau angenrheidiol i gofrestrau gorsafoedd pleidleisio a rhestrau o ddirprwyon ar ôl y cyfnod hwnnw sy'n deillio o newidiadau o ganlyniad i gywiro gwallau clercaidd neu benderfyniadau'r llys ar apelïadau cofrestru a chymeradwyo ceisiadau i benodi dirprwyon mewn argyfwng.

6.25 P'un a gaiff penderfyniadau o'r fath eu gwneud cyn y diwrnod pleidleisio neu ar y diwrnod pleidleisio ei hun, dylech fod wedi pennu dull o gyfleu'r wybodaeth berthnasol i Swyddogion Llywyddu, a gallwch wneud hynny naill ai ar lafar neu'n ysgrifenedig.

Etholaethau trawsffiniol

Dylech gysylltu a chytuno â'r Swyddog(ion) Cofrestru Etholiadol eraill yn eich etholaeth ar ddull o gyfleu newidiadau i'r gofrestr i Swyddogion Llywyddu o ganlyniad i wall clercaidd, penderfyniadau'r llys neu gymeradwyo dirprwy mewn argyfwng.

6.26 Lle mae gwall clercol wedi cael ei gywiro a bod yr etholwr perthnasol yn cyrraedd yr orsaf bleidleisio ac yn gwneud cais am bapur pleidleisio, rhaid i'r Swyddog Llywyddu ddsbarthu papur pleidleisio yn y ffordd arferol¹³⁹. Rhaid i'r Swyddog Llywyddu hefyd wneud cofnod ysgrifenedig o'r etholwyr y rhoddydd papur pleidleisio iddo ar ôl newid y gofrestr oherwydd gwall clercol¹⁴⁰. Dylai'r cofnod hwn gynnwys enw a rhif yr etholwr. Er mwyn

cynorthwyo Swyddogion Llywyddu, dylech atodi dalen ychwanegol at gofrestrau gorsafoedd pleidleisio er mwyn rhoi lle iddynt gofnodi newidiadau o'r fath.

6.27 Dylai prosesau tebyg hefyd gael eu datblygu i gyfleu ychwanegiadau at y rhestr o ddirprwyon pleidleiswyr o ganlyniad i geisiadau i benodi dirprwyon mewn argyfwng.

6.28 Lle bydd rhywun yn gwneud cwyn i staff gorsaf bleidleisio sy'n awgrymu y dylai fod ar y gofrestr etholwyr, rhaid i'r Swyddog Llywyddu hysbysu'r Swyddog Cofrestru Etholiadol am hynny mor fuan ag sy'n ymarferol. Er mwyn i hyn weithio'n effeithiol bydd angen rhoi systemau cyfathrebu addas ar waith rhwng Swyddogion Llywyddu a'r Swyddog Cofrestru Etholiadol.

Rhestrau rhifau cyfatebol

6.29 Rhaid i chi baratoi a darparu rhestr rhif cyfatebol ar gyfer pob gorsaf bleidleisio.¹⁴¹ Mae'r rhestr rhif cyfatebol yn ddogfen benodedig y gellir ei gweld yn yr atodiad i'r rheolau etholiad. Does dim darpariaeth i ddefnyddio ffurflenni sydd at ei gilydd yn 'debyg'.¹⁴²

6.30 Mae dau fath o restr rhif cyfatebol: mae'r naill restr, a ddefnyddir yn ystod sesiynau dosbarthu pleidleisiau post, yn cynnwys rhif a marciau adnabod unigryw pob papur pleidleisio a baratoir, yn ogystal â rhifau etholwr pleidleiswyr drwy'r post; ac mae'r llall, a ddefnyddir mewn gorsafoedd pleidleisio, yn cynnwys rhifau papurau pleidleisio a cholofn i ychwanegu rhifau etholwr pleidleiswyr y dosbarthwyd y papurau pleidleisio hynny iddynt.¹⁴³

Pecynnau ar gyfer papurau pleidleisio drwy'r post a ddosberthir i orsafoedd pleidleisio

6.31 Gall pleidleiswyr drwy'r post ddychwelyd eu pleidlais bost yn bersonol i unrhyw orsaf bleidleisio yn eu hardal etholiadol.¹⁴⁴

6.32 Dylai staff gorsafoedd pleidleisio gael eu briffio'n briodol er mwyn nodi pa bleidleisiau post a all gael eu dychwelyd i'w gorsaf bleidleisio.

Ceir rhagor o fanylion ar hyfforddi staff gorsafoedd pleidleisio yn [Rhan B – Cynllunio a threfnu](#).

6.33 Dylech ddarparu pecynnau ar gyfer pleidleisiau post a dderbyniwyd i orsafoedd pleidleisio. Dylai nifer y pecynnau, a'r math o becynnau, o leiaf fod yn seiliedig ar ffurflenni yn yr etholiadau cyfatebol diwethaf, ond dylech gofio cyd-destun penodol yr etholiad hwn a'r ffaith y gallai nifer y pleidleiswyr, ac

felly o bosibl nifer y bobl sy'n dychwelyd eu pleidlais bost i orsafoedd pleidleisio, fod yn uwch – yn enwedig os yw pleidleiswyr post yn aros i ddychwelyd eu pleidleisiau post ar ôl gwyllo dadleuon yr Arweinwyr ar y teledu.

6.34 Dylid cadw cofnod o'r holl becynnau o'r fath fel y bydd modd cyfrif am bob un ohonynt. Dylai'r pecynnau fod wedi'u labelu'n glir fel pecynnau sy'n cynnwys pleidleisiau post. Dylai'r labeli gynnwys enw a nod adnabod yr orsaf bleidleisio. Dylech sicrhau bod modd selio'r pecynnau'n ddiogel. Mae gan asiantiaid pleidleisio'r hawl i atodi eu sêl i becynnau wedi'u selio cyn iddynt gael eu symud o'r orsaf bleidleisio ac felly rhaid caniatáu iddynt wneud hynny.

¹⁴⁵

6.35 Dylech bwysleisio i Swyddogion Llywyddu pa mor bwysig yw cynnal diogelwch pleidleisiau post a ddychwelir i orsafoedd pleidleisio drwy eu cyfarwyddo i osod unrhyw bleidleisiau post a ddychwelwyd yn y pecynnau a ddarparwyd ar unwaith a sicrhau bod y pecynnau wedi'u stori'n ddiogel drwy gydol y dydd.

6.36 Dylech drefnu i bleidleisiau post gael eu casglu o orsafoedd pleidleisio drwy gydol y dydd gan y bydd hyn yn helpu i leihau'r nifer y bydd angen ymdrin â hwy ar ôl diwedd y cyfnod pleidleisio. Gall arolygwyr gorsafoedd pleidleisio gyflawni'r ddyletswydd hon. Dylech sicrhau bod prosesau ar waith i gynnal trywydd archwilio clir a sicrhau diogelwch pecynnau o bleidleisiau post a gasglwyd wrth iddynt gael eu cludo.

Cofnodlyfr gorsafoedd pleidleisio

6.37 Dylech baratoi cofnodlyfr gorsaf bleidleisio er mwyn i staff gorsafoedd pleidleisio ei ddefnyddio i gofnodi unrhyw broblemau neu anghysonderau. Os na all rhywun bleidleisio am reswm gweinyddol, dylai ei enw a'i gyfeiriad gael eu cofnodi.

6.38 Dylid hysbysu staff gorsafoedd pleidleisio i ddefnyddio'r cofnodlyfr hwn i gofnodi unrhyw beth a all helpu i esbonio unrhyw broblemau ymddangosiadol gyda'r cyfrif papurau pleidleisio ar adeg dilysu – er enghraifft, os gwelwyd pleidleisiwr yn gadael yr orsaf bleidleisio â phapur pleidleisio. Dylech ystyried cyfarwyddo Swyddogion Llywyddu i gadw'r cofnodlyfr a'r cyfrif papurau pleidleisio gyda'i gilydd wrth drosglwyddo'r papurau pleidleisio i'r cyfrif.

6.39 Dylech hefyd roi gwybod i staff gorsaf bleidleisio i gofnodi unrhyw enghreifftiau yn y log gorsaf bleidleisio, lle be gofyn eu bod yn gofyn y cwestiynau rhagnodedig fel rhan o bersonadu tybiedig. Dylid gwneud hyn unwaith i'r person dan sylw adael yr orsaf bleidleisio. Dylent gofnodi cymaint o wybodaeth â phosib, er enghraifft, unrhyw nodweddion personol, allai helpu unrhyw ymchwiliad yn y dyfodol. Mae Atodiad 7 y [llawlyfr gorsaf bleidleisio](#) yn gosod y camau ar gyfer delio gyda phersonadu, sy'n cynnwys gofyn y cwestiynau rhagnodedig.

6.40 Os ydych yn poeni bod personadu wedi digwydd mewn gorsaf bleidleisio, dylech gysylltu â'ch Swyddog Cyswllt unigol yr Heddlu, a gallwch hefyd gysylltu gyda [thîm y Comisiwn yn lleol](#) am fwy o gefnogaeth.

Hysbysiadau gorsafoedd pleidleisio

6.41 Mae'n ofynnol i chi lunio'r hysbysiad 'Canllawiau i bleidleiswyr' a'r hysbysiad 'Cyfarwyddiadau i bleidleiswyr'. Pennir cynnwys a dull arddangos yr hysbysiad 'Canllawiau i bleidleiswyr' a'r hysbysiad 'Cyfarwyddiadau i bleidleiswyr' mewn deddfwriaeth.¹⁴⁶

6.42 Yn ôl y gyfraith, mae'n ofynnol i'r hysbysiad 'Canllawiau i bleidleiswyr' gael ei argraffu mewn llythrennau amlwg a'i arddangos y tu mewn a'r tu allan i'r orsaf bleidleisio.¹⁴⁷ Yn ôl y gyfraith, mae'n ofynnol i'r hysbysiad 'Cyfarwyddiadau i bleidleiswyr' gael ei arddangos ym mhob bwth pleidleisio.¹⁴⁸

Defnyddio Cymraeg neu Saesneg mewn gorsafoedd pleidleisio

6.43 Dylech sicrhau, wrth friffio staff gorsafoedd pleidleisio, eich bod yn nodi'n glir mai dim ond Cymraeg neu Saesneg y dylid eu defnyddio mewn gorsafoedd pleidleisio wrth gynorthwyo neu gyfarwyddo etholwyr. Bydd hyn yn sicrhau tryloywder o ran y gweithrediadau, ac yn galluogi unrhyw arsylwyr neu asiantiaid pleidleisio sy'n bresennol yn yr orsaf bleidleisio i fonitro'r broses bleidleisio.

6.44 Efallai y bydd angen i rai pleidleiswyr gael cymorth mewn iaith arall oherwydd eu sgiliau iaith Cymraeg neu Saesneg cyfyngedig. Felly, dylech ystyried yn ofalus pa gymorth y gallwch ei roi i bleidleiswyr yn eich ardal, a all fod â sgiliau Cymraeg neu Saesneg prin, yn arbennig drwy gyfieithu hysbysiadau gorsafoedd pleidleisio. Mewn rhai achosion eithriadol, efallai na fydd yr hysbysiadau wedi'u cyfieithu yn ddigonol nac yn briodol. Er enghraifft, gall fod gan bleidleisiwr lefelau isel o lythrennedd neu fod â chwestiwn sydd y tu allan i gwmpas yr hysbysiadau. O dan yr amgylchiadau hynny, os gall staff gorsafoedd pleidleisio ddarparu gwybodaeth mewn iaith a siaredir gan y pleidleisiwr, yna gellir darparu cymorth mewn iaith heblaw am Gymraeg neu Saesneg. Lle darperir cymorth mewn iaith arall, dylai staff gorsafoedd pleidleisio egluro i staff eraill ac unrhyw asiantiaid pleidleisio neu arsylwyr sy'n bresennol pa gwestiwn a ofynnwyd a'r ateb a roddwyd.

Tynnu 'hunlun' mewn gorsafoedd pleidleisio

6.45 Mae'r gyfraith sy'n ymwneud â chael gwybodaeth mewn gorsafoedd pleidleisio a datgelu gwybodaeth o'r fath yn gymhleth. O ystyried y risg y bydd rhywun sy'n tynnu llun y tu mewn i orsaf bleidleisio yn torri'r gyfraith o

bosibl¹⁴⁹, boed hynny'n fwriadol ai peidio, ein cyngor yw na ddylech ganiatáu i neb dynnu llun y tu mewn i orsafoedd pleidleisio.

6.46 Dylech sicrhau bod staff ym mhob gorsaf bleidleisio yn ymwybodol o'r canllawiau hyn. Efallai y dylech hefyd ystyried arddangos hysbysiad y tu mewn i orsafoedd pleidleisio er mwyn nodi'n glir na chaniateir unrhyw fath o ffotograffiaeth (gan gynnwys tynnu lluniau ar ffonau symudol). Efallai y dylech hefyd ystyried a fyddwch yn caniatáu defnyddio ffonau symudol mewn gorsafoedd pleidleisio ac a ddylech osod arwyddion sy'n gwahardd yn benodol y defnydd o ffonau symudol y tu mewn i orsafoedd pleidleisio.

Darparu gwybodaeth am nifer y papurau pleidleisio a ddosbarthwyd

6.47 Gallai asiant etholiad neu asiant pleidleisio ofyn i staff gorsafoedd pleidleisio am wybodaeth am nifer y papurau pleidleisio a ddosbarthwyd. Chi sy'n penderfynu a ddylid rhoi'r wybodaeth hon. Dim ond y sawl sydd â hawl i fod yn yr orsaf bleidleisio a gaiff ofyn am nifer y papurau pleidleisio a ddosbarthwyd. Os penderfynwch roi'r wybodaeth hon, rhaid i chi fod yn ofalus na roddir unrhyw wybodaeth a allai dorri cyfrinachedd y bleidlais.

Ar gyfer y refferendwm ar aelodaeth y DU o'r Undeb Ewropeaidd, gwnaethom lunio [talen grynodeb](#) ar roi gwybodaeth am nifer y papurau pleidleisio a ddosbarthwyd yn yr orsaf bleidleisio, a all fod yn ddefnyddiol.

Diwedd y cyfnod pleidleisio

6.48 Caiff pleidleiswyr sydd yn yr orsaf bleidleisio am 10pm neu sy'n aros y tu allan i'r orsaf bleidleisio, at ddiben pleidleisio, wneud cais i gael papur pleidleisio.¹⁵⁰

6.49 Dylai gwaith cynllunio da a staffio hyblyg sicrhau bod cyn lleied o risg â phosibl y bydd ciwiau mewn gorsafoedd pleidleisio. Fel rhan o'ch gwaith cynllunio dylech ystyried lle y gall ciwiau godi a sicrhau bod trefniadau ar waith gennyh i allu ymateb os bydd ciwiau yn ymffurfio. Dylech sicrhau bod staff gorsafoedd pleidleisio yn monitro'r nifer a bleidleisiodd drwy'r dydd a chyflwyno adroddiadau cynnydd i arolygwyr gorsafoedd pleidleisio, a'ch bod yn cael eich hysbysu os oes gwybodaeth sy'n awgrymu risg y bydd ciw ar ddiwedd y cyfnod pleidleisio mewn unrhyw orsaf bleidleisio. Fodd bynnag, bydd angen o hyd i chi fod yn barod i ymdrin ag unrhyw giwiau pe baent yn codi. Dylech ystyried hefyd cynnwys eich Pwynt Cyswllt Unigol yn yr Heddlu mewn trefniadau cynllunio i ymdrin â chwiwiau posibl ar ddiwedd y cyfnod pleidleisio, fel y gall eich helpu i reoli ciwiau os bydd angen.

Ceir rhagor o ganllawiau ar drefniadau staffio mewn gorsafoedd pleidleisio a hyfforddiant perthnasol staff fel y gallant gynnal rolau ei gilydd i'r graddau ag y caniatâ'r gyfraith yn [Rhan B - Cynllunio a](#)

6.50 Bydd llawlyfr y Comisiwn i orsafoedd pleidleisio yn manylu ar y prosesau sydd i'w dilyn ar ddiwedd y cyfnod pleidleisio, gan gynnwys sut i ymdrin â phleidleiswyr sy'n sefyll mewn ciw am 10pm.

-
- ¹ Deddf Cynrychiolaeth y Bobl 1983 adrannau 27 a 28
  - ² Deddf Cynrychiolaeth y Bobl 1983 atodlen 1 rheol 4
  - ³ Deddf Cynrychiolaeth y Bobl 1983 atodlen 1 rheol 3
  - ⁴ Deddf Cynrychiolaeth y Bobl 1983 atodlen 1 rheol 1
  - ⁵ Deddf Cynrychiolaeth y Bobl 1983 atodlen 1 rheol 1
  - ⁶ Rheolau 5 i 17 atd 1 RPS 1983
  - ⁷ Deddf Pleidiau Gwleidyddol, Etholiadau a Refferenda 2000 a132
  - ⁸ Adran 76(2)(b) Deddf Cynrychiolaeth y Bobl 1983
  - ⁹ Rheoliadau Cynrychiolaeth y Bobl (Cymru a Lloegr) 2001 rheoliad 98 a Rheoliadau Cynrychiolaeth y Bobl (yr Alban) 2001 rheoliad 97
  - ¹⁰ Deddf Cynrychiolaeth y Bobl 1983 3 atodlen 1 rheolau 1 a 7
  - ¹¹ Deddf Cynrychiolaeth y Bobl 1983 atodlen 1 rheolau 1,6,8 a 9
  - ¹² Deddf Cynrychiolaeth y Bobl 1983 atodlen 1 rheol 6A ac 19
  - ¹³ Deddf Cynrychiolaeth y Bobl 1983 atodlen 1 rheol 7
  - ¹⁴ Deddf Cynrychiolaeth y Bobl 1983 atodlen 1 rheol 1
  - ¹⁵ Deddf Cynrychiolaeth y Bobl 1983 atodlen 1 rheol 10
  - ¹⁶ Deddf Cynrychiolaeth y Bobl 1983 atodlen 1 rheol 10
  - ¹⁷ Deddf Cynrychiolaeth y Bobl 1983 atodlen 1 rheol 10
  - ¹⁸ Deddf Cynrychiolaeth y Bobl 1983 rheol 10(1) a Deddf Cynrychiolaeth y Bobl 1983 a28
  - ¹⁹ Deddf Cynrychiolaeth y Bobl 1983 atodlen 1 rheol 6
  - ²⁰ Deddf Cynrychiolaeth y Bobl 1983 atodlen 1 rheolau 6 ac 8
  - ²¹ Deddf Cynrychiolaeth y Bobl 1983 atodlen 1 rheol 6
  - ²² Deddf Cynrychiolaeth y Bobl 1983 atodlen 1 rheol 14
  - ²³ Deddf Cynrychiolaeth y Bobl 1983 atodlen 1 rheol 7
  - ²⁴ Deddf Cynrychiolaeth y Bobl 1983 atodlen 1 rheol 11
  - ²⁵ Deddf Cynrychiolaeth y Bobl 1983 atodlen 1 rheol 11
  - ²⁶ Deddf Cynrychiolaeth y Bobl 1983 atodlen 1 rheol 53A
  - ²⁷ Deddf Cynrychiolaeth y Bobl 1983 a65A
  - ²⁸ Deddf Cynrychiolaeth y Bobl 1983 atodlen 1 rheol 6
  - ²⁹ Deddf Cynrychiolaeth y Bobl 1983 atodlen 1 rheol 6
  - ³⁰ Deddf Cynrychiolaeth y Bobl 1983 atodlen 1 rheol 14
  - ³¹ Deddf Cynrychiolaeth y Bobl 1983 atodlen 1 rheol 7
  - ³² Deddf Cynrychiolaeth y Bobl 1983 atodlen 1 rheol 12
  - ³³ Deddf Cynrychiolaeth y Bobl 1983 atodlen 1 rheol 7
  - ³⁴ Adran 28A Deddf Pleidiau Gwleidyddol, Etholiadau a Refferenda 2000 (Deddf 2000).
  - ³⁵ Deddf Cynrychiolaeth y Bobl 1983 atodlen 1 rheol 6A
  - ³⁶ Deddf Cynrychiolaeth y Bobl 1983 atodlen 1 rheol 6A
  - ³⁷ Adran 29, Deddf Pleidiau Gwleidyddol, Etholiadau a Refferenda 2000 a292000.
  - ³⁸ Adran 30(6A), Deddf Pleidiau Gwleidyddol, Etholiadau a Refferenda 2000.
  - ³⁹ Deddf Pleidiau Gwleidyddol, Etholiadau a Refferenda 2000 a30(6A)
  - ⁴⁰ Adran 30, Deddf Pleidiau Gwleidyddol, Etholiadau a Refferenda 2000 a30.
  - ⁴¹ Deddf Cynrychiolaeth y Bobl 1983 atodlen 1 rheol 6(3)
  - ⁴² Deddf Cynrychiolaeth y Bobl 1983 atodlen 1 rheol 6A
  - ⁴³ Deddf Cynrychiolaeth y Bobl 1983 atodlen 1 rheol 6A
  - ⁴⁴ Deddf Cynrychiolaeth y Bobl 1983 atodlen 1 rheol 19
  - ⁴⁵ Deddf Cynrychiolaeth y Bobl 1983 atodlen 1 rheol 19 (2A)
  - ⁴⁶ Deddf Cynrychiolaeth y Bobl 1983 atodlen 1 rheol 19 (2A)
  - ⁴⁷ Deddf Cynrychiolaeth y Bobl 1983 atodlen 1 rheol 6

-
- 48 Deddf Cynrychiolaeth y Bobl 1983 atodlen 1 rheol 6(5)
49 Deddf Cynrychiolaeth y Bobl 1983 atodlen 1 rheol 8
50 Deddf Cynrychiolaeth y Bobl 1983 atodlen 1 rheol 9
51 Sanders v Chichester (1995) 139 SJLB 15
52 Deddf Cynrychiolaeth y Bobl 1983 atodlen 1 rheol 12(2)
53 Deddf Cynrychiolaeth y Bobl 1983 atodlen 1 rheol 12(2)
54 Deddf Cynrychiolaeth y Bobl 1983 atodlen 1 rheol 12(1)
55 Deddf Cynrychiolaeth y Bobl 1983 atodlen 1 rheol 12(1)
56 Deddf Cynrychiolaeth y Bobl 1983 atodlen 1 rheol 12
57 Deddf Cynrychiolaeth y Bobl 1983 atodlen 1 rheol 14A
58 Deddf Cynrychiolaeth y Bobl 1983 atodlen 1 rheol 1 ac 11
59 Deddf Cynrychiolaeth y Bobl 1983 atodlen 1 rheol 1
60 Deddf Cynrychiolaeth y Bobl 1983 atodlen 1 rheol 15
61 Deddf Cynrychiolaeth y Bobl 1983 atodlen 1 rheol 12
62 Deddf Cynrychiolaeth y Bobl 1983 atodlen 1 rheol 12(3)
63 Deddf Cynrychiolaeth y Bobl 1983 atodlen 1 rheol 12(4)
64 Deddf Cynrychiolaeth y Bobl 1983 atodlen 1 rheol 12(5) a (6)
65 Deddf Cynrychiolaeth y Bobl 1983 atodlen 1 rheol 15
66 Deddf Cynrychiolaeth y Bobl 1983 atodlen 1 rheol 13
67 Deddf Cynrychiolaeth y Bobl 1983 atodlen 1 rheol 14
68 Deddf Cynrychiolaeth y Bobl 1983 atodlen 1 rheol 53(3)
69 Deddf Cynrychiolaeth y Bobl 1983 atodlen 1 rheol 17(2)
70 Deddf Cynrychiolaeth y Bobl 1983 atodlen 1 rheol 60, 61 a 62
71 Deddf Cynrychiolaeth y Bobl 1983 atodlen 1 rheol 63
72 Deddf Cynrychiolaeth y Bobl 1983 atodlen 1 rheol 64
73 Deddf Cynrychiolaeth y Bobl 1983 atodlen 1 rheol 61
74 Deddf Cynrychiolaeth y Bobl 1983 a67(1)
75 Deddf Cynrychiolaeth y Bobl 1983 a67(2)
76 Deddf Cynrychiolaeth y Bobl 1983 a70(1)
77 Deddf Cynrychiolaeth y Bobl 1983 a79(3A)
78 Deddf Cynrychiolaeth y Bobl 1983 a69(1)
79 Deddf Cynrychiolaeth y Bobl 1983 a69(2)
80 Deddf Cynrychiolaeth y Bobl 1983 a70(4)
81 Deddf Cynrychiolaeth y Bobl 1983 a70(4)
82 Deddf Cynrychiolaeth y Bobl 1983 a67(6)
83 Deddf Cynrychiolaeth y Bobl 1983 a68(1)
84 Deddf Cynrychiolaeth y Bobl 1983 a68(1)
85 Deddf Cynrychiolaeth y Bobl 1983 a69(2)
86 Deddf Cynrychiolaeth y Bobl 1983 a68(2)
87 Deddf Cynrychiolaeth y Bobl 1983 a68(3)
88 Deddf Cynrychiolaeth y Bobl 1983 a68(4)
89 Deddf Cynrychiolaeth y Bobl 1983 atodlen 1 rheol 30 a Rheoliadau Cynrychiolaeth y Bobl (Cymru a Lloegr) rheoliad 69 a Rheoliadau Cynrychiolaeth y Bobl (yr Alban) rheoliad 69
90 Deddf Cynrychiolaeth y Bobl 1983 a66
91 Rheoliadau Cynrychiolaeth y Bobl (Cymru a Lloegr) rheoliad 68(d)
92 Rheoliadau Cynrychiolaeth y Bobl (Cymru a Lloegr) rheoliad 69 a Rheoliadau Cynrychiolaeth y Bobl (yr Alban) rheoliad 69
93 Rheoliadau Cynrychiolaeth y Bobl (Cymru a Lloegr) rheoliad 80 a Rheoliadau Cynrychiolaeth y Bobl (yr Alban) rheoliad 80
94 Deddf Cynrychiolaeth y Bobl 1983 atodlen 1 rheol 30
95 Deddf Cynrychiolaeth y Bobl 1983 atodlen 1 rheol 30
96 Deddf Cynrychiolaeth y Bobl 1983 atodlen 1 rheol 32
97 Deddf Cynrychiolaeth y Bobl 1983 atodlen 1 rheol 31(1)(b)
98 Deddf Cynrychiolaeth y Bobl 1983 atodlen 1 rheol 30 (3)(b)
99 Deddf Cynrychiolaeth y Bobl 1983 atodlen 1 rheolau 30 a 44
100 Deddf Cynrychiolaeth y Bobl 1983 atodlen 1 rheol 30
101 Deddf Cynrychiolaeth y Bobl 1983 a200

-
- ¹⁰² Deddf Cynrychiolaeth y Bobl 1983 a199B
- ¹⁰³ Deddf Cynrychiolaeth y Bobl 1983 atodlen 199B(4)
- ¹⁰⁴ Deddf Cynrychiolaeth y Bobl 1983 a199B(4)
- ¹⁰⁵ Deddf Cynrychiolaeth y Bobl 1983 atodlen 1 rheol 1
- ¹⁰⁶ Deddf Cynrychiolaeth y Bobl 1983 atodlen 1 rheol 5
- ¹⁰⁷ Deddf Cynrychiolaeth y Bobl 1983 atodlen 1 rheol 1
- ¹⁰⁸ Deddf Cynrychiolaeth y Bobl 1983 atodlen 1 rheol 14
- ¹⁰⁹ Deddf Cynrychiolaeth y Bobl 1983 atodlen 1 rheol 14(3)
- ¹¹⁰ Deddf Cynrychiolaeth y Bobl 1983 atodlen 1 rheol 19(3)
- ¹¹¹ Deddf Cynrychiolaeth y Bobl 1983 atodlen 1 rheol 14(3)
- ¹¹² Deddf Cynrychiolaeth y Bobl 1983 atodlen 1 rheol 14(2A)
- ¹¹³ Deddf Cynrychiolaeth y Bobl 1983 atodlen 1 rheol 23
- ¹¹⁴ Deddf Cynrychiolaeth y Bobl 1983 atodlen 1 rheol 23
- ¹¹⁵ Deddf Cynrychiolaeth y Bobl 1983 atodlen 1 rheol 1 a 23(2)
- ¹¹⁶ Deddf Cynrychiolaeth y Bobl 1983 atodlen 1 rheol 23 (2) (c)
- ¹¹⁷ Rheoliadau Cynrychiolaeth y Bobl (Cymru a Lloegr) 2001 atodlen 3 a Rheoliadau Cynrychiolaeth y Bobl (yr Alban) 2001 atodlen 3. Mae fersiynau diweddaraf y cardiau pleidleisio yn etholiadau Senedd y DU i'w cael yn Rheoliadau Cynrychiolaeth y Bobl (Cymru a Lloegr) (Disgrifiad o Gofrestrau Etholiadol a Diwygiad) 2013, ac yng Nghymru dylid ei ddarllen ar y cyd â Gorchymyn Etholiadau Seneddol (Ffurflenni Cymraeg) (Diwygio)
- ¹¹⁸ Deddf Cynrychiolaeth y Bobl 1983 a13AB ac a13B
- ¹¹⁹ Deddf Cynrychiolaeth y Bobl 1983 13AB(5)
- ¹²⁰ Deddf Cynrychiolaeth y Bobl 1983 a 13AB(6)
- ¹²¹ Deddf Cynrychiolaeth y Bobl 1983 atodlen 1 rheol 28
- ¹²² Deddf Cynrychiolaeth y Bobl 1983 atodlen 1 rheol 28(1)
- ¹²³ Deddf Cynrychiolaeth y Bobl 1983 atodlen 1 rheol 28(2) a (2A)
- ¹²⁴ Deddf Cynrychiolaeth y Bobl 1983 atodlen 1 rheol 9B (8) a 28(3A)
- ¹²⁵ Deddf Cynrychiolaeth y Bobl 1983 atodlen 1 rheol 19. Mae fersiynau diweddaraf y papur pleidleisio yn etholiadau Senedd y DU i'w cael yn Rheoliadau Cynrychiolaeth y Bobl (Papur Pleidleisio) 2015, ac yng Nghymru dylid ei ddarllen ar y cyd â Gorchymyn Etholiadau Seneddol (Ffurflenni Cymraeg) (Diwygio)
- ¹²⁶ Deddf Cynrychiolaeth y Bobl 1983 atodlen 1 rheol 40(2)
- ¹²⁷ Deddf Cynrychiolaeth y Bobl 1983 atodlen 1 rheol 20
- ¹²⁸ Deddf Cynrychiolaeth y Bobl 1983 atodlen 1 rheol 20
- ¹²⁹ Deddf Cynrychiolaeth y Bobl 1983 atodlen 1 rheol 19
- ¹³⁰ Deddf Cynrychiolaeth y Bobl 1983 atodlen 1 rheol 19(1). Mae fersiynau diweddaraf y papur pleidleisio yn etholiadau Senedd y DU i'w cael yn Rheoliadau Cynrychiolaeth y Bobl (Papur Pleidleisio) 2015, ac yng Nghymru dylid ei ddarllen ar y cyd â Gorchymyn Etholiadau Seneddol (Ffurflenni Cymraeg) (Diwygio)
- ¹³¹ Cyfarwyddiadau argraffu Papur Pleidleisio: Atodiad ffurflenni Deddf Cynrychiolaeth y Bobl 1983 atodlen 1. Mae fersiwn diweddaraf papur pleidleisio Senedd y DU yn Rheoliadau Cynrychiolaeth y Bobl (Papur Pleidleisio) 2015 ac yng Nghymru dylid ei ddarllen gyda Gorchymyn Etholiadau Seneddol (Ffurflenni Cymraeg) (Diwygio) 2015.
- ¹³² Deddf Cynrychiolaeth y Bobl 1983 atodlen 1 atodiad ffurfiau. Mae fersiynau diweddaraf y papur pleidleisio yn etholiadau Senedd y DU i'w cael yn Rheoliadau Cynrychiolaeth y Bobl (Papur Pleidleisio) 2015, ac yng Nghymru dylid ei ddarllen ar y cyd â Gorchymyn Etholiadau Seneddol (Ffurflenni Cymraeg) (Diwygio)
- ¹³³ Deddf Cynrychiolaeth y Bobl 1983 atodlen 1 atodiad ffurfiau. Mae fersiynau diweddaraf y papur pleidleisio yn etholiadau Senedd y DU i'w cael yn Rheoliadau Cynrychiolaeth y Bobl (Papur Pleidleisio) 2015, ac yng Nghymru dylid ei ddarllen ar y cyd â Gorchymyn Etholiadau Seneddol (Ffurflenni Cymraeg) (Diwygio)
- ¹³⁴ Deddf Cynrychiolaeth y Bobl 1983 atodlen 1 rheolau 25 a 29
- ¹³⁵ Deddf Cynrychiolaeth y Bobl 1983 a66 ac atodlen 1 rheol 31
- ¹³⁶ Deddf Cynrychiolaeth y Bobl 1983 atodlen 1 rheol 29(1)
- ¹³⁷ Deddf Cynrychiolaeth y Bobl 1983 atodlen 1 rheol 40
- ¹³⁸ Deddf Cynrychiolaeth y Bobl 1983 atodlen 1 rheol 29(3)(c)
- ¹³⁹ Deddf Cynrychiolaeth y Bobl 1983 atodlen 1 rheol 37(1)

---

¹⁴⁰ Deddf Cynrychiolaeth y Bobl 1983 atodlen 1 rheol 37(1) (fel diwygiwyd gan Reol 37(3)) a 41 A

¹⁴¹ Deddf Cynrychiolaeth y Bobl 1983 atodlen 1 rheol 19A(1) a Rheoliadau 63A(3) a (4) Rheolidaau Cynrychiolaeth y Bobl 2001

¹⁴² Deddf Cynrychiolaeth y Bobl 1983 atodlen 1 rheol 19A

¹⁴³ Deddf Cynrychiolaeth y Bobl 1983 atodlen 1 rheol 19A(1) a Rheoliadau 63A(3) a (4) Rheolidaau Cynrychiolaeth y Bobl 2001

¹⁴⁴ Deddf Cynrychiolaeth y Bobl 1983 atodlen 1 rheol 31A

¹⁴⁵ Deddf Cynrychiolaeth y Bobl 1983 atodlen 1 rheol 43(1)

¹⁴⁶ Deddf Cynrychiolaeth y Bobl 1983 atodlen 1 rheolau 29(4) a (5). Mae cynnwys a dyluniad yr hysbysiadau yn wahanol ar gyfer etholiad Senedd y DU heb ei gyfuno nac ar gyfer rheiny i'w defnyddio mewn etholiadau eraill. Mae hyn gan fod yr hysbysiadau 'Canllawiau i bleidleiswyr' a'r 'Cyfarwyddiadau i bleidleiswyr sydd yn Atodlen 1 Deddf Cynrychiolaeth y Bobl 1983 (fel y'i diwygiwyd gan Ddeddf Gweinyddiaeth Etholiadol 2006) heb eu diweddarau fel eu bod yn gyson â hysbysiadau i'w defnyddio mewn etholiadau eraill.

¹⁴⁷ Deddf Cynrychiolaeth y Bobl 1983 atodlen 1 rheol 29(4)

¹⁴⁸ Deddf Cynrychiolaeth y Bobl 1983 atodlen 1 rheol 29(5)

¹⁴⁹ Deddf Cynrychiolaeth y Bobl 1983 a66

¹⁵⁰ Deddf Cynrychiolaeth y Bobl 1983 atodlen 1 rheol 37(7)